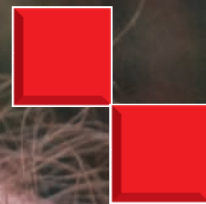

VILA

ČASOPIS ZA LIKU I VELEBITSKO PRIMORJE * TRAVANJ 2009. * BR.17 (109) * CIJENA 10 KUNA * ISSN 1331-7059

E L E B I T A

PRIKRIVENA GROBIŠTA

Najveći zločin Jugoslavenskog komunističkog režima

Nastavak izgradnje

Crkve Hrvatskih Mučenika na Udbini

Progon
Hrvata iz Like
kroz priču
obitelji
Knežević

DEBLJINA
epidemija
21-og
stoljeća

Manja Kovačević

Interview

Nagrada i priznanje za cjelokupni i stručni rad s područja metodike standardnog hrvatskog jezika priznatoj znanstvenici iz Gospića

Osnovane nove podružnice "Udruge Ličana" u Slatini i Virovitici

VILA VELEBITA

časopis Like i Velebitskog primorja

Osnivač i izdavač:

Udruga Ličana "Vila Velebita"
Ul. kneza Ljudevita Posavskog 37, Zagreb
Tel.: 01/4635-888

Za izdavača:

doc.dr.sc. Milan Vrkljan
predsjednik Udruge

Glavni urednik:

doc.dr.sc. Milan Vrkljan

Uredništvo:

Dr. Jure Murgić, Avenka Butković, prof.
Luka Maršić (pomoćnici glavnog urednika),
Tihomir Marjanović, Jasmina Milinović
Katalinić, Ivica Sokolić, fra Draženko
Tomić, Dijana Fišter, Vlado Marić

Suradnici:

Jasna Čutić, Josipa Dasović, Mirjana
Greblo, Ana Jelinić, Karolina Vidović
Krišto, Mladen Kukina, Željko Popović,
Marin Smolčić, Željko Mataija, Ana-Maria
Devčić, Dražen Prša, Lucija Tomljenović,
Ana Tomljenović, dr. sc. Željko Holjevac,
Dorothea Prpić, Milan Murgić, Željko
Starčević, Milan Ostović, Nikica Marković

Adresa uredništva:

Vila Velebita,
Ul. kneza Ljudevita Posavskog 37, Zagreb
Tel./Fax.: 01/4635-888
e-mail: urednistvo@vila-velebita.hr
www.vila-velebita.hr

Grafička priprema:

Tihomir Marjanović

Fotografije:

Tihomir Marjanović,
Branimir Butković, Arhiv Vile Velebita,
Internet photo pages.

Tisak:

STAJER-GRAF, Zagreb

Broj žiro-računa:

² 360000-110143536²

Cijena jednog primjerka:

10,00 kuna

Naklada: 1500 primjeraka

Upravni odbor Udruge:

dr. sc. Milan Vrkljan, predsjednik / Stjepan
Bićan, dipl.iur / Tomislav Crnić, dipl.ing /
Ivica Francetić, dipl.ing / Nikola Jurković /
Ivan Krpan, dipl.ing / Josip Milinković /
Damir Miškulin, dipl.ing / Željko
Radošević, dipl.ing / prof. Petar Rajković /
dr. sc. Ivan Šimunić

Nadzorni odbor Udruge:

Nikola Kostelac, dipl.ing, predsjednik /
Predrag Čudina / Josip Zdunić, dipl.iur/

ISSN 1331-7059

EAN-13 code: 9771331705001

IZ SADRŽAJA

dr. Mile Bogović	Uskršnja poslanica	3
Obnova hotela Park u Otočcu		7
prof.dr.sc. Manja Kovačević	Interview	8
Lička večer u Zagrebu, 05.12.2008.		16
GACKA - turistička "meka"		17
Toni Dujmović - Lički pilot		18
Mijo Matanić - Moj put, istina i život		19
Ljekovita rakija s Velebita		20
Vraća se život u Lički Osik		21
Crkva Hrvatskih Mučenika na Udbini		24
Lički narodni recepti - ŠTOKALJ		29
Prikrivena grobišta - komunistički zločini		30
Damir Tomljanović Gavran - 15. obljetnica pogibije		36
Udruga Ličana "Vila Velebita" Slatina		37

IZ SADRŽAJA

DEBLJINA - epidemija 21-og stoljeća	45
Progon Hrvata iz Like kroz priču obitelji Knežević	47
Crtica o školovanju/studiranju/znanju	54
Senj - Obilježavanje visoke planinarske obljetnice	55
Biciklistički klub "Barkan"	57
"Milijunaš s ulice" - filmska recenzija	58
Kud plovimo - (ne)opravdanost pristupanja EU	60
Udruga Ličana "Vila Velebita" Virovitica	62
"Vila Velebita" Zagreb - kronika aktivnosti	64

Još niste član Udruge Ličana
Vila Velebita !?
Što se čeka?

Posjetite našu stranicu:
www.vila-velebita.hr

Birajte:
"Postanite član Udruge"

Ispunite pristupnicu

Na Vaš E-mail dobit će te
uplatnicu za jednogodišnju članarinu
i....
uživajte u članskim pogodnostima!!!

USKRSNJA POSLANICA

mons.dr.Mile Bogović

Uskrsna poslanica go-spičko-senjskog biskupa mons. dr. Mile Bogovića nosi naslov "Ljubav prema Istini". U šest poglavlja poslanice biskup ukazuje na prednost ljubavi prema Istini (rast u istini) i nedostatke zbog pristajanja uz laž (razočaranje). Naglašava da, iako laž može nositi dio istine, ona uvijek teži razbijanju cjeline, razgradnji, upropaštavanju... Naprotiv, istina izgrađuje, spašava i uobličuje stvari u cjelini. Biskup uočava kako je nadmetanje istine i laži u ovom svijetu neprekidno, a na našim prostorima posebno izraženo.

Biskup se zapitao je li danas istina u krizi, je li ona nemoćna i besperspektivna, ima li izgleda protiv onih koji uopće niti ne žele da istina izbije na površinu, jer se kosi s njihovim planovima. Dodatno je istaknuo kako u suvremenim društvima, dok se na jednoj strani razvija odbojnost protiv nasilja, dotle se na drugoj strani tolerira laž - gotovo je ubrojena i među ljudska prava. Svoju tvrdnju potkrepljuje primjerima iz medijskog i pravnog miljea.

Biskup Bogović je uvjeren da se laž ne može liječiti povećanjem količine znanja, jer laž i mržnja mogu svako znanje okrenuti protiv čovjeka i njegova dobra. Uvjeren je da puninu istine, koja spašava i oslobađa od svake laži, ovaj svijet ne može dati jer nema u sebi načina ni snage kako do nje doći. Oslobađajuću istinu o čovjeku navijestio je i ostvario jedino Isus Krist, a Duh Sveti kojeg je poslao ljudima uvodit će ljude u puninu istine i time će braniti i razvijati život u ljudima (usp. Iv 16, 13). Uspješni hod u istini i svjedočanstvo za istinu pokazali su mnogi ljudi koji su slijedili Kristov put. To su mučenici i sveci. Oni su svjetlila u našim sredinama i vremenima koja svijetle i pokazuju nam put, zaključuje biskup Bogović svoju korizmeno-uskrsnu poslanicu.

Jeli istina u krizi?

U ovo vrijeme kada svi govore o krizi, može se lako dogoditi da se izvori krize traže na krivim mjestima. Svakako je glavni izvor svih ljudskih kriza u odnosu ljudi prema istini i prema Istini (Bogu). Brojni su slučajevi da se istinu ne prihvaća i onda kada je ona očita jer nema ljubavi prema njoj. Zato ljudi bježe od istine, nemaju povjerenja u nju, plaše se istine o sebi, o drugome, o svijetu radije se koriste lažima. Zašto ne prihvaćaju istinu? Mogli bismo navesti mnogo razloga. Za jedne istina izgleda nemoćna i besperspektivna; s njome se ne može daleko doći. Drugi i ne žele da istina izbije na površinu, da ojača u svijetu i ljudima jer se kosi s njihovim namjerama, planovima i željama. Zato će biti uvijek i onih koji je zataškavaju pa čak i progone. Onome koji nije otvoren istini može se postati neprijatelj i propovijedanjem istine, kako reče sv. Pavao (usp. Gal 3, 16). Neki ne će priznati da ona uopće postoji, a ako i postoji onda nije ona nešto stalno, postojano, čvrsto, nego se prilagođuje vremenu i prilikama. Drugim riječima: sve je relativno.

Taj relativizam nije izum našeg vremena. On je star koliko je staro čovječanstvo. Nalazimo ga i u vrijeme Isusovo. To je jasno došlo do izražaja napose na Isusovom suđenju. Kako to često biva i danas, sud kojemu bi po naravi trebao biti cilj da u mnoštvu mišljenja i različitih prosudbi svojom presudom donese pravorijek, istiniti sud, on nerijetko koristi svoje ovlasti da promovira naručenu „istinu“, odnosno onakvu kakvu je naručio moćnik. Sudišta Kajfe i Heroda, pred kojim je Isus stajao nisu bila otvorena za istinu.

Nakon što je Isusa odbacilo židovsko Veliko vijeće a Herod ga prezreo, za izlazak iz životne opasnosti mogao je jedino tražiti razumijevanje predstavnika rimske vlasti Poncija

Pilata. U susretu Isusa i Pilata očitovao se dvostruki odnos prema Istini: Isusov za kojega je smisao života svjedočiti istinu (on je zato došao!), i Pilatov kojemu je svjedočenje za istinu nešto nevažno jer on i ne zna što znači riječ istina. Ona, dakle, za Pilata nije ni jasna ni važna. Važno je bilo steći naklonost Kajfe i Heroda, a još važnije njega, Pilata, koji je tada jedini mogao Isusa ili osuditi ili pustiti, već prema tome kako se njemu čini bolje. Zato bi bilo najvažnije, po Pilatovu mišljenju, da u svemu Isus surađuje s njime a ne da se drži neke istine.

Međutim, Isus ostaje i dalje pri tome da je važnije svjedočiti za istinu u svakoj prilici, zgodnoj i nezgodnoj, važnije nego napustiti istinu i složiti se s mišljenjem Kajfe, Heroda i Pilata da bi izbjegao njihov nepravedan sud.

U cijelom Isusovom životu očituje se ljubav prema Istini i istini. Suprotnost Ljubavi je mržnja. Istina se često uspoređuje sa svjetlom i dobrotom a laž s tamom i zlom. U svijetu je Isus naišao i na drugu ljubav: ljubav prema laži. Sv. Ivan Evanđelist piše: „Svjetlost je došla na svijet, ali ljudi su više ljubili tamu nego svjetlost jer im djela bijahu zla“ (Iv 3, 19). Isus je uvijek ljubio istinu i zato su mu djela uvijek bila dobra. Kao što je potrebno ljubiti istinu, tako je potrebno i mrziti laž.

Raste li cijena laži?

U naše vrijeme razvija se osjećaj protiv nasilja, dok se za laž ima veliko razumijevanje; gotovo je ubrojena i među ljudska prava. Mediji se tim

svojim „pravom“ obilno koriste, a i u sudovanju se ona može koristiti dok se ne otkrije i pokaže kao smetnja za (katkada) planirani tijekom parnice.

Laž u svijetu ima iza sebe velike „uspjehe“. Biblija bilježi već na prvim stranicama veliki uspjeh laži kod prvoga čovjeka.

Napasnik je u Raju zemaljskom lagao prvim ljudima i uspio ih je dobiti na svoju stranu, tj. odvojiti od istine. Obecavao im je vrlo mnogo. Bit će kao Bog! Ono što Bog od njih traži, zapravo je nastojanje da spriječi njihov rast, - savjetuje on. Može se mnogo dalje otići ako se zanemari Božja volja i želja. Bog ne želi dobro čovjeku, zavidan mu je i boji se njegove konkurencije. Sve je to govorio Napasnik.

Bila je to, dakako, laž. Znao je to i Napasnik jer ni u jednom času nije vjerovao ono što je govorio, a još manje je želio ispuniti ono što je riječima obecavao. Bila su to lažna blještavila koja smetaju da se stvari vide kakve jesu. (Takvim tamno-svijetlim bljeskovi i danas se naveliko zavarava gledateljstvo!)

Stvaranjem primamljive, ali lažne slike, odvlači se čovjeka od istine i time mu se uvijek ugrožava život. Samo istina pomaže da se život razvija i raste. Bît grijeha nije u tome što bi on štetio Stvoritelju, nego što se grijehom nanosi šteta životu koji je Bog dao čovjeku da u njemu raste. Laž je podmuklija od fizičke sile. Ona se predstavlja kao prilog životu, a zapravo uništava život.

Biblija na prvim stranicama poručuje da čovjek nije pao zato što je podlegao sili, nego zato što je nasjeo lažima. Nakon toga što se čovjek odvojio od istine i povjerovao laži, došlo je i do nasilja kada je brat navalio na brata i ubio ga. Korijen nasilja je u laži. Laž označuje vraćanje na izopačenu narav. Ona uključuje svaki porok (usp. Otk² 1, 18).

Znakovito je da se Sotonu u Bibliji često naziva lašcem, ocem laži (usp. Iv 8, 41-44). Zove se i Bezakonik u

smislu da se protivi Božjim zakonima. Svoju moć on stvara na taj način da lažnim blještavilima i „šminkom“ prikaže laž poželjnom i prihvatljivom, kao da je ona istina; da zlo prikaže kao da je ono dobro. U tome ima u svijetu velikog uspjeha. Mnogo je onih koji, kako kaže sv. Ivan Evanđelist, više vole tamu nego svijetlo. No, i pored velike moći koju bezakonik ima u svijetu, on je osuđen

i poražen (usp. Iv 16, 11). „Njega će Gospodin Isus ubiti dahom svojih usta i uništiti pojavkom Dolaska svoga–njega koji djelovanjem Sotoninim dolazi sa svom silom, lažnim znamenjima i čudesima, sa svim nepravednim zavaravanjem onih koji propadaju poradio toga što ne prihvatiše ljubavi prema istini da bi se spasili“ (2 Sol², 8-11). Bit će osuđeni svi koji nisu povjerovali istini. A izabranici pak Božji spašavaju se „posvećenjem u Duhu i vjerom u istinu“ (usp.² Sol², 13).

Ovdje je korisno donijeti duži tekst sv. Pavla, u ovoj Godini sv. Pavla, jer on u poslanici Rimljanima nabroja posljedice prihvaćanja laži.

„Otkriva se doista s neba gnjev Božji

na svaku bezbožnost i nepravednost ljudi koji istinu sputavaju nepravednošću. Jer što se o Bogu može spoznati, očito im je: Bog im očitova. Uistinu, ono nevidljivo njegovo, vječna njegova moć i božanstvo, onamo od stvaranja svijeta, umom se po djelima razabire tako da nemaju isprike.

Jer premda upознаše Boga, ne iskazaše mu kao Bogu ni slavu ni zahvalnost, nego ishlapiše u mozganjima svojim te se pomračili bezumno srce njihovo.

Gradeći se mudrima, poludješe i zamijeniše slavu neraspodljivog Boga likom, obličjem raspadljiva čovjeka, i ptica, i četvoronožaca, i gmazova. Zato ih je Bog po pohotama srdaca njihovih predao nečistoći te sami obeščaćuju svoja tijela, oni što su istinu - Boga zamijenili lažju, častili i štovali stvorenje umjesto Stvoritelja, koji je blagoslovljen u vjekove. Amen. Stoga ih je Bog predao sramotnim strastima: njihove žene zamijeniše naravno općenje protunaravnim, a tako su i muškarci napustili naravno općenje sa ženom i raspalili se pohotom jedni za drugima te muškarci s muškarcima sramotno čine i sami na sebi primaju zasluženu plaću svoga zastranjenja. I kako nisu smatrali vrijednim držati se spoznaje Boga, predade ih Bog nevaljanu umu te čine što ne dolikuje, puni svake nepravde, pakosti, lakomosti, zloće; puni zavisti, ubojstva, svađe, prijevare, zlonamjernosti; došaptavači, klevetnici, mrzitelji Boga, drznici, oholice, preuzetnici, izmišljači zala, roditeljima neposlušni, nerazumni, nevjerni, beščutni, nemilosrdni. Znaju za odredbu Božju da smrt zaslužuju koji takvo što čine a oni ne samo da to čine nego i povlađuju onima koji čine“ (Rim 1, 18-31).

Istina uvijek utvrđuje pojedinosti u sklopu cjeline, a laž razbija cjelinu da bi svakom dijelu dala krivi smisao. Istina izgrađuje, laž razgrađuje. Istina spašava, laž upropaštava. Zato sv. Ivan đavla naziva čovjekoubojicom (usp. Iv 8, 44). Uvijek je ►►

ista logika laži: izdvojiti pojedinost i njome tumačiti cjelinu. Tako npr. nađemo na nekom čovjeku neki nedostatak (ili ga izmislimo!) i onda na temelju toga dajemo cjeloviti sud o njemu. Dakako, ne iz ljubavi prema istini nego prema laži. Može se ta metoda primijeniti i na cijele narode, što svjetska politika nerijetko čini. Nedavno smo tako mogli pročitati što je tužiteljica međunarodnog suda rekla o nama. Možemo si onda zamisliti kojim duhom diše ta „međunarodna pravda“. Nije, dođuše, potrebno dugo tražiti neku lošu točku na onima kojima je ona krojila pravdu, ali se ne smije na temelju pojedinačne negativnosti stvarati opći zaključak.

Do kakvih krivih zaključaka može dovesti to izdvajanje pojedinosti iz cjeline i davanje proizvoljnih tumačenja možemo ilustrirati jednim primjerom.

Nožem se može raditi dobro i zlo. Nož u ruci majke koja reže kruh svojoj djeci nešto je lijepo i pozitivno, ali nož u ruci jednog zločinca nije nešto ni lijepo ni pozitivno. A imamo na jednom i drugom mjestu nož i ruku. Tek kada se vidi cjelina (da je on jednom u ruci majke koja čini dobro a u drugom u ruci zločinca) vidi se zašto je to jednom pozitivno a drugi put ne.

Možemo s tog motrišta gledati i pušku na ramenima napadača i branitelja. Jasno je da to nije ista slika. Naše pojedine čine drugi prosuđuju onako kako oni na njih gledaju, odnosno, što bi oni u takvim prilikama mislili i činili. Opet je riječ o izvlačenju nekog događaja iz njegove prave cjeline i njegovo tumačenje iz druge kojoj ne pripada. Kada se pojedinost izdvoji iz cjeline, može joj se dati krivo, odnosno lažno značenje.

Spasonosna Istina u Isusu Kristu

Napasnik je došao i pred Isusa prije njegova javnog djelovanja. Bila su opet velika obećanja koja niti je mogao niti želio ispuniti. Jednostavno je htio lažima Isusa odvratiti

od Boga, od Istine. Isus je svaku Napasnikovu (lažnu) ponudu glatko odbio i ostao u spasonosnoj istini koja sigurno vodi k cilju. Ni u ovom slučaju nije bilo nasilja. Nasilje je bilo na kraju Isusovog javnog djelovanja. Do njega ne bi bilo došlo da nije došlo do pada čovjeka koji se odvojio od istine i prihvatio laž iz koje se rađa svaka vrsta nasilja.

Čovjek je duboko pao. Spasitelj se trebao duboko spustiti do njega i ponijeti ga na svojim ramenima do izlaska iz pale naravi, do križa, gdje je čovječstvo u Isusu predano u ruke nebeskog Oca. Taj put prema Istini za čovjeka je mogao preći samo onaj koji je do kraja ljubio istinu. Bez ljubavi prema istini nema spašavanja od laži.

Po Isusu je očitovana i istina ne samo da je Bog ljubio čovjeka prije nego je povjerovao (poklonio se) laži, nego da ga on ljubi i nakon što je zaražen od laži, nakon što je ona ucijepljena u njega. On svakoga čovjeka želi dovesti u istinu, tj. do oslobođenja i do spasenja. U Kristu je Bog objavio čovjeku sve što je potrebno da dođe do tog cilja. On „hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznaje istine“ (1 Tim², 3). U Kristu je objavljena „riječ istine“ (Kol 1, 15) i „istina evanđelja“ (Gal², 5). On je put istina i život (Iv 14, 6).

Isus nije došao na svijet razvijati razne znanosti. Nije smatrao da je to najnužnije što treba učiniti za dobro ljudi. Istina, znanje otvara čovjeku nove mogućnosti za bolji život. No, svijet ne će postati bolji već samim time što se u njemu povećava količina znanja, jer mržnja može svako znanje okrenuti protiv čovjeka i njegova dobra. To ovisi o čovjeku kako će se koristiti stečenim znanjem. Vrlo malo se u svijetu radi na razvoju odgovornosti za korištenje stečenog znanja. Kao što se neko materijalno dobro, bogatstvo, može koristiti za dobro i zlo, tako se može i znanje. Svakim danom vidimo kako se znanje koristi i za zlo, osobno i društveno. Nije znanje krivo, ali je loš način korištenja. Jednako tako možemo reći da ista snaga vodene

bujice može rušiti kuće, ali i pokretati hidrocentrale, već prema tome kamo se usmjeri. Nije kriva voda, nego način korištenja.

Isus je naučavao i svjedočio kako sve ono što znamo može koristiti za dobro čovjeka. To je spasonosno znanje. On je učitelj i odgojitelj koji pomaže ljudima rasti u svakom dobru. Bitno je, dakle, naučiti kako sve što znamo koristiti za dobro svoje i svoje braće. Poučavati ljude u tome trebala bi postati glavna briga svakog društva. Ta pouka započinje i događa se najuspješnije u obiteljskom okruženju. Društvo će biti uvijek u krizi ako ne pronađe mogućnosti da njegovi članovi mogu nastaviti tu pouku i izvan obiteljskog okruženja, najprije u školama, a onda i u drugim ustanovama. Ono treba odgojem dobiti pravo usmjerenje, inače može postati opasno. Dobro je onda kada su sa znanjem i umijećem povezane ljubav i istina.

U Kristovu nauku i svjedočenju uvijek je prisutna i ljubav i istina, odnosno – kako kaže sv. Pavao, izražena je „ljubav prema istini“. Zato Pavao poziva kršćane da i oni „istinujući u ljubavi“ (Ef 4, 15) nastave tim Kristovim putem.

Nova vrsta znanja očitovana u Isusu jest da čovjek nije već po tome u boljoj poziciji pred životom i vječnošću ako je u ovom svijetu okružen priznanjima i blagostanjem. Bolja pozicija od te može biti ona kada nema ni priznanja ni blagostanja, ali je prisutna ljubav prema čovjeku i vjernost prema Bogu. Pače, u tim okolnostima se bolje svjedoče i očituju ljubav i vjernost. Može se dogoditi da se stvori jako neprijateljsko okruženje i da čak izostane izvana vidljiva Božja podrška, kao što se to dogodilo Kristu, pa da to bude snažan doprinos životu. Ako je i tada sačuvana ljubav i vjernost, zbiva se najjače svjedočanstvo spasenjske istine. A takva – spasenjska istina - očitovala se u svojoj savršenosti u Isusu Kristu u vrijeme njegove muke i smrti. Izvana je njegova smrt izgledala kao njegov strašan poraz, ali upravo zbog te kvalitete njegova

umiranja, da je ostao u istini i ljubavi, bila je to pobjeda koja život spašava i jača, a ne oduzima. To se očitovalo u Kristovom uskrsnuću.

Ići prema punoj istini

Savršenstvo svjedočenja istine i ljubavi u najtežim okolnostima ne će Crkva ni njezini članovi u ovom svijetu nikada postići u cijelosti. Krist nam je dao primjer i smjer u kojem trebamo hoditi „u novosti života“ (Rim 6, 4). No Crkvi je zagantirano da će uvijek slijediti primjer i smjer svoga utemeljitelja jer joj je On poslao svoga Duha koji je njezina duša i njezina snaga. U puninu istine Crkvi i kršćanina uvodi ljubav Božja koja je Duh Sveti. Njega je Otac poslao na Sinovu molbu. Duh Sveti je duša i nadahnuće Crkve. Prava ljubav i ne može nego voditi k istini.

Punu istinu, istinu koja spašava, istinu koja oslobađa od svake laži, ovaj svijet ne može dati jer nema u sebi načina ni snage kako do nje doći. Istinu nećemo upoznati čistim zbrajanjem točnih podataka, kao što ni čovjek nije zbroj pojedinih udova. Oslobađajuću istinu o čovjeku navijestio je i ostvario jedino Isus Krist. On je to jasno rekao Židovima koji su povjerovali: „Ako ostanete u mojoj riječi... upoznat ćete istinu i istina će vas osloboditi“ (Iv 8, 31-32) No, prema takvoj punini istine možemo ići, k njoj se približavati kao kad idemo prema nekoj slici. Što smo bliže to bolje raspoznavamo sve pojedinosti; ili kada u praskozorje primjećujemo samo obrise onoga što nas okružuje, a tek kad ograde sunce vidimo predmete onakvima kakvi jesu. Krist nam je pokazao put. On nas je osposobio za hod prema istini, on je svjetlo koje obasjava svakog čovjeka. Duh Sveti kojega je poslao ljudima uvodit će ljude u puninu istine i time će braniti i razvijati život u ljudima (usp. Iv 16, 13). Njega svijet ne može primiti jer ga ne vidi i ne poznaje. Svijet ga može primiti samo prihvaćanjem apostolskog navještaja. Apostoli ga poznaju jer kod njih ostaje i u njima je. On će ih

poučavati o svemu i dozivati im u pamet sve ono što im je Isus govorio (Usp. Iv 14, 17, 26). Sa svoje strane kršćanska zajednica i svaki pojedinac treba budno paziti „što Duh govori crkvama“ (usp. Otk 2, 7). To Crkvi daje garanciju da bude „stup i podloga istine“ (1 Tim 3, 15).

Uspješni hod u istini svjedočanstvo za istinu pokazali su i mnogi ljudi koji su slijedili Kristov put. To su mučenici i sveci. Oni su svjetlila u našim sredinama i vremenima koja svijetle i pokazuju nam put.

„Mučeništvo je najočitiiji dokaz istinitosti vjere koja zna ponuditi ljudsko lice i najnasilnijima oblicima smrti i pokazati ljepotu u najokrutnijim progonstvima“ (Incarnationis Mysterium, 13).

Nadmetanje istine i laži na našim prostorima

Nadmetanje istine i laži događa se na svakom prostoru gdje ljudi žive. Nije to naša posebnost. Nas, dakako, najviše zanima kako se to odvija ovdje, u našoj hrvatskoj sredini.

Ovih dana došla je još jednom na vidjelo gorka istina o stradanjima naših djedova, očeva, braće; ne samo vojnika nego i brojnih civila. Skončali su u nezamislivim bolima. Sve se to planski zataškavalo, zatrpavalo, zazidavalo kako bi se istina skrila, odnosno kako bi se laž mogla nametnuti kao istina. Najbezdušniji je to da i nakon što je istina izišla na vidjelo, kad su jame otkopane i provaljeni zidovi, mnogi i dalje sve to zataškavaju i prstom upiru u neke druge krivce. Nemaju vjere u oslobađajuću moć istine. Vjeruju u snagu mržnje i laži.

S druge strane, postoji opasnost da se kršćani ne postave ispravno prema toj istini, da pomisle kako ih ona opravdava da druge mrze. Mrziti zlo i laž do kraja, ali ne mrziti ljude! Ljude i istinu treba ljubiti. Žrtve o kojima govorimo za nas ne će biti uzaludne samo ako pridonesu miru i praštanju. Ako drugi žrtvama hrani svoju mržnju, taj ne ljubi istinu. Ni Tezno ni Huda jama ne smije nam biti

opravdanje da pridonosimo onom mentalitetu koji je i za naše i za „njihove“ pripremao jame i stratišta. Mi znamo kome smo povjerovali, mi imamo Učitelja koji je i s križa opraštao onima koji su ga razapeli: „Oče, oprosti im, ne znaju što čine!“ (Lk 23, 34). Ta istina, istina koja ljubi, oslobađa.

Očekujemo pak od državnih vlasti da se pobrinu kako bi na svijetlo dana došla puna istina o žrtvama i mučiteljima i da se jednako postave prema jednima i drugima.

Uzori

Tko nam danas najbolje može svjedočiti za istinu i ljubav taj nam može osigurati ljepšu i bolju budućnost. Takvi zaslužuju da nam služe kao uzori, kao svjetlila na životnom putu.

Papa Ivan Pavao II. je gledajući s praga trećeg tisućljeća i 21. stoljeća razmišljao je koje bi uzore preporučio svijetu i pojedinim narodima. Posebno je želio preporučiti svakom narodu da u svojoj sredini nađe sebi uzore kršćanskog života. Pozvao je sve narode ta takve popišu i da njih nasljeđuju. Bio je uvjeren da je naš narod dao mnogo onih koji zasluže naslov sveca i mučenika. Posebno nam je preporučio jednoga od njih: zagrebačkog nadbiskupa Alojzija

Stepinca.

U tom duhu, dragi vjernici, mi smo počeli sastavljati naš hrvatski kršćanski kalendar, popis naših uzora: mučenika i svetaca. Gradimo čak i crkvu svim hrvatskim mučenicima. Nije to neka posebna originalnost jer je u Crkvi takva praksa od njezinih početaka. No smatramo da je današnjem naraštaju potrebno skrenuti pozornost na prave uzore i svjedoke istine. Naše prave uzore trebamo upoznati, skinuti s njih veo zaborava koje je mnoge prekrilo, ali također skinuti s njih naslage laži koje su na njih nabacane.

Istina je uvijek bila u krizi ali je svaki koji je istinu ljubio rastao u njoj i donosio plodove. Laž je bila uvijek svijetu privlačna jer je puna obećanja koja je često tek nakon dulje vremena i iskustva otkrije kao opasnost. Puna istina o čovjekovu oslobođenju od laži i o njegovu spasenju objavljena je u Isusu Kristu ali se prema toj punini može ići uz pomoć Duha Kristova, Duha Svetoga. I dalje će u svijetu biti nadmetanje istine i laži, ali je u Kristu objavljena konačna pobjeda istine, odnosno konačna osuda laži. Sv. Ivan Evanđelist opisuje u čemu je ta osuda svijeta: „Svjetlost je došla na svijet, ali ljudi su više ljubili tamu nego svjetlost jer djela im bijahu zla. Uistinu, tko god čini zlo, mrzi svjetlost i ne dolazi k svjetlosti da se ne razotkriju djela njegova; a tko čini istinu, dolazi k svjetlosti nek bude bjelodano da su djela njegova u Bogu učinjena" (Iv 3, 19-21).

Ima dakle i takvih koji su svojim životom svjedočili za istinu, a neki su to svjedočenje platili vlastitim životom. Imali su snagu dati takvo svjedočanstvo jer su ljubili istinu, zaključuje Mile Bogović, gospićko-senjski biskup.

Hotelu „Park“ četiri zvjezdice

**Obnavlja se hotel "Park" u Otočcu
a tim otvaraju i radna mjesta za 38 radnika**

Jedan od nekada najreprezentativnijih hotela u Lici, hotel „Park“ smješten u samom središtu grada Otočca, nakon što je doživio sudbinu mnogih hotelskih objekata, devastacijom, neodržavanjem i stečajem, doveden je u stanje raspada čime je pružao otužnu sliku nemara, nebrige i promašenog financijskog poslovanja. Radnici su ostali bez posla a hotel je nekoliko godina bio ruglo grada.

Prepoznavši isplativost ulaganja zagrebačka tvrtka „Zatprom“ u stečaju je kupila hotel i krenula u poslove obnove i adaptacije. Kako je rekao voditelj projekta Alojz Dončić hotel su zatekli u totalno uništenom stanju, te su krenuli u obnovu i opremanje po visokim europskim standardima.

Hotel „Park“ imat će 40 soba koje će imati klimu, tv, satelitsku antenu. Bazen, fitnes, lift, konferencijska

sala, samo je dio novih ulaganja, a najvjerojatnije kao rekreacijsko sportski sadržaj bit će i kuglana, koju je potrebno obnoviti. Voditelj projekta Alojz Dončić kaže da će u hotelju raditi oko 38 radnika koji će biti primljeni isključivo po stručnosti.

Hotelska klijentela bit će pretežno iz sfere lovnog i ribolovnog turizma, i to iz Engleske, Švedske i ostalih europskih zemalja. Otvorenje reprezentativnog hotela, koji će imati četiri zvjezdice planiran je u šestom mjesecu ove godine.

Lice s naslovnice

Interview **Prof. dr. sc. Manja Kovačević**

Povod razgovoru s našom istaknutom znanstvenicom prof. dr. sc. Manjom Kovačević je ovogodišnja nagrada odnosno priznanje dugogodišnjih kolega i stručnih suradnika Sveučilišta u Rijeci za cjelokupni pedagoški i stručni rad, koji je znanstvenica provela istražujući i objavljujući recentne radove s područja metodike standardnog hrvatskog jezika.

Vila: Gospić je bio i ostao Vaša nepresušna inspiracija u osobnom i u poslovnom životu. Koje su niti koje Vas tako suptilno vežu uz ovaj grad?

Kao što ste i sami rekli, Gospić je ostavio neizbrisiv pečat u mojem životu i radu. U Gospiću sam rođena, završila osnovnu školu i gimnaziju. Na moj daljnji razvoj odnosno usmjerenost prema vrijednostima

Djetinjstvo 1937.

duhovne kulture utjecali su s jedne strane, dramatični događaji u široj obitelji zbog političkih prilika i pritisaka u staroj Jugoslaviji, od 1941. do, po mnogo čemu kobne 1945.g., te s druge strane, odgoj u katoličkoj vjeri i sama mladenačka osebnost. Mogu kazati, da upravo zato što čovjek posjeduje samo jednu mladost prožetu kušnjama, čitav mu je život ispunjen njome i sjećanjem na nju. I zato je moj život, identificirajući istinu pogledom i

U Kutini 1954.

iskustvom, stvarao etiku kršćanskoga senzibiliteta i domoljublja. Po završetku gimnazije, upisala sam i diplomirala književnost i jezik pri

Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Službovala sam u osnovnoj školi u Kutini, gimnaziji u Gospiću, na pedagoškim akademijama u Gospiću, Čakovcu i Rijeci.

Prva pričest 1938.

Vila: Kako se živio život u Gospiću između dva rata, Drugoga svjetskog i Domovinskog rata?

Život u mojem gradu neizbježno otvara mnoga pitanja o umijeću življenja, o načinu života i upravljanja životom na pojedinačnoj i zajedničkoj razini, prilikama i neprilikama svakodnevnice. Zato je razmišljanje pojedinca i zajednice neophodno značajno za rast zajednice i grada. Prije svega, moramo imati u vidu prošlost i sadašnjost našega grada, a potom predviđanje njegove budućnosti. Povijest grada Gospića u hrvatsku povijest ulazi kao „grad tvrđava“ u borbi za nacionalnu slobodu. Posebno je obilježen u vremenu od 1941. do 1945.g. i u razdoblju nakon toga. Stoga se ne

Kao maturantica, Gospić, 1949.

smije dopustiti potiskivanje, relativiziranje pa čak i zaborav bitnih povijesnih događaja i datuma, a sa ciljem razvijanja osobnog i nacionalnog identiteta naspram nasrtaja suvremene globalizacije koja se očituje upravo u deteritorizaciji identiteta. Upravo zahvaljujući kontinuitetu, iscrtanom iskustvom borbe za slobodu, Domovinski je rat doveo do stvaranja slobodne hrvatske države.

Vila: Sjećate li se djetinjstva? Kako se tada živjelo u Gospiću?

Djetinjstvo i mladost provela sam u brojnoj obitelji dida Jure Frkovića, u

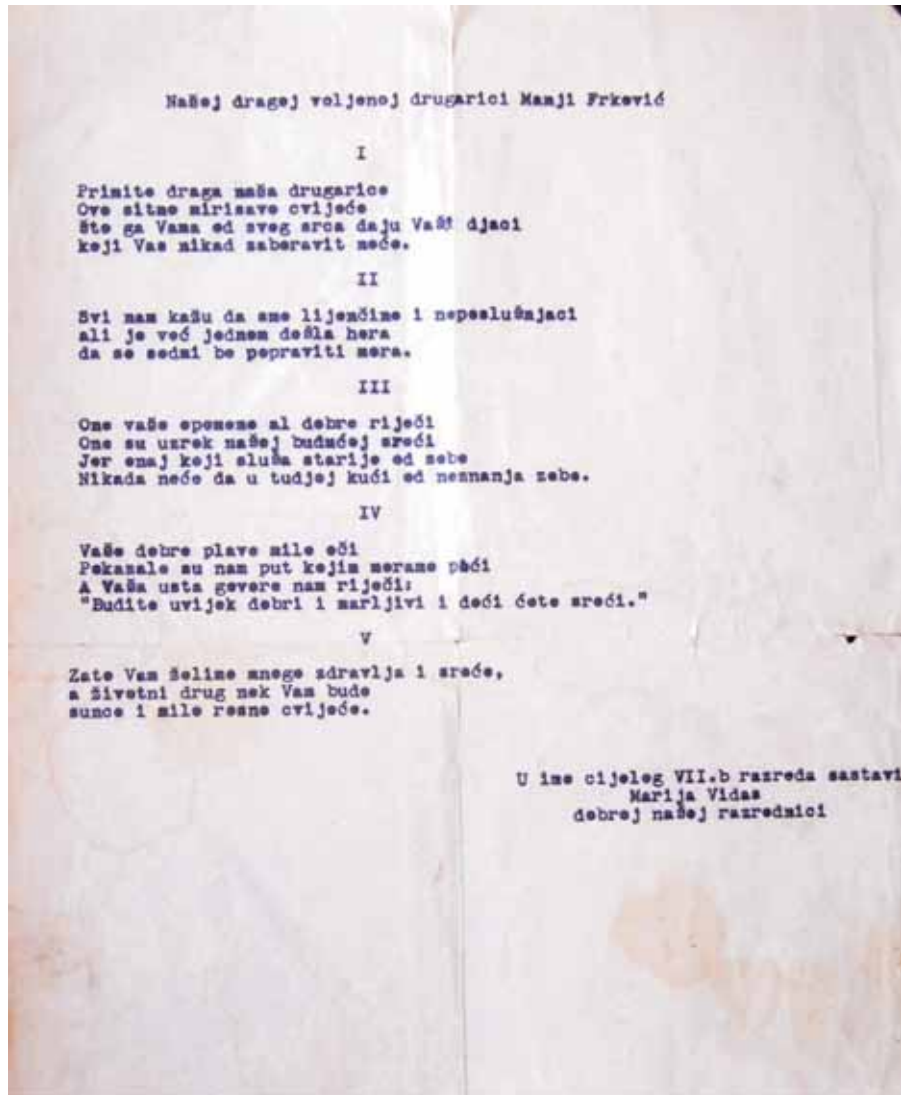

S trojicom učenika, Kutina, 1954.

kući na bivšoj Staroj placi, današnjem Trgu Stjepana Radića. Moji

baka i djed su imali šesnaestero djece, koja su imala različite životne putove. Živjeli smo na velikom gospodarstvu, koje je uključivalo trgovinu, gostionu, remenariju i velike zemljišne posjede u djedovom vlasništvu. Život je bio vrlo dinamičan, rasla sam u prilično imućnoj obitelji. Sjećam se didovih riječi: "Tko neće raditi, vrata od kuće su mu širom otvorena" ili „Ako jedno od vas

godine nagradu od sto dinara za odličan uspjeh. Tada mi je did rekao da novac dam u njegovu štednu kasicu. Nato mi je baka rekla da te dinare više neću niti vidjeti, jer did jako pazi kamo dinari odlaze. To je bilo za mene jedno jako razočaravajuće iskustvo. Živo se sjećam igri na Staroj placi, gdje su bile postavljene barake na kotačićima, zapravo male trgovine opancima, koja su u

Pjesma s posvetom od 7.b

bude rasipalo novac ili oštetilo gospodarstvo, svi ćemo propasti." Takav stil života i rada prihvatila je i moja majka Ana, koja je dosta pomagala na ovako velikom i zahtjevnom gospodarstvu. Bila je brižna majka, koja me je poticala na marljivo učenje i lijepo ponašanje u školi. U četvrtom razredu pučke škole dobila sam na kraju školske

nama djeci budile znatiželju. U dvorištu postolara Tomiše priređivali smo predstave. Tomiša je bio vrlo profinjen čovjek, koji je s dubokim naklonom pozdravljao sugrađane s „kistihand“.

Na ovo, gotovo idilično djetinjstvo, sjenu su bacala burna politička i povijesna previranja. Naime, obitelj moga dida bila je izložena političkim

pritislima i progonima u staroj Jugoslaviji, jer su bili poznati po svojoj borbi za prava hrvatskoga naroda. Moji su stričevi zbog takvog

Portret 1964.

angažmana bili suđeni i osuđeni na višegodišnji zatvor, te su kaznu služili u zatvorima po cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji. U našoj kući su žandarske premetačine bile gotovo svakodnevna zbog mogućih skrivenih letaka ili oružja. Sve ovo unosilo je strah i nemir među ukućane. Velečasni Nikola Mašić često je dolazio u našu kuću, te mi je skretao pažnju na pravilni izgovor hrvatskoga jezika. Primjerice, ne putujem za Zagreb, nego pravilno glasi putujem u Zagreb; nije mi zima, već hladno mi je, jer zima je godišnje doba, i tako redom.

Bila sam članica Marijine kongregacije, koju je predvodio upravo velečasni Mašić. Tada dolazi tegobna 1945.g.. Moja majka i teta s nama djecom krenule su na Križni put preko Velebita u Sloveniju, jer smo bježali pred nadolazećom partizanskom vojskom. Pješaćenje je bilo vrlo teško i mučno. U nekom malom mjestu na hrvatsko-slovenskoj granici smjestili su nas u zapušteni dvorac o kojem je brigu vodila kućepaziteljica. Budući su ljudi bili umorni i gladni, jedan čovjek iz zbjega ukrao je zeca, te ga s kožom skuhao u kazanu. Nastala je uzbuna zbog „zajčeka“, ali kradljivac nije

pronađen. Ne moram ni kazati da meso i juha nisu baš bili po guštu. Tako su se ispreplitali tragične s komičnim epizodama. Nakon izvjesnog vremena vratili smo se „cipelcugom“ u Gospić. Mi smo ostali bez rodne kuće i svog bogatstva kojeg smo stvorili i imali, jer nam je to tadašnja vlast oduzela. To je nezaboravni dio mogega života i naravno da je ostavio duboki trag na mojoj duši.

Vila: Kako ste kao obitelj nastavili živjeti nakon slijeda životnih nedaća i tragičnih okolnosti?

Čovjek je emotivno biće. Ima svoj duhovni i emotivni život. Sve duboko doživljava i proživljava. Borbe i napetosti, koje se javljaju u raznim situacijama, ispunjavaju žeđ za ljubavlju i razumijevanju drugih osoba, osobito u teškim stanjima. Unatoč teškoćama, i danas osjetim nostalgiju za prošlim vremenima. Kad se otac vratio iz Amerike 1948.g., pa sve do njegove smrti 1967.g., živjela sam s njim. Bio je narušenoga zdravlja i to je utjecalo dobrim dijelom i na kvalitetu njegova

razboljela, pa sam i o njoj vodila brigu. Radila je u osnovnoj školi „August Šenoa“ u Zagrebu kao učiteljica. Nastojala sam uskladiti svoj pedagoški rad s obvezama u obitelji. U tim trenucima imala sam podršku prijatelja, posebno bih istaknula obitelj dr. Vrkljana i obitelj Kosović u Zagrebu. U razmaku od pet mjeseci umrle su mi majka Ana i sestra Mirjana. Poslije toga, u nastojanju da prebrodim bol i samoću, okrenula sam novi smjer kako bih ponovno dobila smisao, a on je u pomaganju potrebitima. Mogu reći da je moj život u potpunosti ispunjen.

Vila: Kakvo je Vaše viđenje buduće vizure Gospića?

Svaki grad, pa tako i naš, govori o filozofiji grada, o stanju svijesti o samome gradu. To se očituje prema kulturi života, prema povijesnoj baštini, hrvatskim mučenicima za krst časni i slobodu zlatnu, prema velikanima duha, poznatim političarima i vođama naroda, znanstvenicima, književnicima, Crkvi, odgoju i obrazovanju mladih. Istodobno,

Nastavnički zbor u Gospiću 1965.

života kasnije. Poslije očeve smrti živjela sam s majkom i dosta mlađom sestrom Mirjanom. Majka mi je oboljela, pa sam se cijelo vrijeme morala brinuti o njoj, jer joj je bila potrebna posebna pažnja i njega. I sestra Mirjana se u međuvremenu

prema devijacijama i porocima koji sve više uzimaju maha. Slobodno bi se moglo reći da, unatoč naporima organizatora kulturnih manifestacija, odaziv građana nije za pohvalu. Primijetila sam da u prilog tome svakako idu razne filmske sapunice, ►►

igre na sreću i kojekakve medijske poslastice, koje su građanima ipak draže. Važno pitanje grada kao

Pavla Štoosa: „Vre i svoj jezik zabit Horvati, hote, ter drugi narod postati.“

S učenicima u Kutini

urbane cjeline jest isprepletenost gradskog prostora, mislim pri tome na ulice, zgrade i parkove i odnos građana prema tim površinama, dakle jedan odgovoran odnos prema javnim površinama. Svakako, komunalni inspektori i ovdje imaju značajnu ulogu. Ono što je za sam grad puno važnije zapravo je razvoj gospodarstva u kojemu sudjeluju gradska vlast i odgovorne strukture, pa su i rezultati takvih napora sve vidljiviji.

Vila: Hrvatski identitet jesu jezik, vjera, kultura. Kakva su Vaša promišljanja o hrvatskom jeziku u ovom delikatnom trenutku, dok nas razni mediji zbunjuju prijepornim stajalištima o standardnom jeziku i narječjima?

Umjesto bilo kakvog komentara, slikovito ću vam predočiti uporabu hrvatskoga jezika u svakodnevnom životu. U jednoj trgovini sam kupovala predmete za svakodnevnu uporabu, čiji su nazivi bili ispisani isključivo na engleskome jeziku. Zamolila sam prodavača da mi prevede nazive na hrvatski jezik. Čudno me je pogledao, te rekao: „Pa kako Vi to ne znate?!“ Na to sam mu odgovorila: „Ne, ja zaista ne znam, ja sam profesorica hrvatskoga jezika.“ Pali su mi tada na um stihovi našega

Po mišljenju nekih suvremenih znanstvenika, novinara i tumača suvremenoga hrvatskog jezika, „tradicionalnom jezičnom tkivu hrvatskoga jezika potrebna je globo-euro-anglo-porno transfuzija, revitalizacija hrvatskoga jezika bez koje nećemo moći preživjeti i biti globo narod.“

Vila: Kako odgajati i obrazovati mlade ljude u ova odista neizvjesna vremena globalizacije, a da ipak istodobno sačuvamo nacionalni identitet?

Temeljno je pitanje danas upravo kako odgajati značaj mladih ljudi u ovo postmoderno vrijeme, vrijeme globalizacije i promjene društvene i etičke paradigme, koju mnogi smatraju ne samo postindustrijskom i postpotrošačkom, već društvom užitaka, medija, potražnje, zabave, tuluma, sa svaštarskim i šarolikim kolaž identitetom ekskluzivnosti i pomodnosti. Taj novi pristup životu i njegovo vrednovanje očito zadire u samu srž društva, u sve njegove pore, u obitelj, školu pa čak i u političke stranke. Ovo iziskuje ne samo osobni kritički pristup, već i kritički pristup iz pedagoške perspektive. Obrazovanje i moralni odgoj trebalo bi više povezati. Sami odgajatelji imaju zahtjevnju ulogu, trebaju pružiti

dobar primjer, poticati i pedagoški djelovati. Potrebno je razobličavati svaki oblik manipulacije nad mladim ljudima. Temeljno odgajati znači pružiti mladima priliku da se angažiraju za pravu stvar, za ideale i za dostojanstvo osobe. Odgoj podrazumijeva traženje smisla, cilja, nasljedovanja primjera. A odgajati može samo onaj koji je i sam odgojen.

Vila: Trenutno su u medijima vrlo aktualne polemike o projektu Crkve hrvatskih mučenika na Udbini. Možete li nam pojasniti o čemu se zapravo radi i u čemu je osnovni problem, s arhitektonskoga ili povijesnoga aspekta?

Nakon burnih i žučnih medijski popraćenih rasprava o novome projektu Crkve hrvatskih mučenika na Udbini, vrijeme je da napokon shvatimo da ishodište hrvatske povijesti, tradicije i spomeničke baštine nadilazi sve epohe i da je povezano s našom sadašnjošću. U tom svjetlu, novi projekt ima svoje puno opravdanje. Crkva hrvatskih mučenika je povijesno tkivo koje omogućuje zajedničko sjećanje i zahvalnost hrvatskim mučenicima tijekom stoljeća. Sjećajući se mučenika, tim svojevrsnim vremeplovom, čuvamo vezu s prošlošću koja je dugo prešućivana a na kojoj izvorno i potpuno počiva trajanje hrvatskoga naroda. Međutim, novo moderno zdanje Crkve hrvatskih mučenika, na neki način, prisililo bi nas na novi doživljaj spomen crkve i rastočilo ga u apstraktnosti modernih oblika.

Vila: Govorite li o ovome sa sastajališta vjernice ili znanstvenice?

Sve što više znam o životu, samome smislu života, biti čovjeka, lakše je biti vjernicom. Suvremena znanost pokazuje nam veličinu Božjega djela. Ljudsku osobu duhovno čine cjelovitim ljudskim bićem znanje i ljubav. Izvan tog smisla svaki je drugi smisao konačno besmisao.

Vila: Brojni objavljeni radovi govore o Vašem iznimnom znanstvenom habitusu. Tijek bogate znanstvene karijere pratila su i mnogobrojna javna priznanja. Možete li se prisjetiti nekih?

Stručna javnost prepoznala je ono o

Vila: Gospić je bio i ostao Vaša nepresušna inspiracija u osobnom i u poslovnom životu. Koje su niti koje Vas tako suptilno vežu uz ovaj grad?

Kao što ste i sami rekli, Gospić je ostavio neizbrisiv pečat u mojem životu i radu. U Gospiću sam rođena, završila osnovnu školu i gimnaziju. Na moj daljnji razvoj odnosno usmjerenost prema vrijednostima duhovne kulture utjecali su s jedne strane, dramatični događaji u široj obitelji zbog političkih prilika i pritisaka u staroj Jugoslaviji, od 1941. do, po mnogo čemu kobne 1945.g., te s druge strane, odgoj u katoličkoj vjeri i sama mladenačka osebnost. Mogu kazati, da upravo zato što čovjek posjeduje samo jednu mladost prožetu kušnjama, čitav mu je život ispunjen njome i sjećanjem na nju. I zato je moj život, identificirajući istinu pogledom i iskustvom, stvarao etiku kršćanskoga senzibiliteta i domoljublja. Po završetku gimnazije, upisala sam i diplomirala književnost i jezik pri Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Službovala sam u osnovnoj školi u Kutini, gimnaziji u Gospiću, na pedagoškim akademijama u Gospiću, Čakovcu i Rijeci.

Vila: Kako se živio život u Gospiću između dva rata, Drugoga svjetskog i Domovinskog rata?

Život u mojem gradu neizbježno otvara mnoga pitanja o umijeću življenja, o načinu života i upravljanja životom na pojedinačnoj i zajedničkoj razini, prilikama i neprilikama svakodnevnice. Zato je razmišljanje pojedinca i zajednice neophodno značajno za rast zajednice i grada. Prije svega, moramo imati u vidu prošlost i sadašnjost našega grada, a potom predviđanje njegove budućnosti. Povijest grada Gospića u hrvatsku povijest ulazi kao „grad tvrđava“ u borbi za nacionalnu slobodu. Posebno je obilježen u vremenu od 1941. do 1945.g. i u razdoblju nakon toga. Stoga se ne smije dopustiti potiskivanje, relativiziranje pa čak i zaborav bitnih povijesnih događaja i datuma, a sa ciljem razvijanja osobnog i nacionalnog identiteta naspram nasrtaja suvremene globalizacije koja se očituje upravo u deteritorizaciji

identiteta. Upravo zahvaljujući kontinuitetu, iscrtanom iskustvom borbe za slobodu, Domovinski je rat doveo do stvaranja slobodne hrvatske države.

Vila: Sjećate li se djetinjstva? Kako se tada živjelo u Gospiću?

Djetinjstvo i mladost provela sam u

putove. Živjeli smo na velikom gospodarstvu, koje je uključivalo trgovinu, gostionu, remenariju i velike zemljišne posjede u djedovom vlasništvu. Život je bio vrlo dinamičan, rasla sam u prilično imućnoj obitelji. Sjećam se didovih riječi: „Tko neće raditi, vrata od kuće su mu širom otvorena“ ili „Ako jedno od

Manja Kovačević danas ispred svoga doma

brojnoj obitelji dida Jure Frkovića, u kući na bivšoj Staroj placi, današnjem Trgu Stjepana Radića. Moji baka i djed su imali šesnaestero djece, koja su imala različite životne

vas bude rasipalo novac ili oštetilo gospodarstvo, svi ćemo propasti.“ Takav stil života i rada prihvatila je i moja majka Ana, koja je dosta pomagala na ovako velikom i ►►

zahtjevnom gospodarstvu. Bila je brižna majka, koja me je poticala na marljivo učenje i lijepo ponašanje u školi. U četvrtom razredu pučke škole dobila sam na kraju školske godine nagradu od sto dinara za odličan uspjeh. Tada mi je did rekao da novac dam u njegovu štednu kasicu. Nato mi je baka rekla da te dinare više neću niti vidjeti, jer did jako pazi kamo dinari odlaze. To je bilo za mene jedno jako razočaravajuće iskustvo. Živo se sjećam igri na Staroj placi, gdje su bile posta-

je strah i nemir među ukućane. Velečasni Nikola Mašić često je dolazio u našu kuću, te mi je skretao pažnju na pravilni izgovor hrvatskoga jezika. Primjerice, ne putujem za Zagreb, nego pravilno glasi putujem u Zagreb; nije mi zima, već hladno mi je, jer zima je godišnje doba, i tako redom.

Bila sam članica Marijine kongregacije, koju je predvodio upravo velečasni Mašić. Tada dolazi tegobna 1945.g.. Moja majka i teta s nama

Manja Kovačević sa novinarkom Avenkom Butković

vljene barake na kotačićima, zapravo male trgovine opancima, koja su u nama djeci budile znatiželju. U dvorištu postolara Tomiše priređivali smo predstave. Tomiša je bio vrlo profinjn čovjek, koji je s dubokim naklonom pozdravljao sugrađane s „kistihand“.

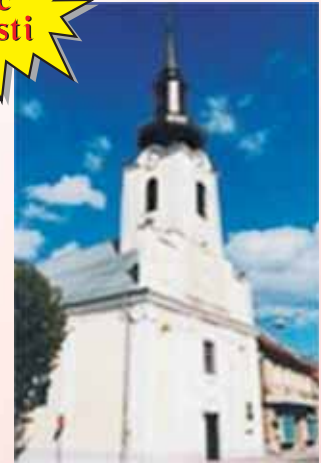
Na ovo, gotovo idilično djetinjstvo, sjenu su bacala burna politička i povijesna previranja. Naime, obitelj moga dida bila je izložena političkim pritiscima i progonima u staroj Jugoslaviji, jer su bili poznati po svojoj borbi za prava hrvatskoga naroda. Moji su stričevi zbog takvog angažmana bili suđeni i osuđeni na višegodišnji zatvor, te su kaznu služili u zatvorima po cijeloj tadašnjoj Jugoslaviji. U našoj kući su žandarske premetačine bile gotovo svakodnevna zbog mogućih skrivenih letaka ili oružja. Sve ovo unosilo

djecom krenule su na Križni put preko Velebita u Sloveniju, jer smo bježali pred nadolazećom partizanskom vojskom. Pješačenje je bilo vrlo teško i mučno. U nekom malom mjestu na hrvatsko-slovenskoj granici smjestili su nas u zapušteni dvorac o kojem je brigu vodila kućepaziteljica. Budući su ljudi bili umorni i gladni, jedan čovjek iz zbjege ukrao je zeca, te ga s kožom skuhao u kazanu. Nastala je uzbuna zbog „zajčeka“, ali kradljivac nije pronađen. Ne moram ni kazati da meso i juha nisu baš bili po guštu. Tako su se ispreplitali tragične s komičnim epizodama. Nakon izvjesnog vremena vratili smo se „cipelcugom“ u Gospić. Mi smo ostali bez rodne kuće i svog bogatstva kojeg

V

Za Vilu piše: Avenka Butković

**blis
vijesti**

U gospićkoj katedrali Navještenja BDM 2. travnja u 18.30, pop Ante Luketić služio je svetu misu u povodu četvrte obljetnice smrti sluge Božjega Ivana Pavla II. Nakon mise đakon Marinko Miličević predvodio je klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom u spomen na blagopokojnog Papu, a na nakanu za njegovu što skoriju beatifikaciju i kanonizaciju.

Redovito tjedno klanjanje četvrtkom večer u gospićkoj katedrali započeli smo na poziv blagopokojnog Pape uoči održavanja Svjetskog euharistijskog kongresa od 10. do 17. listopada 2004. u Meksiku. Sinoć smo klanjanje održali uz molitve koje je izricao Papa u svojim mnogobrojnim duhovnim nagovorima moleći za mir, obitelji, supružnike, rođenje nerođenih, oprost... Zahvalili smo Bogu koji nam je preko blagopokojnog Pape podario mnogo lijepih i nezaboravnih susreta poput njegovih pet hodočašća u zemlju Hrvata, uzdigao na čast oltara više naših svetaca i blaženika, a kao gospićki župljani posebno smo zahvalni što je Ivan Pavao II. prije devet godina odredio Gospić za sjedište najmlađe hrvatske biskupije i župnu crkvu proglasio katedralom.

prof.dr.sc. Manja Kovačević**0 našoj profesoric**

Kad netko priča o hrvatskom jeziku, a zatim spomene Gospić, nemoguće je ne povući bitnu poveznicu – profesoricu Manju Kovačević. Jedna tako skromna, a nadasve velika osoba živi u našem gradu. Svoje osebusno znanje o hrvatskom jeziku utkala je u mnoge generacije, te mnogim generacijama prokrčila putove za bolju budućnost. Svestrana je osoba koja se svojim nesebičnim zalaganjem istaknula nebrojeno puta. Imajući je za sugrađanina počašćeni smo što živi baš u Gospiću. Da bismo prenijeli dojmove Ličana u ovaj časopis, trebalo bi izaći još mnogo, mnogo brojeva, i vjerujte mi, svi bi dijelili mišljenje mojih današnjih sugovornika. Smatram da je došlo vrijeme da se svi skupa zahvalimo ovoj velikoj osobi na svom nesebičnom trudu i znanju koje i mi sada prenosimo mlađim generacijama.

Draga naša profesorice, za sve Vam puno hvala!

Tomislav Vukelić, učitelj hrvatskog jezika

Profesorica Manja Kovačević mi je predavala dva kolegija na Visokoj učiteljskoj školi: Usmenu predaju i Stariju hrvatsku književnost. Tada već bijah odrastao čovjek i profesoricu Kovačević doživljavah kao vrlo neposrednu osobu, ženu koja se svestrano predavala svojim studentima, davala maksimum od sebe da bi prenijela dio znanja na nas, bila nam u svako vrijeme dostupna i pristupačna. Komunicirala je s nama uvijek nam se obraćajući s „Vi kolega“, a u tome „Vi“ je bilo više topline i bliskosti nego u bilo kojoj drugoj riječi.

Na ispitima je tražila temeljitost i odgovornost što sada, kao odrastao čovjek znam cijeniti. Mogu reći da ću pokušati kad god uzmognem njezino ime spomenuti svojim učenicima, kao osobu koja nam je svima bila autoritet i uzor. Bila i ostala. Uvijek mi ju je drago sresti i popričati s njom, te zatražiti pokoji stručan savjet u svome pedagoškom djelovanju.

Katarina Čaćić, učiteljica razrede nastave

Profesorica Manja Kovačević je osoba koja mi je vratila zaboravljeno djetinjstvo, osoba koja mi je pokazala i naučila me da je čovjek vječno mlad ako se druži sa knjigom. Svu svoju ljubav prema dječjoj književnosti prenijela je na mene. U svoja predavanja unosila je i srce i dušu. Dio njenog srca i njene duše ostao je u meni. I danas se trudim istu tu ljubav istim žarom prenositi na mlađe generacije. A to mi govori da je profesorica Kovačević osoba koja može biti uzor svima, kao što je bila i meni.

Marijana Štimac, učiteljica razredne nastave, ravnateljica osnovne škole

Sve ovo vrijeme, sve godine koje nas je profesorica Manja Kovačević poučavala dječju književnost, hrvatski jezik i medijsku kulturu nije odolijevala ispovjediti svijest o bogatstvu svoje duše u kojoj je bilo toliko toga doživljenog. Nezaustavljivo maštovita i razigrana riječima prenosila nam je poruke... Njene najvažnije nagrade i priznanja sigurno su ona koja se ne mogu niti opipati, niti staviti na zid, njene nagrade su studenti koji su krenuli na put do zvijezda prečicom, da ne gube puno vremena u bespućima... I kako je ona tada voljela „Malog princa“, tako ga i ja danas volim!

Kata Čaćić, učiteljica u mirovini

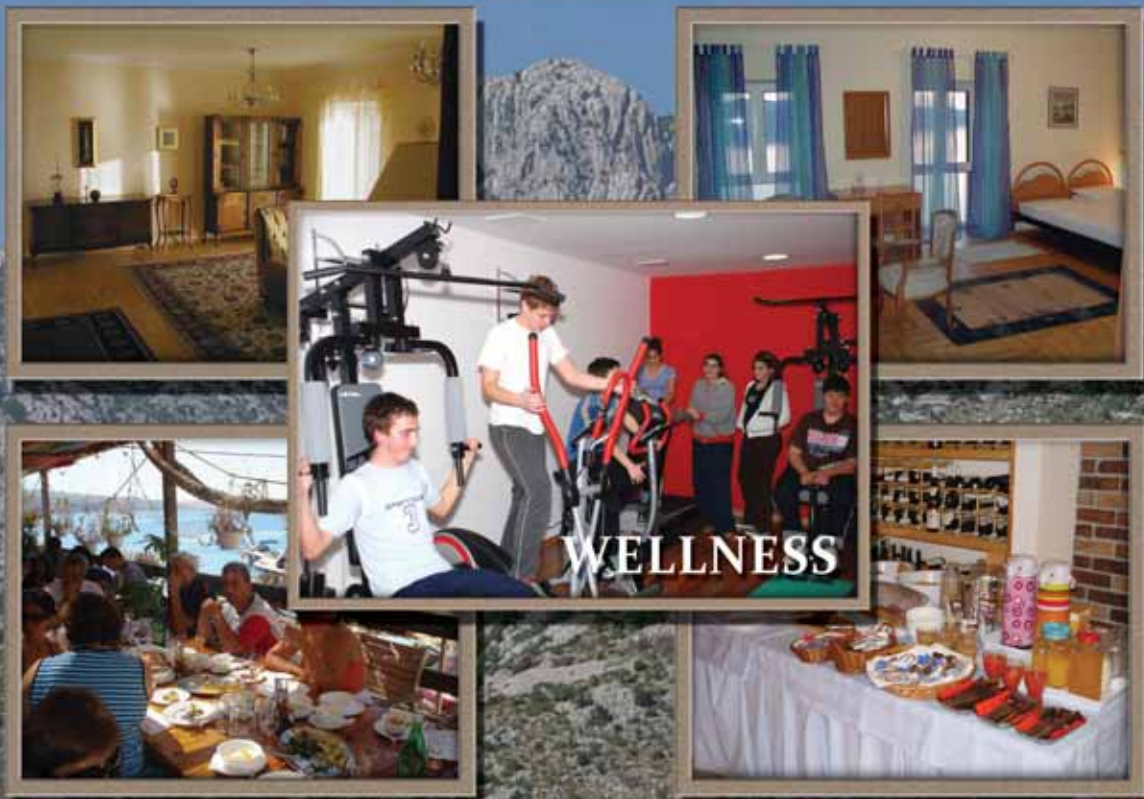
Davne 1970. godine profesorica Kovačević predavala mi je RATEF (medijsku kulturu). I danas se sjećam polaganja ispita: uz strahopoštovanje polažem ispit i izlazim sa mnoštvom utisaka: profesorica je bila realna, pravedna, temeljita, mnogo traži... Kad bi svi profesori bili kao Manja Kovačević, današnje generacije ne bi se dvoumili gdje je Stradun... Nisi mogao ne naučiti jer su predavanja bila zanimljiva, obilovala mnoštvom informacija i sve što vam još mogu reći je sve najbolje...

Ivica Radošević, učitelj engleskog jezika

Osobno poznajem profesoricu Manju Kovačević još iz dana dok mi je predavala na fakultetu, a i danas rado primam njene savjete. Često ju posjećujem i svaki put se divim njenom znanju i iskustvu, a pogotovo njenoj dobroti i plemenitosti koju prenosi na druge ljude. I danas joj se javljaju mnogi bivši studenti kojima je predavala, na koje je ostavila snažan dojam, te i danas traže savjet i toplu riječ od profesorice. Njena skromnost, pobožnost, žrtvovanje i ljubav prema drugom čovjeku čine ju jednom izuzetnom osobom i možemo biti sretni što živi u našem gradu i što smo je upoznali. Hvala Vam profesorice!

 Za Vilu piše: Ana-Maria Devčić

design: www.shs.pondi.hr

Fitness, Jacuzzi, Sauna

Otvoreno non-stop kroz cijelu godinu!

Hotel - Restoran - Wellness **Velinac** KARLOBAG

53288 Karlobag, Trg F. Tuđmana 1 – Tel./fax: +385 53 694 008 – mob.: +385 98 470 569
www.amp-hoteli.hr – E-mail: velinac@amp-hoteli.hr

LIPI MOJI LIČANI !

U hotelu Laguna u Zagrebu, 05. prosinca 2008. godine održana je tradicionalna noć Ličana u organizaciji Udruge Ličana Vila Velebita iz Zagreba.

Iako smo već duboko zašli u proljeće, red je da se prisjetimo našeg božićnog slavlja u hotelu „Laguna“. Svatko tko je bio tamo zna da je bilo vrijedno spomena, a za vas

ostale navesti ću samo par detalja koji bi vas mogli pripremiti za nadolazeće, sada već tradicionalno, okupljanje.

Sve one koji su se 05. prosinca našli u hotelu „Laguna“ u Zagrebu, srdačno su dočekali predstavnici Udruge Ličana „Vila Velebita“ na čelu sa predsjednikom dr. Milanom Vrkljanom. Udruga već 14 godinu za redom organizira predbožićno slavlje za veliki broj Ličana i onih koji se tako osjećaju, te njihove drage goste.

Tijekom večeri predstavljen je novi broj časopisa „Vila Velebita“ koji izlazi u izdanju Udruge i obrađuje teme vezane uz njene aktivnosti, aktualne događaje i osobe koje svojim radom ili talentom predstavljaju lički zavičaj. Jedan od njih, akademski slikar

Hrvoje Puškarić, ljepote Like predočio je uzvanicima u svojim pejzažima Velebita, Plitvičkih jezera,

Gospo a, Peruši a.

U tijeku sve ane ve ere dodijeljene su zahvale zaslužnim gostima uz tradicionalne pjesme u izvedbi KUD-a „Sinac“. Veselje je trajalo duboko u no , a ukoliko želite, cjelokupni doga aj možete pogledati u slikama na

stranicama naše Udruge <http://vila-velebita.hr/>.

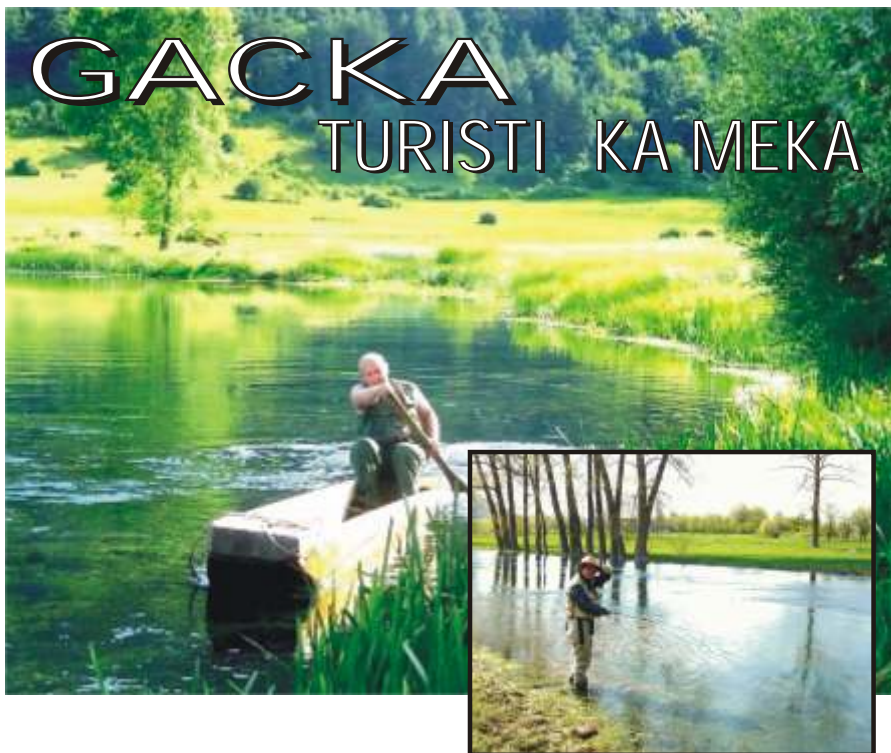
Ve er provedenu u ugodnom doma-

em ugo aju i dobrom društvu svakako treba imati na umu i oko slijede eg Boži a kada emo se ponovno okupiti u, nadam se, ovako velikom broju. Do tada, budite mi zdravi, veseli i uživajte u svom lipom rodnom kraju.

V

Za Vilu piše: Ivica Sokoli

U o ekivanju turisti ke sezone, podignuta kvaliteta, sadržaji i ponuda

Turisti ki djelatnici u Oto cu ve sad se uveliko pripremaju kako bi ovogodišnju turisti ku sezonu do ekali što spremniji. U tijeku su poslovi oko izbira logotipa Turisti ke zajednice za kojeg je pristiglo deset prijedloga. Ure uje se pristup brdu Humac, do vodspreme, što bi trebalo postati izletišta. Postavljeno je od Kutereva do Sinca 49 putokaza radi lakše informiranosti posjetitelja.

Mlinice na izvoru Gacke u Sincu obnovljene su a sude i po prošlogodišnjem zanimanju turista i ove godine one e bit svojevrсна turisti ka poslastica. U mlinicama ure ena je unutrašnjost, pružena je mogu nost kopovine autotohnih suvenira, mogu se probati li ki specijaliteti ali i napiti i oprati noge u hladnome izvoru Gacke.

Podignut je i nivo ponude sportskih sadržaja, tako da je tu i 49 km duga biciklisti ka staza, tereni za tenis, nogomet, šetnice na Fortici i uz Gacku, bo anje, jahanje, planinarenje a tu je i ribolov na svjetski poznatoj rijeci Gacki koja je poribljena znatnim koli inama pastrve i pastrvskog mla a. Pribli-

žava se prvi ožujak koji se u ribi kom svijetu slavi kao i Nova godina. Mnoge vode pa i rijeka Gacka otvorit e tada svoje dubine koje mnogi željno o ekuju. I ove godine, ve tradicionalno, Gacka asti besplatnim ribolovom za sve koji do u na otvaranje sezone. Tu je i selo Kuterevo sa Uto ištem za napuštene medvjede iji je osnovni cilj izgradnja i uspostava prvog hrvatskog Uto išta za mlade medvjede, kako bi se u inkovito pomoglo u zaštiti životinjske vrste sme eg medvjeda, a kroz edukaciju lokalnog stanovništva i posjetitelja Uto išta doprinijeti ja anju svijesti o posebno vrijednoj bio-r raznolikosti i potrebi njenog o uvanja na ovom podru ju Parka prirode Velebit. Dvije turisti ke agencije sa bogatom ponudom izleta zadovoljit e i obogatiti boravak na podru ju Oto ca pri emu dva hotela, dvadesetak apartmana, sobe za iznajmljivanje, ku e za odmor i kvalitetna doma a gastronomska ponuda dio je onoga zbog ega se turisti koji jednom posjete Gacku dolinu uvijek u nju vra aju.

V

Za Vilu piše: Dražen Prša

Zrakoplovna baza Otočac ili Aerodrom Otočac jedini je aktivni aerodrom na području Ličko-senjske županije. Građen je 1972-1973. godine sredstvima tadašnje Općine Otočac. Registriran je kao aerodrom za obučavanje letačkog osoblja za sportske potrebe, odnosno prema tadašnjim propisima kao sportski aerodrom. Namjena aerodroma Otočac bila je prema registru za obuku u letenju, športsko-turističke potrebe i ostale aktivnosti aerokluba. Lokacija je oko 3 km jugoistočno od Otočca (Špilnik), neposredno uz cestu Otočac- Gospić.

dužine oko 1.740 m, odnosno oko 17,4 hektara. Aerodrom Otočac je jedini aerodrom u regiji i već više od tri desetljeća djeluje i okuplja mladež zainteresiranu za tehničku kulturu i zrakoplovstvo. Danas se na zrakoplovnoj bazi na Špilniku okuplju brojni uzrasti otočana, koji iskazuju strast, ljubav i poštovanje prema toj vrsti sporta.

Jedan od svakako najpoznatijih, najcjenjenijih i najstručnijih osoba koje se nerjetko mogu susresti na otočkom aerodromu je Toni Dujmović jedini (privatni) pilot u Ličko-senjskoj županiji koji je i operater u

Toni Dujmović - jedini Lički pilot

I Lika ima pilota

Na svega 1 km nalazi se poslovna zona od 13 hektara.

Aerodrom Otočac namijenjen je za letenje športsko-turističkih zrakoplova, ultra lakih letjelica i jedrilica, za obuku letačkog osoblja i padobranaca, trenazu i rekreaciju, dok najveći dio aerodroma zauzima površina na kojoj se nalazi travnata uzletno-sletna staza širine 100 m i

zračnoj luci Otočac, koji se sa tim športom bavi više od 24 godine. On i nekolicina entuzijasta čine sve kako bi popularizirali aviomodelarstvo te sa sadašnjih 74 člana povećali članstvo koje je okupljeno u zmajarskom klubu "Gacka" i aeroklubu "Gacka". Sve aktivnosti koje se u ta dva kluba odvijaju isključivo se čine u svrhu razvoja turizma te športa ali i uvrštenja Otočca na svjetske letačke karte. Dujmović kaže da su u tijeku pregovori sa ostalim klubovima kako bi se u Otočcu otvorio centar za obuku jedrilčarstva, pilota i padobranaca. Za sada imaju dva zmaja, od kojih je jedan u privatnom vlasništvu Dujmovića. Cilj im je nabaviti jedan avion čija je vrijednost oko 400.000.

Ovaj sport zavolio sam još u osnovnoj školi, i ljubav do danas nije prestala. Punih 24 godine aktivno se bavim tim sportom i položio sam sve, od padobranstva, zmaja i aviona i ostaje mi tek da još završim školu za pilota helikoptera. Sretan sam kad vidim da djeca, mladi i stari iskazuju ljubav prema ovom sportu. Nastojimo svim zainteresiranima pružiti kroz praktičnu i teoretsku nastavu pokazati lijepote aviomodelarstva, zmajarstva i padobranstva. Imamo Bogom dane prirodne uvijete jer naš aerodrom ima najidealnije uvijete u Hrvatskoj, ponajprije zbog termike, vjetrova i brda na kojima se može jako dugo letjeti. U planu nam je skora izgradnja makete Gacke doline u umanjenom mjerilu što bi izuzetno kvalitetno prikazalo sve detalje grada Otočca, ulice, trgove, zgrade, iglališta i sl.. Posebno sam sretan što ne moramo brinuti za budućnost ovog sporta, zahvaljujući mladim naraštajima s kojima se itekako dobro družimo" - kaže Toni Dujmović.

Za Vilu piše: Dražen Prša

Mijo Matanić

Moja put istina i život

Od Podlapače do starosti

Rođen sam ² 6.05.19² 6. godine u Podlapači u našoj Lici. Otac mi je Josip, a majka Roža rođena Perković. Imao sam 3 brata i 4 sestre. Žive su još ² sestre, 1 brat i ja. U mojoj Podlapači sam bio do 1943. godine. U školu nisam nikako išao. Od 1943. godine sam prisilno mobiliziran u Hrvatsku vojsku. Od 1943 – 1945 živjeli su moji roditelji u Podoštici kod Gospića, a ja sam upravo iz Podoštice otišao u vojsku. Podlapača je prije rata bila općina, imala je crkvu katoličku, ² trgovine, 1 mlin na ugalj (Jotanov). Taj mlin su u ratu partizani rastavili i razvukli. Trgovac u jednoj trgovini se zvao Jakov. On se iselio u ratu u Osijek, a radio je kao skladištar u plinari, danas je tamo policijska uprava, kod autobusnog kolodvora. U Hrvatskoj vojsci sam od 1943. godine u 31. bojnoj III satnija, bojnu je vodio Hajdinović, a kasnije Franjo Sudar. Komandir satnije je bio naš Ličanin Smolčić. Rat smo vodili od Gračaca do plitvičkih jezera. Bio sam nišandžija na puško-mitraljezu, češka zbrojovka što sto su nijemci zarobili s kojima smo surađivali. Ja sam jedini vojnik koji je bio iz

Podlapače. 1944. godine zarobili smo skladište oružja u Šibuljanima kod Karlobaga u koje je engleski brod dovezao oružje, većinom automatsko. Mi iz 31 bojne i 3² zarobili smo to skladište sami bez pomoći nijemaca. Bilo je toliko oružja da nismo mogli nositi pa smo ga razbacali. To skladište zarobili smo jer su nam neki seljaci dojavili o prispjeću broda. Oružje smo ostavljali u Karlobagu za prijevoz dalje do našeg skladišta u Gospiću. Zanimljivo, u metku smo surađivali s četnicima gdje su nam dojavljivali o položaju partizana. Kondant četnika se zvao Gavro Šikić. Kraj rata dočekao sam u Senju u svojoj bojnoj. Partizani su navalili sa vratnika, a nas 15 se nakon borbe razbježalo prema velebitu, bilo nas je iz više satnija, putom prema Velebitu skupilo nas se još pa nas je bilo oko 40 od ostalih smo se odvojili, neki Perković, Ivo Paun i ja i krenuli prema Podlapači. U mom selu nas smo se trojica krili po šumi možda 15-² 0 dana, izdao nas je neki Peraš iz Čoraka koji je znao za nas, partizani su sve po zarobljavanju odmah ubijali. Ivo Paun je otišao kući, tamo su ga zarobili, sudili te je

dobio 5 godina. Seljaci su nam pomogli da dobijemo objave (papir da se smijemo kretati). Moj prijatelj Perković je otišao za Slavoniju, a ja sam ostao u Podlapači. Pravio sam legitimaciju tako da sam iz šume išao u Gospić slikati se, kasnije sam tetku poslao po slike jer je ona živjela u Gospiću, a da ja ne budem sumnjiv. Moja majka je digla legitimaciju napravljenu na svoje ime, a ja sam od Roža postao Boža jer sam dopisao jednu kvačicu. Moram reći da žig sa srpom nije udaren srećom preko slike pa je žig na papiru ostavljen, a majčinu sliku sam zamijenio svojom. 1943. u istom danu partizani su mi ubili oca i strica. A mati mi je umrla u Slavoniji u Belišću oko 1968. godine. Putničkim vlakom pod tuđim imenom idem iz Perušića preko Zagreba u Vođince kod Vinkovaca kod strine i bratića. U Vođincima sam izašao s vlaka i išao pješke u Retkovce da se zaposlim kod bratića pa me put odnio u Baranju u Kneževu Vinogradu. To je bila pogranična zona pa sam kasnije napravio i pograničnu legitimaciju.

Potom odlazim u Brezik kod Našica

kod bratića Perkovića. Tamo upoznajem pokojnu suprugu Sofiju rođenu Drenovac isto ličani rodnom iz Bilaja. Vjenčali smo se u Klokočevcu kod matičara rodom iz Perušića, već se prezimena ne sjećam. U Našicama me izdala partizanima neka Anka da ja imam legitimaciju njenog tetka. Iz brezika odlazim kod svoje buduće supruge Sofije u Cret kojoj je prvi muž poginuo na Bugarskoj granici. U njenoj kući me uhapsila milicija da sam pod tuđim imenom te su me odveli u Zagreb, u Petrinjsku. Iz Zagreba me sprovode u Udbinu na SUP. Zatvorili su me, sudili i osudili na 15 godina u Gospiću. Poslije mi zatvor skraćuju na 6 godina. Bio sam u Staroj Gradiški svih 6 godina. Radio sam kao postolar, šuster i vodio posao sa grupom. 1957. godine izlazim iz zatvora nakon 6 godina i vraćam se u Cret.

Izgubio sam sva prava te radim kod šogora u staklani u Našicama jednu godinu, radio sam na željeznici u Osijeku i bio u ondašnjoj vojsci 1 godinu dosluženja. Ostale godine sam radio u „Panoniji“ u Osijeku – 2 4 godine i pošteno zaslužio invalidsku penziju.

Istaknuo bih da sam politički zatvoren u Staroj Gradiški 6 godina kao član Hrvatske formacije, da jednu godinu nakon zatvora nisam imao građansko pravo na posao, ali sam radio „na crno“. Živim danas sa kćerkom Rožom i mojom unukom Ivicom, a jedan sin Josip mi je umro.

Danas živim u Cretu, imam 83 godine i često se u fotelji u samoći sjetim svog životnog puta koji je bio težak i puno puta mi je visio o koncu te ga rado prepričavam. Imam još jednog brata u Podlapači i jednu sestru žive u Ličkom novom, a druga živa sestra u Zagrebu.

Eto, tako je išao moj put od Like i moje Podlapače do starosti.

LJEKOVITA RAKIJA S VELEBITA

Gotovo svatko tko dođe u Krasno i potraži Svetište Majke Božje od Krasna, neodoljivo želi probati nadaleko

poznatu ljekovitu rakiju Velebitsku rakiju travaricu, i eliksir za žene “Vila Velebita”, proizvod župnika i čuvara svetišta Nikole Komušanca. Velebitska travarica oplemenjena s 19 ljekovitih velebitskih trava, a eliksir za žene liker “Vila Velebita” pravi se od čak 100 vrsta ljekovitog bilja i meda. U formulu izrade krasnarski je župnik Komušanac uložio više od dvadeset godina istraživanja i ljubavi prema travama i cvijeću.

Posebnost ovoga alkoholnog izuma je u činjenici da se u tisuću litara rakije lozovače stavlja 1² kg ljekovitih trava koje se ne kuhaju

nego prirodno maceriraju, čime trave zadržavaju svoja ljekovita svojstva. Od trava koje dominiraju tu su koromač, kičica, kadulja, anis, bobice kleka, anđelika, matičnjak, metvica, dakle sve ono najbolje što Velebit može dati. Velebitska rakija travarica i ženski eliksir “Vila Velebita” počinje se izvoziti u desetak zemalja Europske Unije a u planu su i nova tržišta na koja planira izvesti milijune boca svećeničke rakije koja je ljekovita. Rakiju sa Velebita piju na brojnim kontinentima pri čemu ju zbog svojih ljekovitih svojstava reklamiraju brojni hodočasnici. Kažu da je

Svećenik Komušanac

Velebitska rakija već je godinama prisutna u Vatikanu te da je Papa Ivan Pavao II. znao ujutro popiti čašicu rakije za koju svećenik Komušanac

kaže da je, ako se pije u umjerenim količinama, pravi lijek za mnoge bolesti.

Za Vilu piše: Dražen Prša

Za Vilu piše: Dražen Prša

Vraća se život u Lički Osik

Nedaleko od Gospića, smjestilo se malo naselje Lički Osik. Na površini od 717 km trenutno živi 1772 stanovnika. Značajna je činjenica da je jedno od „najmlađih“ naselja u županiji. Naime, zanimljiv je podatak da ima najviše stanovnika u dobi do 4 godine (² 14), te da je na drugom mjestu po broju stanovnika starosne dobi od ² 5

Povijesni pregled nastanka naselja Lički Osik veže se uz 1771. godinu kada je sagrađen most preko rijeke Like u Budaku, pa je omogućeno daljnje naseljavanje i širenje naselja. 1691. godine pop Marko Mesić u Budaku je naselio hrvatsko stanovništvo. Osnovana je i župa „Svetog Josipa“, koja je 184². godine prenesena u Stari Lički Osik. 1843.

Istočno od Starog Ličkog Osika, polovicom ² 0. stoljeća izgrađeno je stambeno naselje Lički Osik. Do 1990. godine većina radnog stanovništva radila je u tvornici „Mol“. 1990.g. naselje Lički Osik ostaje okupirano od strane JNA i lokalnih paravojskih srpskih postrojbi. Tek 1995.g. vojno-redarstvenom akcijom „Oluja“ ponovno se vraća u hrvatske ruke. Od tada do danas traje obnova stambenih objekata, ulica, društvenog života, i vjerujte Lički Osik dobiva svoj stari sjaj.

Danas je Lički Osik pravi mali grad: tu je uz osnovnu školu, vrtić, ambulantu, poštu i nekoliko privatnih poduzeća, ugostiteljskih i trgovačkih objekata, jednom riječju sve što je potrebno da bi jedno mjesto moglo normalno funkcionirati. Od prisutnih gospodarskih subjekata za istaknuti su „Lika svjetlo“ d.o.o. Gospić koja se bavi proizvodnjom rasvjetnih tijela, „Nevenplast“, poduzeće za proizvodnju plastične galanterije, te tvrtka „ZIR“ d.o.o. koja se bavi proizvodnjom PVC stolarije.

Međutim, tu nije kraj razvoja ovog naselja. Naša današnja sugovornica, zamjenica gradonačelnika Grada Gospića, gđa Marta Grgurić, a ujedno i stanovnica Ličkog Osika, iznesla nam je projekte koji su planirani za naredno razdoblje u cilju izgradnje društvene, komunalne i socijalne infrastrukture čime se želi postići kvaliteta i standard življenja u ovom naselju.

Ambulanta

do ² 9 godina (184). To nadasve ide u prilog Osnovnoj školi „Dr. Franje Tuđmana“ koju pohađa 313 učenika.

godine Lički Osik je brojio ² 93 stanovnika u 30 kuća, a 1857. godine otvorena je Pučka škola u Ličkom Osiku.

Marta Grgurić
zamjenica gradonačelnika
Grada Gospića

Dječji vrtić

Vila: Znamo da je Lički Osik kao i mnogi hrvatski gradovi prošao kalvariju rata. Koji su daljnji koraci vezani za razvoj infrastrukture?

Marta: U području komunalne infrastrukture u tijeku su sljedeći projekti: sanacija ratom oštećenog ili uništenog kanalizacijskog sustava kroz program EIBII (investicija vrijedna 10.038.074,63 kn) u čijem se završnom projektu planira izrada projektne dokumentacije i izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda. Nakon završetka projekta sanacije kanalizacijskog sustava kreće se sa izradom projektne dokumentacije prometnog i hortikulturalnog uređenja naselja čime će se riješiti i problem parkirališnih mjesta.

Vila: Možete li nam iznesti planove koji će pridonijeti kvalitetnijem društveno-kulturnom životu?

Marta: Planira se uređenje stambeno-poslovne zgrade na Trgu žrtava Široke Kule, kojom se osigurava 30

stanova, ali i prostor za društvene sadržaje: podružnicu knjižnice pučkog otvorenog učilišta dr. Ante Starčevića kao i prostorije za rad udruga.

Osnovna škola dr. Franjo Tuđman

Vila: Smatrate li da bismo mogli Lički Osik svrstati u ekološki osviještena mjesta?

Marta: Naravno, dokaz tomu je i završeni projekt zamjene vanjske rasvjete s primjenom rješenja bez svjetlosnog zagađenja okoliša i veće energetske učinkovitosti.

Vila: S obzirom da je ovo manje

naselje interesantan je veliki broj najmlađih stanovnika. Postoje li neki planovi kojima bi se i njima poboljšali uvjeti školovanja i odrastanja?

Marta: Uvijek se misli i na najmlađe, pa tako oni najmlađi dobiti će novu kuhinju u Dječjem vrtiću koja će biti usklađena sa HACCP sustavom. U Osnovnoj školi „Dr. Franjo Tuđman“ obavlja se dvosmjenski rad, te se planira gradnja i opremanje jednog krila škole čime bi škola dobila potreban broj kabineta i učionica, dok će školsko igralište dobiti novu dimenziju odnosno izgraditi će se polivalentno igralište za rukomet, nogomet, odbojku i košarku.

Vila: Za kraj, recite nam kako je živjeti na Ličkom Osiku?

Marta: Kao i u mnogim malim sredinama, Lički Osik i pored nekih nedostataka ima velike prednosti što privlači naročito mlade ljude koji

upravo ovdje prepoznaju šansu za kvalitetan život. Nadam se da će mo sve te male nedostatke uspjeti ispraviti i da će u skoro vrijeme Lički Osik postati pravi „mladi gradić“.

Za Vilu pišu: Ana-Maria Devčić
i Lucija Tomljenović

ELKRO d.o.o.

Poduzeće za trgovinu, proizvodnju i usluge
ZAGREB, Pašmanska 2

- montaža i popravak električnih instalacija i postrojenja svih vrsta i namjena, telefonskih, kompjutorskih, razglasnih i signalizacijskih instalacija, zvučne i svjetlosne signalizacije
- izvedba svih vrsta elektromontažnih i instalacijskih radova jake i slabe struje
- izvedba gromobranskih instalacija
- proizvodnja raznog elektroprigora
- remont, popravak, održavanje i servisiranje električnih strojeva i ostalih elektrotehničkih aparata
- protuprovala, vatrodojava, videonadzor

Tel.: 01/61 80 132, fax: 01/61 80 134
www.elkro.hr, E-mail: elkro@zg.t-com.hr

IZRADA RAZVODNIH ORMARA

KONCAR

ETI

AEG

Legrand

WAGO

Schneider

GE

Intervju biskupa Mile Bogovića uz promjenu projekta CHM

Kako napreduje gradnja Crkve hrvatskih mučenika (CHM) na Udbini?

Vremenske prilike ne idu u prilog brzog napredovanja, ali već sama činjenica da je stavljena pokrov nad kriptom i nad pastoralnim centrom jasno govori da radovi dobro napreduju. Konstruktor-inženjering je poznato naše poduzeće. Zacijelo neće zakazati na ovom projektu. Ove godine građevni radovi trebaju biti dovršeni

Jesu li se obistinila vaša predviđanja da financijskih teškoća u gradnji neće biti ako narod shvati smisao gradnje?

Budući da je to nacionalni projekt, mi smo u Glavni odbor uključili najviše

516. obljetnica Krbavske bitke, 9. rujna 2009.

"VIŠE NIKADA NE SMIJE DOĆI VRIJEME DA LJUDI ZBOG NARODNOSTI I VJERE ODAVDE MORAJU BJEŽATI"

dr. Mile Bogović, gospičko-senjski biskup

hrvatske ustanove. Narod misli da nije ni potrebna njegova kuna kada smo priključeni na tako moćne

projekt, lako su shvatili naše obrazloženje. Nitko od kritičara nije uzeo u obzir cjelinu problema: kako

ultimativno zahtijevao.

Glavni prigovori su da se nije smjelo odustati od prvonagrađenog rada i da se novi projekt ne uklapa u vrijeme i prostor?

Kao već rekoh, nama nije ništa drugo preostalo nego da pređemo na novi projekt. A što se tiče potrebe da se izrazi suvremenost, sve da hoćemo, ne možemo se nikada oteti svome vremenu, bez obzira što govorili, pisali ili gradili. Zato će bez sumnje biti na Crkvi hrvatskih mučenika mnogo tragova koji će izražavati suvremenost. Poseban napor je kod memorijalnih zdanja kako da ona izražavaju i događanja kroz prošlost. Vjerujemo da ćemo i to uspjeti, dakako uz suradnju najboljih stručnjaka koji su na projektu angažirani.

Koje su glavne odlike sadašnjeg projekta?

Građevina će imati sve ono što treba imati jedno nacionalno svetište. Zdanje će po vanjskim i unutarnjim oblicima biti lako prepoznatljivo prepoznatljivo i kao crkva i kao svetište. U razgovoru a arhitektima

Mozaik straga će biti vidljiv noću

izvore. Međutim od tih ustanova u financijskom smislu ima relativno male koristi. Osim toga ima danas poprilično onih kojima smeta već sama ideja Crkve hrvatskih mučenika, pogotovo ako je ona vezana na naš nacionalni i povijesni identitet. Sada su ti iskoristili promjenu projekta da se obruše svim sredstvima na Crkvu. Ne može se reći da nisu uspjeli unijeti zabunu i među iskrene podupiratelje ideje Crkve hrvatskih mučenika. Mi nismo dobivali prostora u medijima da odgovorimo. No, vjerujemo da će Crkva najbolje sama razuvjeravati ljude da gradnja ne samo da nije stala nego i dobro napreduje. Uz to će novi projekt još bolje izraziti misli i želje naših vjernika. Zato i dalje vjerujem da će se obistiniti predviđanja da će narod svojim priložima omogućiti dovršenje projekta.

Kako se nositi s brojnim napadima i struke i neupućenih?

Mi smo jasno obrazložili razloge za prijelaz na novi projekt. Tome je posvećen gotovo cijeli broj našega glasila Hrvatska vjernost br. 4. Kod onih koji nemaju nekih osobnih i grupnih interesa da brane onaj prvi

namaknuti potrebna sredstva, kako održavati zdanje i koliko bi ono bilo primjereno namijenjenoj svrsi ako se prihvati puna sloboda unutarnjeg uređenja, kako je prvi projektant

U tlocrtu je crkva u obliku latinskog križa

često sam ponavljaš šalu o sv. Roku i njegovom psu. Pripovijeda se da su vjernici jedne župe naručili kod umjetnika sliku sv. Roka. Kada je ona postavljena u crkvu pitali su se koje je sv. Rok a koje njegov pas. Trebalo je ispod slike napisati: Ovo je sv. Rok, ovo je njegov pas. Poruka šale je da sama građevina treba biti takva da je prepoznatljiva kao crkva, da to ne treba napisati.

Mučeništvo izražava već sami oblik crkve (križ) jer će se i iz zraka vidjeti kao križ ucrtan u prostor. On je pokraj Krbavskog polja koje je naše najveće groblje a povezuje i druga hrvatska mjesta gdje su naši ljudi pali pod teretom svoga križa. Na pročelju prema Krbavskom polju središnji prozor bit će u liku Križa krbavskih biskupa iz 13. stoljeća. Tu je i križni put od Krbavskog polja do Crkve hrvatskih mučenika. Svaka postaja

može izraziti jedan dio našega povijesnog križnog puta.

Crkva će jasno izraziti i našu ukorijenjenost u kršćanstvo i ovo tlo. Nije Crkva hrvatskih mučenika uvećana replika crkve Sv. Križa u Ninu nego je ona u načinu gradnje nadahnutna našim prvim velikim umjetničkim i kulturnim dostignućima, koje izražava na poseban način spomenuta crkva Sv. Križa. Bit će i drugih znakova simbola koji izražavaju tu misao. Tako je tu i Branimirov križ, Višeslavova krstionica i dr.

Krbava je u srednjem vijeku bila jedno od jačih žarišta hrvatske kulture, posebno one glagoljske. Zato je na preslici Crkve glagoljsko slovo A (A), na kraju križnog puta bit će glagoljski zapis Popa Martinca o tragediji na Krbavskom polju 1493.,

a na mnogim mjestima bit će kristogram iz kojega su, prema nekim znanstvenicima, izvedena sva glagoljska slova (svakako je dokazano da je to moguće).

Kruna zgrade muzeja prema Krbavskom polju biti će izrađena tako da izražava braniteljsku ulogu Hrvatske. Još je u 10. stoljeću car Konstantin Porfirogenet zabilježio da su Hrvati sklopili ugovor sa Sv. Stolicom da neće nikoga napadati, a ako njih netko napadne da će ih braniti Bog i sv. Petar. Tu pomoć osjetili smo i u Domovinskom ratu. Naši vojnici dobili su ime branitelji.

Neće li Crkva biti shvaćena kao nadmetanje pravoslavlja i katolištva na udbinskom brdu?

Već sama činjenica da nas neki napadaju zato što će nova crkva imati neke sličnosti s pravoslavnim

Napredovanje građevinskih radova

516. obljetnica Krbavske bitke, 9. rujna 2009.

"VIŠE NIKADA NE SMIJE DOĆI VRIJEME DA LJUDI ZBOG NARODNOSTI I VJERE ODAVDE MORAJU BJEŽATI"
dr. Mile Bogović, gospičko-senjski biskup

Već se naziru prepoznatljivi elementi

crkvama, a drugi da je ona u funkciji afirmacije katolištva nasuprot od pravoslavlju, pokazuje da ona nosi poruku mira i pomirenja. Već na početku rada na projektu rekao sam da ćemo svim silama nastojati da se ondje i u cijeloj Hrvatskoj uspostave takvi odnosi da nitko više ne treba bježati od svoga susjeda, kao što je bio slučaj i u najnovijoj našoj povijesti. I tu možemo dosta naučiti od prošlosti. Što više poniremo u svoju prošlost to se bolje očituje naše kršćansko zajedništvo. Već sama ideja projekta postavlja svakome isto vjerničko i ljudsko mjerilo: onaj je veći koji je na ovim našim prostorima više znao podnijeti za drugoga i žrtvovati se za druge. Nećemo ovdje veličati one koji su se nametnuli drugima, nadjačali ih i pobijedili, nego one koji su ponijeli svoj križ za druge.

Kada se slijedi ta poruka još se lakše može shvatiti kako su bili u zabludi oni koji su sve skupa željeli svesti na pitanje arhitektonskih struktura i formi.

Koja je svrha gradnje još jedne crkve. Nije li nam ondje bila dovoljna župna crkva koja je u Udbini u drugom svjetskom ratu spaljena a nakon toga

porušena da bi oslobodila prostor za hotel.

Ovo nije tek jedna od crkava, ovo je nacionalno svetište na čast svima onima koji su se na ovim prostorima borili za svoju subraću do krajnjih konsekvencija: do vlastite smrti. Znati cijeniti takve ljude znači izgrađivati u društvu ispravnu vrjednosnu ljestvicu u svakom čovjeku. Ono što je bilo zatrpavano, sada izranja i to tako da odražava tlo na kojemu niče i raste. U razgovoru s ljudima u domovini i inozemstvu osjetio sam kao im je ta misao bitni dio tog nacionalnog projekta. Građevina je po svojim oblicima treba izraziti i stalno svjedočiti.

Memorijalni vid bit će jako naglašen, ali nije li naša suvremena arhitektura mogla dati još bolji arhitektonski i umjetnički izričaj jednom nacionalnom projektu?

Iako sam u Rimu imao priliku slušati svjetski poznate povjesničare umjetnosti a i sam sam više godina predavao povijest umjetnosti, nisam smatrao da je dovoljno da uzmemo jednoga projektanta i da vodimo zajedno stvar do kraja. U Gospiću i Udbini organizirali smo u okviru tzv. „Gospićkih razgovora“ sastanke

raznih struka: teologa, kipara, slikara, vizonara. Pred svaku od tih skupina stavljana je prvenstveno gore rečena ideja kojoj je trebala naći najbolji izraz u obliku gradnje na Udbini uz Kravsko polje. Prihvaćanjem idejnog rješenja jednog autora, ostalo je bilo još dosta prostora za obogaćivanje i „preciznije“ umjetničko izražavanje. Nakon što je došlo do napuštanja prvog projekta, neki „iz struke“ ne samo da nisu željeli projekt pratiti dalje nego su ga ometali. Uz to su i druge pozivali da im se pridruže. Iako su i dalje uključeni vrsni stručnjaci, moguće je da će se izostanak još aktivnije pratnje stručnjaka loše odraziti na konačni rezultat. Danas se ljude može lako zastrašiti. Tako su bilo prestrašeni umjetnici i arhitekti. Nisu se smjeli uključiti. Trebalo je imati snage i hrabrosti da taj strah ne zarazi inicijatora i investitora. Ni u jednom času nismo ostali bez potpore uglednih i stručnih pojedinaca. Nismo ih željeli izlagati medijsko stampeu. Zahvaljujemo im na podršci koja nam je omogućila da mirno idemo prema realizaciji iste one ideje koja je bila i na početku projekta. Nju projekt po kojemu sada gradimo veoma jasno izražava.

Hrvatska zbog krbavskog poraza nije pala ni propala!

Istina je, što je zapisao kroničar Tomašić, da je krbavski poraz bio početkom "rasapa Hrvatskoga Kraljevstva", ali nije istina što je izrekao mletački poslanik A. Fabregues, poslavši iz Senja pismo papi Aleksandru VI., da je "s ovom domovinom gotovo", jer nije bilo točno da je na Krbavi izginulo baš sve hrvatsko plemstvo i da u cijeloj Hrvatskoj nije bilo nikoga tko bi tu mogao dalje opstati i oprijeti se Turcima.

Hrvatska se pribrala, okupila se i u stogodišnjem ratu protiv turskih osvajača opstala je na zemljopisnoj karti Europe, makar kao "ostatci ostataka nekadašnjega slavnoga kraljevstva". Hrvatsko plemstvo sabralo se već iduće 1494. godine na Sabor u Bihću i odatle je 10. travnja preko pape i vladara njemačkog, cara Maksimilijana, uputilo poruku i vapaj za pomoć kršćanskoj Europi: "... ovu silu mi već sedamdeset godina zaustavljamo gubeći naša tijela, živote i sva naša dobra, te poput kule i predzida kršćanstva branimo svakodnevnim ratovanjem kršćanske zemlje, koliko nam je to uopće ljudski moguće. Neka Vam dakle po nama bude rečeno ovo: ako bismo mi popustili Turcima, tada bi oni u svako doba mogli zaskočiti kršćanstvo iz zemlje Hrvata. Zbog toga mi ne samo dnevno, nego gotovo svakog sata u opasnosti za naše živote i dobra naša stojimo nasuprot njima, a naši očevi, braća i

prijatelji u tom trajnom otporu bivaju grozno i na užasan način ubijani, hvatani i na neljudski način odvlačeni, naše žene, kćeri i djeca u ropstvo odvođeni, a njihova ženska i djevičanska čast biva gažena, te mi tako bačeni u najveće iskušenje koje je uopće moguće na tom svijetu podnositi. Ipak mi smo zadali vjernost našoj kršćanskoj vjeri, prihvativši krštenjem da ćemo je stalno i čvrsto držati i da je nećemo predati neprijateljskoj sili...."

Europa je bila zastrašena krbavskim porazom Hrvata. Europa je obećavala pomoć i solidarnost, ali ta je pomoć stizala mnogo puta prekasno i nikada u potrebnoj mjeri. Završimo ovaj osvrt na prošlost koja je zadesila Hrvatsku na Krbavskom polju na današnji dan pred 510 godina mislima pretočenim u latinske stihove velikoga hrvatskoga humanista i pjesnika Ivana Česmičkog, (Janus Panonius, 1434-1472.) čije ime nosi jedno od najvećih i najuglednijih današnjih mađarskih sveučilišta, u Pečuhu:

*" Nema (nikog) pod kapom nebeskom,
tko misli da pritekne u pomoć mojoj stvari.
Tko li će ovoj nevoljnoj (hrvatskoj) zemlji pomoći....
Što Francuska spava ili Španjolska, ništa mi nije čudno:
Naravno, ni jednoj ni drugoj opasnost ne prijati bliska.
Niti pomisliti smijem da će mi nešto pomoći Englezi,
koji su, u zaklonu, daleki ih odvaja ocean.
I sama Njemačka, zar je imalo pritekla u pomoć,
iako je, o teško meni, s kraljevstvom spojena mojim....
Francuska spava, Španjolska za Krista baš ne mari,
Engleska propada od pobune velikaša.
A susjedna Njemačka u besciljnom zborovanju vrijeme trati,
Italija se i dalje svojom trgovinom bavi. (...)
Bilo da nam stigne velika pomoć il' sitnica neka,
Mi ćemo ipak svomu domu i vjeri ostati vjerni."*

Povijest se, čini se, na mnogo načina ponavlja u mnogim sličnostima i poukama. Pametni uče i postaju mudriji. Hrvati su tada osjetili da im opstanka nema ako sami ne organiziraju svoju obranu. Upravo u vrijeme Krbavske bitke razvija se misao o hrvatskoj državi, a potvrda tome su i pojava hrvatskog grba i zastave. Na saboru u Cetinu 1. siječnja 15² 7. hrvatsko plemstvo nastupa s punom odgovornošću za budućnost Hrvatskog Kraljevstva. Mnoga stradanja postala su početak novih nadanja. Ta pouka je uvijek aktualna. I danas!

(Izlaganje za vrijeme obilježavanja 510. obljetnice Krbavske bitke 9. rujna 2003. na Krbavskom polju)

*Lički
narodni
recepti*

ŠTOKALJ

Slatki specijalitet od grušaline

Cijenjeni čitatelji danas ću Vam predstaviti jedan stari lički slatki specijalitet - ŠTOKALJ.

Moram reći da se taj naziv koristi u Perušiću i njegovoj okolini i da postoji mogućnost da se u nekim dijelovima Like i drugačije naziva. Štokalj se radio od grušaline, a za mlađe koji to ne znaju, grušalina je prva varenika nakon što se krava oteli. Ta bi se varenika nakon kuhanja odmah zgrušala pa se zbog toga i zove „grušalina“. U današnje vrijeme kad su sela opustjela i nema više blaga često se priprema od svježeg sira.

Današnji recept je na način kako ga sprema moja majka kojoj bi se htio zahvaliti na pomoći oko pripreme ovog recepta da bi sve to mogli i slikom zabilježiti.

Sastojci za tijesto:

- 1 kg brašna**
- 2 žumanjka**
- 1 germa svježā**
- 1 žličica soli**
- 1 dl mlijeka**

Sastojci za filu:

- 1 kg svježeg sira**
- 4 jaja**
- 4-5 žlica šećera**

Priprema za tijesto:

Germu razmutiti s malo mlakog mlijeka, dodati žlicu brašna i šećera, pustiti da se diže na toplom mjestu. U brašno dodajte dignutu germu, malo soli, 2 žumanjka, mlijeko i mijesiti tijesto uz dodavanje tople vode. Tijesto klopiti dok ne postane glatko, pokriti i staviti na toplo mjesto. Dok se tijesto kvasa napraviti filu, tako da se izmiješa sir, jaje i šećer. Kad je tijesto dignuto za otprilike jedan sat, treba ga razvaljati, staviti u tepsiju i krajeve tijesta pustiti van tepsije. Staviti u sredinu filu te sa krajevima tijesta prekriti filu.

Kad je ŠTOKALJ ohlađen, prereže se na pola i spusti se na kratko u vrelu vodu, zatim se nareže na kocke i složi u zdjelu te prelije sa ucvrkanim putrom i po želji pošećeri.

Dragi čitatelji Vile Velebita još jednom hvala na vašim pohvalama i prijedlozima, nadam se da će vam se i današnji recept svidjeti.

Za sve one koji su mi se javili i druge koji imaju neki lički recept mogu mi ga slobodno poslati na mail:

milan.murgic@gmail.com

Staviti peći u pećnicu na temperaturu od 190°C i peći oko 45 minuta.

U slast!

Za Vilu piše: Milan Murgić - Padela

Najveći zločin Jugoslavenskog komunističkog režima

PRIKRIVENA GROBIŠTA

Povijesne okolnosti

U završnom razdoblju Drugog svjetskog rata (od jeseni 1944. g.) i naročito nakon završetka rata jugoslavenski komunistički režim je započeo provoditi sustavnu i masovnu represiju nad osobama koje su s komunističkog motrišta označene «narodnim neprijateljima i ratnim zločincima». U «narodne neprijatelje i ratne zločince» komunistički režim nije ubrajao samo osobe koje su u ratu bile vojni, politički ili činovnički pripadnici različitih struktura koje su bile suprotstavljene komunizmu i partizanskom pokretu, nego i golem broj osoba (tzv. običnih građana) koje su prema različitim kriterijima (svjetonazor, imovno stanje, politički stavovi, religioznost itd.) bile nepoželjne komunističkom poretku.

Struktura vlasti koju je stvarala Komunistička partija Jugoslavije (KPJ) i u ranijem ratnom razdoblju je

vršila sve vrste zločina i nasilja nad vojnim i političkim protivnicima te nad nepoželjnim građanima, no tek u završnom ratnom razdoblju započela je sustavna i masovna represija, jer je tada KPJ dovršavala revolucionarni proces konačnog preuzimanja vlasti, a niz međunarodnih i domicilnih okolnosti išao u prilog komunističkom režimu.

Jugoslavenska komunistička struktura se i prije toga temeljito pripremila za konačno preuzimanje vlasti provođenjem sustavne represije. Sva tijela «nove» vlasti su tijekom rata sudjelovala u priku-

pljanju detaljnih podataka o «narodnim neprijateljima i ratnim zločincima» te u stvaranju krajnje ideologiziranog ozračja za «konačni

obračun s ratnim zločincima i narodnim neprijateljima». Sredinom svibnja 1944., osnovano je Odjeljenje zaštite naroda (OZN-a), ►►

kao potpuno nova obavještajno-kontraobavještajna služba, iako je komunističko-partizanska struktura i prije toga imala veoma razvijen

doktrina, temeljili na krajnjoj isključivosti, koja je davala legitimitet primjeni neograničenog revolucionarnog nasilja pri promjeni

krajem rata i u poraću provodio jugoslavenski komunistički poredak. Represija je u svakom pogledu bila praktično sveobuhvatna i neograničena. Obračunavalo se s komunizmu nepoželjnim ljudima, institucijama, svjetonazorima, vrednotama i simbolima. A komunizmu je doslovno bilo nepoželjno sve što se na bilo koji način razlikovalo od komunizma.

Najteži oblik represije koju je jugoslavenski komunistički režim provodio krajem rata i u poraću zasigurno su bila sustavna masovna pogubljenja (likvidacije) bez vođenja ikakvih sudskih procesa, a veoma često i bez ikakve skupne ili pojedinačne evidencije. Masovna pogubljenja bez suđenja bila su glavno represivno sredstvo s kojim je Komunistička partija Jugoslavije, krajem rata i u poraću dovršavala proces preuzimanja i učvršćivanja svoje vlasti.

Zbog niza povijesnih okolnosti, od najtežeg oblika komunističke represije posebno teško su stradali Hrvati. Jedna od nepovoljnih okolnosti po Hrvate bilo je nepripremljeno i kaotično povlačenje - približno pola milijuna hrvatskih civila i približno 200.000 hrvatskih vojnika - u smjeru sjeverozapada. Većinu Hrvata koji su sudjelovali u

obavještajni sustav. Sredinom kolovoza 1944. osnovane su nove postrojbe za posebne namjene, tj. Korpus narodne obrane Jugoslavije (KNOJ) u koji je ušlo čak 1² 0.000 vojnika. I u OZN-u i u KNOJ uključene su osobe koje su u dotadašnjem ratu pokazale «bezgraničnu vjernost i odanost partiji».

Osnovna zadaća OZN-e i KNOJ-a bila je u organiziranju i provođenju sustavnog obračuna s «narodnim neprijateljima i ratnim zločincima», te u svakovrsnoj zaštiti komunističkog režima. Stoga su OZN-a i KNOJ, krajem rata i u poraću, djelovale praktično bez ikakvih ograničenja. U sustavni obračun s «narodnim neprijateljima i ratnim zločincima» uključila su se i ostala tijela nove vlasti: od vojske, milicije i različitih specijalnih sudova, do osnovnih i najviših tijela državne i partijske vlasti. Vlast je - tiskanim pozivima i oglasima te na narodnim zborovima - čak upućivala i poziv «svim građanima i građankama grada i sela, da se nemilosrdno progone zločinci-narodni neprijatelji i izdajice».

Potrebno je naglasiti, kako su se komunistički svjetonazor i politička

društvenih i političkih odnosa. Odnosno, ideologija komunizma je smatrala kako se društveni odnosi zbiljski ne mogu mijenjati bez neograničeno nasilne revolucije, a «tekovine» komunističke revolucije se ne mogu očuvati bez «diktature proletarijata» koja je - prema Lenjinu - određena kao «najžešći i najnemilosrdniji rat nove klase protiv moćnijeg neprijatelja».

Masovna pogubljenja bez suda i evidencije

Tek uvažavanjem naznačenih činjenica, moguće je razumijevati sustavnost i razmjere represije koju je

povlačenju zarobila je jugoslavenska vojska na području Slovenije, a približno polovicu manjeg dijela koji je uspio prijeći austrijsku granicu (približno petina Hrvata u

povlačenju), britanska saveznička vojska je izručila jugoslavenskom režimu.

Tada, u nekoliko mjeseci nakon sredine svibnja 1945., jugoslavenski komunistički režim je – bez ikakvog suđenja i uglavnom bez evidencije – na području Slovenije i pojedinih dijelova Hrvatske izvršio najmasovnija pogubljenja hrvatskih civila i vojnika.

Zarobljeni Hrvati koji nisu pogubljeni u Sloveniji upućeni su na iscrpljujuće marševe smrti ili tzv.

jugoslavenski prostor bio i u poratnim godinama prekriven velikim brojem logora. Tako su nove komunističke vlasti u Hrvatskoj kao svoje logore koristile i prostor gotovo svih logora koje su u ratu osnovale sve sukobljene strane. Primjerice, prema do sada dostupnim podacima, komunističke vlasti su logor Jasenovac koristile barem do početka 1948. godine. No, zbog potreba koje je izazvala golema represija, komunistički režim je osnovao i veliki broj novih logora.

Sustavna masovna pogubljenja bez

pod različitim drugačijim okolnostima. O ovoj vrsti masovnih pogubljenja sačuvano je i najviše izvornih komunističkih podataka.

Glavni izvori svih saznanja o sustavnim masovnim pogubljenjima koja je komunistički režim provodio krajem rata i u poraću nalaze se u komunističko-partizanskim dokumentima i svjedočanstvima, a potom u svjedočanstvima preživjelih žrtava ili slučajnih svjedoka.

Isto tako, brojni komunističko-partizanski dokumenti nedvojbeno

Suočavanje sa zločinima jugoslavenskog komunističkog režima

Na temelju navedenih zastrašujućih činjenica, pred hrvatske državne i društvene institucije sve snažnije se postavlja problem suočavanja sa zločinima jugoslavenskog komunističkog režima. Raspon tog suočavanja sastoji od civilizacijske, društvene, nacionalne, etičko-moralne, povijesne, političke i pravne razine. Svaka od ovih razina zahtijeva slijedeće:

1. cjelovita i objektivna saznanja o komunističkoj prošlosti
2. jasnu i nedvosmislenu javnu osudu i svekoliko vrijednosno distanciranje od zločinačkog komunističkog režima
3. provođenje praktične i simboličke dekomunizacije društvenog života u Hrvatskoj te ispravljanje nepravdi koje je počinio komunizam
4. obilježavanje smrtno stradalih žrtava te iskazivanje javnog suosjećanja i solidarnosti obiteljima žrtava i svima koji su preživjeli zlostavljanja komunističkog režima

križne putove. Mreža križnih putova bila je najgušće isprepletana na području Slovenije i sjeverne Hrvatske, a pojedini krakovi križnih putova dolazili su čak do jugoslavensko-rumunjske i jugoslavensko-grčke granice. Osim Hrvata koji su zarobljeni u Sloveniji, na križne putove su priključivani i mnogobrojni Hrvati koje su komunističke vlasti na najrazličitije načine nasilno odvodile od njihovih domova.

Uz križne putove nalazio se i veliki broj sabirnih, radnih i zarobljeničkih logora, u kojima su duže ili kraće bili zatvoreni zarobljeni hrvatski civili i vojnici te druge internirane osobe. Naime, jugoslavenski režim je krajem rata donio odluku o osnivanju sustava logora prema vojno-teritorijalnom načelu, te je cijeli

ikakvog suđenja, te umiranja od mučenja i iscrpljenosti događala su se i diljem mreže križnih putova i logora. O ovim pogubljenjima režim je učestalije vodio različite vrste skupnih ili pojedinačnih evidencija.

Treću vrstu sustavnih masovnih pogubljenja bez ikakvih suđenja predstavljaju pogubljenja koja je – u završnom razdoblju rata i u poraću – komunistički režim vršio nakon zauzimanja («oslobađanja») pojedinih područja, gradova i mjesta. Ove pogubljenja su pretežito provođena u organizaciji OZN-e, a prema «spiskovima» koji su prikupljeni i obrađivani u ranijim razdobljima te dopunjavani nakon osvajanja pojedinih lokaliteta. Dio ovih pogubljenja je vršen neposredno nakon zauzimanja lokaliteta, dio nakon dodatnih istraga u zatvorima i logorima, a dio

svjedoče da su masovna pogubljenja, kao i drugi oblici represije, bili sustavno planirani, pripremani, organizirani i provođeni. Ovi dokumenti nedvojbeno, izravno, svjedoče i da je na čelu tog zločinačkog projekta stajao državni i partijski vrh jugoslavenskog komunističkog režima, kojeg je predvodila njihova uvjerljivo stvarno najmoćnija i kult-osoba Josip Broz Tito.

Prikrivena grobišta

Tek uvažavanjem navedenih činjenica koje se odnose na sustavnost pripremanja i provođenja represije jugoslavenskog komunističkog režima moguće je razumijevati razmjere zločina koji su počinjeni. To se posebno odnosi na probleme vezane uz prikriivena grobišta, koja

najneposrednije svjedoče o najtežoj i najmasovnijoj vrsti zločina - sustavnim masovnim pogubljenjima bez

uništavanju «grobova Nijemaca i drugih okupatora te njihovih pomagača» i uklanjanju svih tragova

najbližih, nisu smjeli posjećivati ili obilježavati grobišta. Sve to je, za vrijeme trajanja druge Jugoslavije, bilo pod strogim nadzorom represivnih i drugih tijela komunističkog režima.

Međutim, usprkos strahu od represije režima i protoku desetljeća, masovnost zločina i golema brojnost žrtava i prikrivenih grobišta te veliki broj preživjele rodbine, prijatelja i svjedoka, nisu potisnuli u zaborav ni žrtve niti grobišta. O tome zorno svjedoči podatak da je - u proteklih 19 godina, na različite načine - na području Slovenije, Hrvatske te Bosne i Hercegovine evidentirano i dijelom locirano približno 1.5²0 masovnih prikrivenih grobišta. Od toga, u Hrvatskoj je do sada evidentirano približno 840 masovnih prikrivenih grobišta, u Sloveniji približno 590, a u Bosni i Hercegovini približno 90.

Nažalost, ovaj broj prikrivenih grobišta nije konačan, jer se učestalo pojavljuju saznanja o «novootkrivenim» grobištima na području Slovenije i Hrvatske. Dosadašnja

ikakvog suđenja.

Prvi osnovni problem je u tome što je jugoslavenski režim za cijelo vrijeme svog postojanja (1945.-1990.) onemogućavao istraživanja i bilo koju vrstu javnog govora o represiji koju je provodio krajem rata i u poraću. Čak i kod službenog popisivanja žrtava rata (1950. i 1964.) režim je u «Uputstvima» popisivačima - necivilizacijski i protivno međunarodnom pravu - odredio: «Svi oni koji su u toku Narodnooslobodilačke borbe izgubili život na strani okupatora i domaćih izdajica bilo na koji način (kao borci, pomagači, simpatizeri) ne smatraju se žrtvama rata».

Režim je bio još drastičniji kad se radilo o grobištima u kojima su se nalazile mnogobrojne žrtve koje je masovno i sustavno pogubila komunistička tijela vlasti. Grobišta su bila razarana, uništavana, pretvarana u smetlišta i na druge načine prikrivana. Na taj način, žrtve i njihova grobišta i grobovi jednostavno «nisu postojali». Uz to, već 18. svibnja 1945. jugoslavensko Savezno ministarstvo unutarnjih poslova izdalo je zapovijed o

o njihovu postojanju. Ista zapovijed je obnovljena i u kolovozu 1946. godine, a na različite načine ona se nalazila i u svim zakonima o sahranjivanju i održavanju groblja.

Na taj su način grobišta fizički ostajala prikrivena.

Članovi obitelji žrtava i druge osobe, ako su znali ili pretpostavljali gdje se nalazi grobno mjesto njihovih

evidentiranja i istraživanja prikrivenih grobišta u Bosni i Hercegovini su (zbog niza razloga) znatno usporena i otežana, te u doglednoj budućnosti treba očekivati saznanja o

znatno većem broju prikrivenih grobišta. Na području država Srbije, Crne Gore i Makedonije (po kojima su se u poraću također kretali marševi smrti zarobljenih hrvatskih civila i

vojnika) evidentiranje i istraživanje prikrivenih grobišta gotovo da i nije započelo, te na tim prostorima također treba očekivati saznanja o velikom broju prikrivenih grobišta.

U većini do sada evidentiranih grobišta nalaze se posmrtni ostaci hrvatskih civila i vojnika koje je krajem rata i u poraću bez ikakvog suđenja pogubio jugoslavenski komunistički režim. Podatke su većim dijelom prikupljale nadležne državne komisije Republike Hrvatske (djelovala do 1999. g.) i Republike Slovenije (djeluje i nadalje), te različite organizacije civilnog društva i pojedinci.

Prema dosadašnjim saznanjima (djelomičnim materijalnim istraživanjima grobišta, dokumentima i svjedočanstvima), najveća koncentracija prikrivenih grobišta hrvatskih civila i vojnika nalazi se u Sloveniji i na pojedinim područjima Hrvatske (na širem području Zagreba evidentirano je približno 1²⁰ grobišta). Isto tako, najveća pojedinačna grobišta nalaze se u Sloveniji (šira područja Maribora, Dravograda, Slovenjgradeca, Kočevja i Celja) i Hrvatskoj (šira područja Zagreba, Krapine, Varaždina, Našica, Karlovca, Siska, Gospića, Splita itd.).

Na temelju djelomičnog iskapanja i niza svjedočanstava, za sada najveće pojedinačno grobište hrvatskih vojnika i civila je zatrpani protutenkovski rov kod Tezna (blizu Maribora), gdje se prema procjenama slovenskih stručnjaka nalaze po-

smrtni ostaci između 15.000 i 20.000 osoba, uglavnom Hrvata. Isto tako, na temelju djelomičnog iskapanja, dokumenata i svjedočanstava, na području Hrvatske za sada je najveće pojedinačno grobište u Maceljskoj gori (blizu Krapine) u kojem su posmrtni ostaci više od 10.000 tisuća osoba.

Zbog niza razloga, i u proteklih 17 godina evidentiranje i istraživanje prikrivenih grobišta je nailazilo na niz zapreka, te se i nadalje – uglavnom nesustavno – prikupljaju saznanja o «otkrivenim» i «neotkrivenim» grobištima, a «antropološka» (fizikalna), stručna istraživanja se zapostavljaju.

Hrvatska državna «Komisija za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava» je od osnutka (1992. g.) do prestanka praktičnog rada (1999. g.; formalno ukinuta 2002. g.) na području Hrvatske evidentirala približno 700 grobišta, a od toga su potpuno ili djelomično «antropološki» (stručna iskapanja) i na druge načine istražena samo 24 grobišta. Pri Vladi Republike Slovenije započela je 1990. g. raditi «Komisija za uređenje pitanja prikrivenih grobišta» («Komisija za uređitev vprašanj prikritih grobišč»). U drugim državama koje su nastale raspadom druge Jugoslavije nisu ni osnovane slične komisije.

Obilježavanje prikrivenih grobišta

Obilježavanje prikrivenih grobišta u proteklih 17 godina je također bilo veoma zapostavljeno i nesustavno, a naročito na državnoj razini. Stoga je većina ratnih i poratnih prikrivenih grobišta Hrvata – u Hrvatskoj, Sloveniji i Bosni i Hercegovini – i nadalje ostala bez točne lociranosti i bez bilo kakvog obilježja. Na prostoru drugih država nastalih raspadom Jugoslavije, ovo pitanje se nije pomaklo s nulte točke. Jedino je u Austriji (na području Koruške) načinjen niz obilježja, uglavnom u organizaciji Počasnog bleiburškog voda te ostalih organizacija i pojedinaca iz hrvatskog iseljništva.

U Republici Hrvatskoj pitanje

obilježavanja prikrivenih grobišta (na teritoriju Hrvatske i drugdje) nije na državnoj razini stručno i sustavno razmatrano, pa nisu donesena ni odgovarajuća idejna rješenja niti provedbene odluke. Obilježavanje je gotovo u cijelosti prepušteno samostalnim poticajima različitih organizacija civilnog društva, lokalne samouprave i pojedinaca.

Tako su primjerice središnjica i ogranci «Udruge ratnih veterana Hrvatski domobran» – od 1990. – ljeta 2006. – podigli čak 218 spomen obilježja hrvatskim ratnim i poratnim žrtvama koje je pogubio jugoslavenski komunistički režim. Nekolicina tih spomen obilježja je zajednički i žrtvama koje su poginule u Hrvatskom domovinskom ratu (1990.-1995.), od srbijanske oružane agresije. Nekoliko spomen obilježja «Hrvatski domobran» je podigao i u inozemstvu. Većina spomen obilježja je naglašeno neujednačena – izgledom, materijalom i dimenzijama – iako većina u sebi sadrži križ.

U Sloveniji su se – od prve polovice 90-ih – obilježavanjem prikrivenih grobišta najsustavnije bavile nevladine udruge (npr. «Društvo za uređivanje prikrivenih grobišta» – «Društvo za uređitev prikritih grobišč»). U tome su sudjelovali lokalna uprava, različite organizacije i pojedinci. Republika Slovenija je 2003. godine donijela «Zakon o ratnim grobištima», a njihovo uređenje je povjerila Ministarstvu za rad, obitelj i socijalna pitanja. Nakon toga je kod pet grobišta postavljen brončani zvon, kao jedinstveno obilježje koje treba postaviti na sva prikrivena grobišta. No, daljnje postavljanje brončanog zvona je obustavljeno, pod izgovorom usuglašavanja natpisa, za kojeg se želi postići konsenzus svih parlamentarnih stranaka.

V

Za Vilu piše: prof.dr.sc. Josip Jurčević

ISO 9001

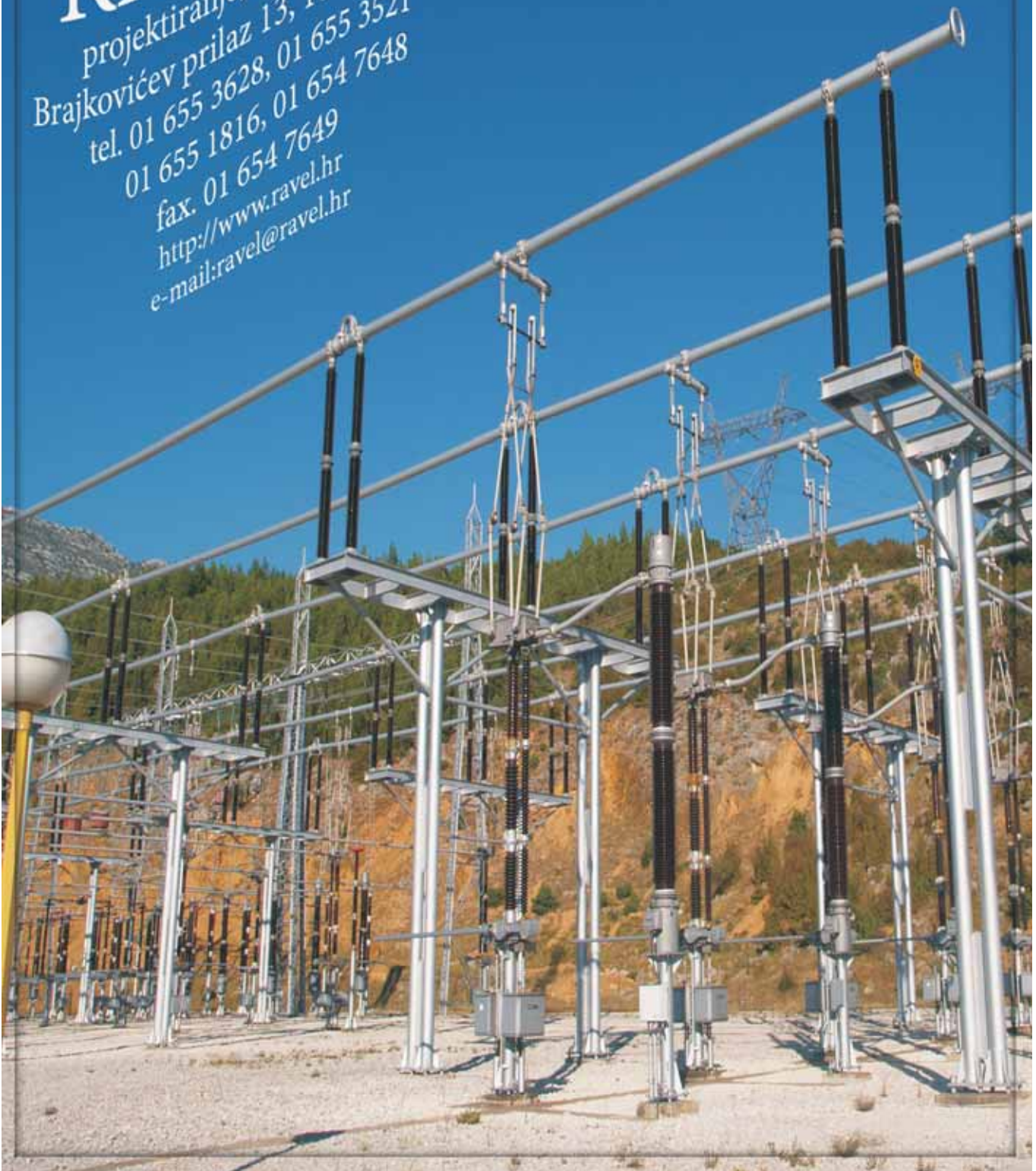
RAVEL d.o.o.

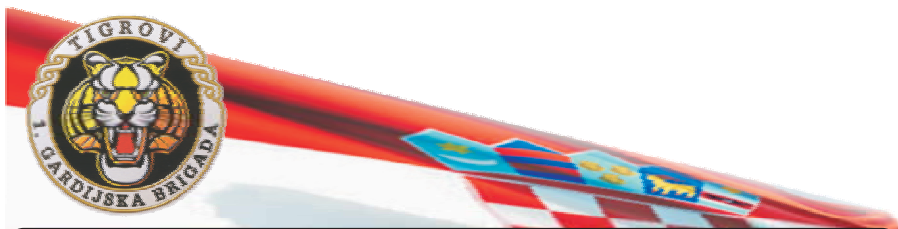
projektiranje, nadzor i gradnja
Brajkovićev prilaz 13, 10020 Zagreb

tel. 01 655 3628, 01 655 3521
01 655 1816, 01 654 7648

fax. 01 654 7649
<http://www.ravel.hr>

e-mail: ravel@ravel.hr

Damir Tomljanović Gavran

15. obljetnica pogibije

Povodom 15. godišnjice pogibije legendarnoga zapovjednika II. bojne Prve gardijske brigade Tigrova, Damira

Na komemoraciji su bila izaslanstva udruga iz Domovinskog rata, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Tomljanovića Gavrana (1968.), na mjesnom groblju u Krivom Putu, Gavranu su odali počast osim obitelji i njegovi suborci, pripadnici Prve gardijske brigade, i brojna izaslanstva.

Ličko-senjske županije, Senja, Gospića....

Teško je uobičajenim načinom prikazati ratni put i sve vrline koje je imao stožerni brigadir Damir Tomljanović Gavran.

Teško je uobičajenim načinom prikazati ratni put i sve vrline koje je imao stožerni brigadir Damir Tomljanović Gavran. Bio je samozatajan, istinski domoljub, a povrh svega čovjek, kojega su cijenili svi njegovi suborci. Poslije njegove smrti pripadnici

1. gbr u raznim prilikama oživljavaju sjećanja na njega i na sve ono što je dao Domovini.

Stožerni brigadir Damir Tomljanović Gavran poginuo je 17. veljače 1994. godine. Prva gardijska brigada svake godine na dan njegove smrti posjećuje njegov grob.

U župnoj crkvi Gospe Sniježne, služena je misa zadušnica za Damira Tomljanovića, a vijenci su položeni i na spomen obilježje podignuto na igralištu Nogometnoga kluba Gavran u Krivom Putu.

Za Vilu piše: Dražen Prša

Još niste član Udruge Ličana Vila Velebita !?
Što se čeka?

Posjetite našu stranicu:
www.vila-velebita.hr

Birajte:
"Postanite član Udruge"

Ispunite pristupnicu

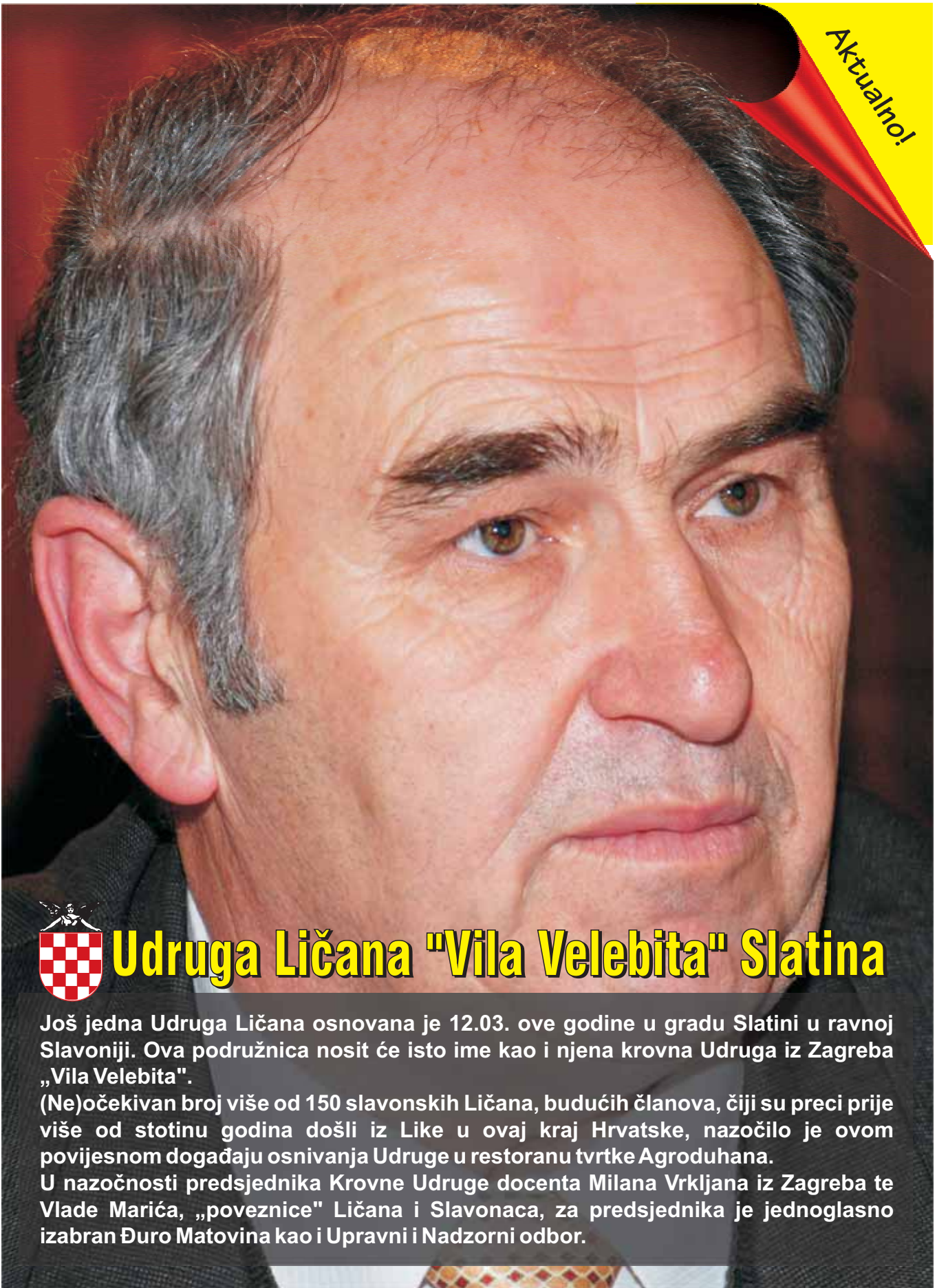
Na Vaš E-mail dobit će te uplatnicu za jednogodišnju članarinu i....
uživajte u članskim pogodnostima!!!

UDRUGA LIČANA "VILA VELEBITA"
Ul. kneza Lj. Posavskog 37, 10000 ZAGREB
Tel./Fax: 01/4635 888 • www.vila-velebita.hr

ČLANSKA ISKAZNICA
Br.: 0044-04-2008

Ime i prezime: ..... Član Članić
Adresa: ul. Članarska bb, Člankovo

Aktualno!

Udruga Ličana "Vila Velebita" Slatina

Još jedna Udruga Ličana osnovana je 12.03. ove godine u gradu Slatini u ravnoj Slavoniji. Ova podružnica nosit će isto ime kao i njena krovna Udruga iz Zagreba „Vila Velebita“.

(Ne)očekivan broj više od 150 slavonskih Ličana, budućih članova, čiji su preci prije više od stotinu godina došli iz Like u ovaj kraj Hrvatske, nazočilo je ovom povijesnom događaju osnivanja Udruge u restoranu tvrtke Agroduhana.

U nazočnosti predsjednika Krovne Udruge docenta Milana Vrkljana iz Zagreba te Vlade Marića, „poveznice“ Ličana i Slavonaca, za predsjednika je jednoglasno izabran Đuro Matovina kao i Upravni i Nadzorni odbor.

OSNIVAČKA SKUPŠTINA

"Vila Velebita" Slatina

Prošlo je, od 19²0.god.gotovo jedno stoljeće, točnije punih 89 godina kako su se doselili prvi Ličani na područje grada Slatine i šire okolice. Iako ih po procjenama ima oko 2 500 tisuće na tom području, tek sada se dogodilo okupljanje ličana u jednu udruhu.

Naime, 1².03.2009 godine u gradu Slatini održana je osnivačka skupština prve ličke udruge "Vila Velebita" Slatina. Na inicijativu i uz nazočnost krovne udruge "Vila Velebita" iz Zagreba, na čelu s predsjednikom dr. Milanom Vrkljanom i gospodinom Tomislavom Vukelićem iz Slatine, a uz nazočnost oko 150 građana Slatine i okolnih sela koji su podrijetlom iz Like, te

njihovih gostiju.

Skupštinu je vodio gospodin Tomislav Vukelić, te je rekao slijedeće: "Ideja o osnivanju udruge postojala je puno godina među ljudima koji su slavnici, podrijetlom iz Like, koji su ponosni na kraj iz kojeg su došli, ali taj san do danas nije ostvaren". Na istoj skupštini donesen je statut s tijelima i sjedištem udruge, a izabran je predsjednik te dva dopredsjednika. Također su određeni ciljevi i djelatnost udruge, kao i puni naziv: Udruga Ličana "Vila Velebita" Slatina.

Skupu se prigodnim riječima obratio dr. Milan Vrkljan. Pojasnio je smisao formiranja udruge, kako u Slatini, tako i diljem Hrvatske, s ciljem ►►

njegovanja Ličkih običaja i unapređenja kulturne, sportske i svake osobama koje doprinose očuvanju identiteta i povezanosti Ličana u povijesti, razdragao je lica okupljenih Ličana. Pozvao je i sve udruge u

druge suradnje vezane s Likom. Potom je uručio izabranom predsjedniku nove udruge, gosp. Đuri Matovini kip s likom oca domovine Dr. Ante Starčevića. Krovna udruga "Vila Velebita" na taj način simbolično odaje priznanje uglednim

Hrvatskoj i svijetu. Potom se skupu govorom obratio i novoizabrani predsjednik udruge gosp. Đuro Matovina. Zahvalio se na ukazanom povjerenju, te emotivnim govorom punim nostalgije za Likom, upotpunivši ga ličkim dosjerkama iz

Slatini na suradnju-braniteljske, lovačke, sportske i ljudi doseljenih s područja Posavine, Vojvodine i Kosova. Na kraju se još od nazočnih gostiju skupštine pozdravnim riječima obratio i dogradonačelnik grada Slatine gospodin Robertino Repić, te poželio uspješan rad udruzi. Skupština je završila zakuskom i ličkim pjesmama, uz nezaobilaznu himnu Ličana "Oj ti vilo, vilo Velebita". Nazočni su iskazali neopisivo zadovoljstvo zbog osnivanja Ličke udruge.

Vidljivo je da su u ovom kraju ličani vrlo ponosni jer nisu zaboravili svoje podrijetlo ni u pitomoj slavonskoj koja brzo osvaja srca ljudi, i kako sami kažu, na pozitivan način asimiliraju, ali ipak lički geni i ovdje odolijevaju gotovo cijelom jednom stoljeću.

Za Vilu piše: Vlado Marić

LIČKA KUĆA

"Vila Velebita" Slatina

Dana 12.03.2009. za vrijeme svoga boravka u Slatini, predsjednik udruge "Vila Velebita" iz Zagreba, dr. Milan Vrkljan sa suradnicima, na poziv predsjednika istoimene i novoo-

dajućom stajom, košem za kukuruz, štagljem i pčelinjakom. Na tom imanju kuća datira od 19²¹ god., a dovezao ju je vlakom u dijelovima iz Saborskog (odakle Matovine i potječu) Đurin djed, Ivan Matovina u

kući i živio sve do 80-e god. a sada mu služi kao vikendica za odmor. Često mu u njoj društvo prave prijatelji, te se sa sjetom prisjeća brojnih uspomena iz mladosti koje ga podsjećaju na ličke korijene. Ta

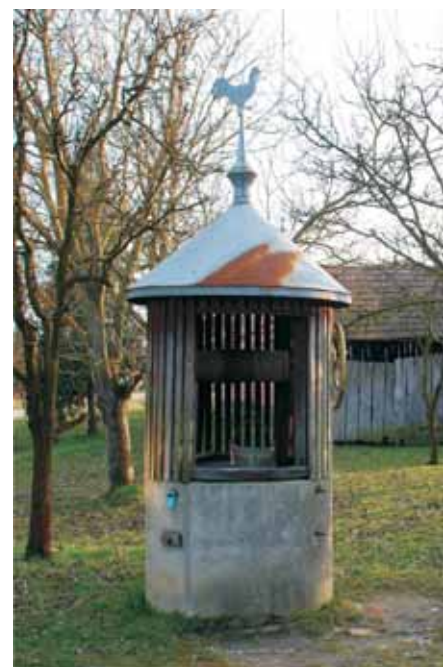
snovane udruge iz Slatine, gđin-a. Đure Matovine posjetio je njegovo imanje. Ono se nalazi u Slado-

koju se trajno nastanio. Navedena kuća po veličini izgleda skromno, ali je u njoj složno živjelo nekoliko

jevačkom Lugu, udaljenom 6 km. od grada Slatine. Zanimljivost je ta, što po riječima gosp. Matovine u njegovom vlasništvu postoji lička kuća od drveta borovine, s pripa-

obitelji. Električna energija je petrolejku zamijenila tek 1963 god., te naglašava teške i skromne početke života u ovom selu. Odrastao je u toj

drvena stara, i s toliko pažnje sačuvana kuća i dalje ponosno stoji, podsjeća na Liku, te i dalje prkosi zubu vremena.

Za Vilu piše: Vlado Marić

Interview: Đuro Matovina, predsjednik Udruge

"Vila Velebita" Slatina

OSOBNI KARTON

Đuro
Matovina

Rođen je 22. ožujka 1949 god. u Sladojevačkom Lugu, danas s prebivalištem u gradu Slatini. Oženjen, otac dvoje djece.

Poslije završetka srednje drvo-prerađivačko tehničke škole u Virovitici, gdje stječe znanje drvni tehničar. Zapošljava se u poduzeću drvna industrija „Gaj“ Slatina.

Nakon nekoliko godina rada u navedenom poduzeću, 1971 god. isto napušta i upošljava se u policiji u Slatini. Zavolio je policijski posao gdje prolazi gotovo sva radna mjesta ovlaštene službene osobe i rukovodećih dužnosti, sve do načelnika PU Virovitičko-podravске. Završio je sve policijske škole i seminare, te diplomirao na policijskoj akademiji i stekao zvanje diplomirani kriminalist.

Osjetivši zov domovine 1990 god. aktivno se uključio u stvaranje nove hrvatske države i policije. Kada je na ovom području započela pobuna lokalnih srba i rušenje ustavno-pravnog poretka RH imenovani uspješno rukovodi obranom policijske postaje u Slatini, a kasnije i grada Slatine od napada agresorske „JNA“ i pobunjenih srbo-četnika. Njihov je cilj bio zauzimanje postaje i uspostava vlasti u bivšoj općini Slatina. Nekoliko godina nakon rata, točnije krajem 2000 godine, isti je umirovljen.

Za sudjelovanje u obrani suvereniteta i rad u policiji, s najvišim odličjima tadašnjeg predsjednika RH dr. Franje Tuđmana.

Imenovani je od 1991 godine i član HDZ-a, te aktivno sudjeluje u društveno-političkom životu grada Slatine i županije Virovitičko-podravске.

U više navrata bio je član gradskog županijskog odbora HDZ-a, dopredsjednik gradskog odbora i vijećnik skupštine Virovitičko-podravске županije.

Na kraju i zamjenik župana iste županije, a trenutno obnaša dužnost potpredsjednika županijske skupštine.

Kao uvod naveli smo osobni karton gospodina Đure Matovine iz razloga što je izabran za predsjednika novoosnovane udruge „Vila Velebita“ Slatina, s ciljem upoznavanja našeg članstva i čitateljstva, te donosimo razgovor koji smo s njim zabilježili.

Vila: Recite nam kakav je osjećaj biti predsjednik prve udruge Ličana u povijesti na ovom području?

Poslije 80 godina po dolasku prvih Ličana na područje ovog dijela slavonske, uistinu nije bilo ozbiljnijeg organiziranja kroz neku udruhu sve do sada, osim tradicionalnog čijanja perja i ličkih prela.

Što da vam kažem, osjećaj je veličanstven i neopisiv. Poslije toliko godina biti na čelu Ličke udruge, a svjestan vremeplova i prolaznosti života svojim iskustvom i poznavanjem ličkog mentaliteta želim dati svoj doprinos. Želim raditi na očuvanju tradicije i povezivati ove

skromne i radišne, sada slavonce, koji ne zaboravljaju svoje ličke

bilo nazočno oko 150 žitelja Slatine, podrijetlom iz Like, što mi daje još

korijene.

Oduševljenje je vidljivo i na prvoj osnivačkoj skupštini udruge gdje je

veći poticaj za maksimalan angažman.

Vila: Koliko se procjenjuje da ima ►►

žitelja podrijetlom iz Like na ovom području i kada su bili prvi počeci naseljavanja?

Prema mojim saznanjima prvo dijete iz Like na ovom području kršteno je u crkvi Sv. Barbare 19²⁰ godine u Sladojevačkom Lugu, što znači da je naseljavanje počelo nešto prije te godine.

Isto tako poznato mi je i da su među prvima Ličani dolazili i u mjesto Levinovac, sadašnja općina Suhopolje. U to vrijeme najčešća prezimena su bila Sertić, Matovina, Vukelić, Tomšić i Hodak.

Procijene se kreću da ima od ² 500 do 3000 tisuće žitelja na ovom prostoru ličkog podrijetla.

Vila: Koji su razlozi dolaska na ove prostore?

Prije svega, nerazvijenost i zapostavljenost Like kao regije od tadašnjih vlasti, surova klima i nedovoljno plodna zemlja.

Slavonija je u to vrijeme svojom rodnošću i plodnošću zemlje puno obećavala, te u ta vremena neimaštine donekle garantirala bolju perspektivu i sigurnost u prehrani obitelji.

Vila: čime su se Ličani ovdje bavili, koje su poslove radili i kako su

živjeli?

Neki od njih su prvo odlazili u prekomorske zemlje gdje bi zaradili nešto novca, te bi u Slavoniji kupovali zemlju, šume i tu gradili dom.

Dakle, najčešće su se bavili poljoprivredom i šumarstvom.

Moram kazati da su ličani ovdje dosta teško živjeli, ali su bili samozatajni, skromni i radišni ljudi. To je kroz tolike godine rezultiralo time da danas u ovoj regiji imamo dosta priznatih i utjecajnih ljudi koji se međusobno uvažavaju i ponose Ličkim podrijetlom.

Vila: Koji su ciljevi udruge?

- svakako želimo istraživati povijest ličana u ovim krajevima

- uspostaviti čvrste veze s Likom ali i Ličkom dijasporom, na kulturnom,

sportskom i svakom drugom planu - dati prilog novom zavičaju osnivanjem ove udruge

Uvidjeli smo da je osnivanjem ove udruge zavladao veliki interes za učlanjenje u udrugu, tako da brojimo već oko ² 50 članova, što nas obvezuje da odmah počnemo djelovati.

Planiramo ² 4.04.2009. godine organizirati večer Ličana i zabavu koja će se održati u restoranu Duhan u Slatini, što bi iskoristili za bolje međusobno upoznavanje i povezivanje našeg članstva.

Poznato je da je Lika najraseljenija regija u Hrvatskoj, te nas ima po cijelome svijetu, što bi te veze već sada počeli koristiti i u lobističkom smislu.

Vila: Imate li što dodati za kraj ovog razgovora?

Htio bih se zahvaliti krovnoj udruzi „Vila Velebita“ Zagreb i dr. Milanu Vrkljanu što je dao velik doprinos u organiziranju naše udruge.

Također bih ovim putem pozdravio Ličane diljem lijepe naše i cijelog svijeta, te one iz naše županije pozivam da nam se pridruže i učlane na našoj adresi:

Nikole Šubića Zrinskog 30, Slatina.

-suradnja sa svim drugim udrugama na području naše županije

-međusobno pomaganje našem članstvu

-obilazak Ličkih udruga u drugim županijama

Vila: Što od navedenog planirate u skorjoj budućnosti?

Vila: Gospodine Matovina, hvala na razgovoru i puno uspjeha u daljnjem radu.

Za Vilu piše: Vlado Marić

Posjeta tvrtki "Agroduhan" d.o.o. Slatina

Interview: Tomislav Vukelić, direktor

osnivanje u gradu Slatini. Ciljevi posjete su davanje smjernica oko načina i što bolje organizacije udruge, govorilo se i o planiranju zajedničkih aktivnosti i buduće suradnje. Izaslanstvo „Vila Velebita“ iz Zagreba posjetilo je iznajmljeni

Predsjednik krovne udruge dr. Milan Vrkljan vidljivo je zadovoljan prostorom udruge i dogovorenom suradnjom kao i naši domaćini, te se posjeta nastavila daljnjim obilaskom tvornice. Za vrijeme pregleda tvornice i njezinih proizvodnih kapa-

Na poziv gospodina Tomislava Vukelića, direktora tvrtke Agroduhan d.o.o. Slatina, istu je dana 13.03.2009. godine posjetio predsjednik „Vila Velebita“ iz Zagreba dr. Milan Vrkljan sa suradnicima. Razlog posjete je taj što je gospodin Vukelić kao predsjednik nadzornog odbora udruge „Vila Velebita“ Slatina i s nazočnim predsjednikom te udruge Đurom Matovinom ključna osoba za njezino

prostor gdje se predviđa sjedište nove udruge Ličana, a nalazi se u krugu tvornice navedene tvrtke.

citeta, gdje je uposlen i značajan broj djelatnika Ličkog podrijetla, zamolili smo gospodina Vukelića za kraći intervju.

Vila: Gospodine Vukelić, od kuda proizvodnja duhana u ovom djelu Slavonije?

Tvrtka Agroduhan d.o.o. Slatina osnovana je 16.12.1996. godine kao slijednica matične tvrtke Duhan d.o.o. koja se bavila tradicionalnim uzgojem, preradom, otkupom od kooperanata i distribucijom fermentiranog duhana još iz davne 1955. godine. Duhan kao poljoprivredna kultura uživa komparativne prednosti povoljne klime i tla dajući visoke prinose i kvalitetu priznatu i konkurentnu na svjetskom

tržištu. U Europi smo drugi, odmah iza Italije po upotrebljivosti kvalitete duhana što su glavni razlozi održanja

proizvodnje duhana na ovom području sve do danas.

Vila: Koliko Vaša tvrtka sudjeluje u ukupnoj proizvodnji duhana u Hrvatskoj?

Pojedinačno sudjelujemo sa oko 30% proizvedenog duhana u državi, a proizvodimo duhan tipa FC Virginia koji nakon završnog procesa obrade čuvamo u vlastitim regalnim skladištima, čime možemo čekati za nas najpovoljnije vrijeme plasiranja na tržište.

Vila: Tko je vlasnik tvrtke?

Tvrtka je u vlasništvu Republike Hrvatske.

Vila: Koliko tvrtka ima uposlenih djelatnika i koliko zemljišne površine obrađujete?

Tvrtka ima 105 djelatnika u stalnom radnom odnosu i 1² 0 djelatnika za sezonske poslove. U posjedu smo 75ha vlastite zemlje koji sami obrađujemo, a na 1² 50ha proizvodnju vrše kooperanti.

Vila: Planovi tvrtke?

U nazad ²,5 godine od kad se nalazim u ovoj tvrtki na mjestu direktora, i unatoč nekim od ranije naslijeđenim problemima, uspjeli smo tvrtku stabilizirati, modernizirati, u nju ulagati i sada uspješno poslujemo. Glavni cilj nam je povećati proizvodnju, proširiti kapacitete i najvažnije, sačuvati radna mjesta.

Vila: Gospodine Vukelić, iako to nerado činite, recite nam nešto više o sebi?

Rođen sam spletom okolnosti baš u Osijeku, ali gotovo sve vrijeme živim u Slatini, pa u potpunosti pripadam ovom gradu. Uz funkciju direktora, u gore navedenoj tvrtki, još sam i politički angažiran, županijski sam

dopredsjednik HDZ-a i vijećnik županijske skupštine iste stranke u Virovitičko-podravskoj županiji.

Moji preci su došli iz Like, točnije iz Kosinja, na što sam vrlo ponosan. Sada sam i posebno sretan jer mi se ispunila velika želja, i želja mnogih Slatinčana podrijetlom iz Like, što smo osnovali svoju udrugu Ličana.

Nadam se da će ova udruga u mnogočemu doprinijeti njegovanju običaja, tradicije i kulture, te još više učvrstiti veze sa starim zavičajem naših predaka. Na kraju se želim zahvaliti udruzi „Vila Velebita“ Zagreb na pomoći, i pozdravljam sve Ličane ma gdje bili.

Vila: Hvala na razgovoru. Vama osobno želim sve najbolje, a tvrtki Agroduhan puno poslovnog uspjeha.

V

Za Vilu piše: Vlado Marić

Oprostite,
gospodine doktore ...!

Epidemija 21-og stoljeća

Piše:
dr. sc. Darko Katalinić, dr. med.

Debljina ili prekomjerna tjelesna težina (pretilost) predstavlja zdravstveni, a ne samo estetski problem. Svjetska Zdravstvena Organizacija (SZO) definira pretilost kao povećano nakupljanje potkožnog masnog tkiva koje predstavlja opasnost za zdravlje.

Prema SZO, do 2015. g. će u svijetu biti 2,3 milijarde ljudi s prekomjernom tjelesnom težinom, a od toga će adipozno (BMI>30) biti oko 700 milijuna.

Najbolja mjera, kojom svaka osoba može izračunati da li je pretila, predstavlja indeks tjelesne mase (BMI) koji se definira kao kvocijent tjelesne težine (kg) i kvadrata tjelesne visine (m²).

($BMI = TT/TV^2$). Ukoliko je on između 20 i 25, tada ste normalno uhranjeni, ako je između 25 i 30, već imate višak tjelesne težine, a ako je preko 30, tada ste adipozni i trebate ozbiljno

razmisliti o ugrožavanju svoga zdravlja. Najčešći uzroci pretilosti su prekomjerni unos hrane bogate kalorijama (masti, rafinirani šećeri,

prekomjerni unos ugljikohidrata), tjelesna neaktivnost, genetski uzroci te rijetko endokrini, metabolički i hormonalni disbalans. Poznata je tvrdanja da redukcija tjelesne težine za samo 10 % poboljšava zdravlje za 50%! Poveća li se tjelesna težina za samo 1 kg. od idealne tjelesne težine, stopa smrtnosti raste za 2%! Dokazano je da pretili ljudi žive 10 g. kraće od mršavih. Niz je bolesti koje su povezane s pretilošću (generalizirana ateroskleroza, srčani i moždani udar, šećerna bolest, giht, žučni kamenci, upala gušterače, problemi sa zglobovima, kralježnicom i kukovima, rak idr.)

Današnji stil života, psihički i fizički stres, sjedenje satima pred televizorom i računalom, tjelesna neaktivnost, nezdrava prehrana s obiljem masnoća i šećera, pridonose razvoju debljine i njen su osnovni pokretač. Prvi korak u smanjenju tjelesne težine kod pojedinca je prepoznavanje i definiranje pro-

količine tekućine. Prehranu treba podijeliti na 4 ili 5 redovitih obroka tijekom dana. Uzeti minimalno 1.5-2 litre tekućine svaki dan (najbolje obična voda). Tjelesna aktivnost i redovito vježbanje moraju biti sastavni dio dnevnog rituala (šetati svaki dan najmanje 1 sat ili pola sata voziti bicikl) kao i redovito spavanje

blema. Nakon toga treba pristupiti analizi prehrambenih navika i promjeni stila života u granicama koliko je to moguće. Prehrana se treba temeljiti na „Piramidi zdrave prehrane“ tj. bazu trebaju činiti integralne žitarice, proteini, nerafinirani ugljikohidrati, riba i bijelo meso, voće i povrće te dovoljne

najmanje 7-8 sati/dnevno. Rafinirane šećere (slatkiši), alkohol i cigarate, treba potpuno izbaciti iz konzumacije. Stres treba svesti u okvire mogućega. Važno je napomenuti da izbacivanje ili preskakanje obroka, dijeta od „jednog jogurta i jednog slanca“ neće dovesti do redukcije tjelesne težine, naprotiv, organizam

će se boriti protiv takve nagle pothranjenosti putem „yo-yo“ efekta, i još brže će nagomilavati masno tkivo čim se prestane s ovakvom vrstom dijete. Dakle, za dugotrajni učinak mršavljenja, nije potrebno veliko odricanje; samo treba jesti zdravije (nisko kalorične namjernice), jesti češće (u 4-5 pravilno raspodjeljenih obroka), konzumirati dosta voća, povrća i tekućine te redovito vježbati. Ovakvim stilom života, uspjeh je većinom zagarantiran. Svakako treba napomenuti da postoje pojedinci kod kojih niti nakon provođenja adekvatnog režima prehrane, nije moguće uspostaviti normalnu tjelesnu težinu. Ovakve osobe su kandidati za

liječničku obradu koja uključuje ispitivanje endokrinih, metaboličkih i hormonalnih funkcija u organizmu, iako su ovakvi poremećaji rijetki. Kod iznimno adipoznih osoba kao izbor ostaje farmakološko liječenje (lijekovi koji smanjuju reapsorpciju masti u crijevima ili utječu na središnje centre u mozgu) te operativno liječenje (redukcija veličine želuca).

V

Za Vilu piše: dr.sc. Darko Katalinić, dr.med.

PROGON HRVATA IZ LIKE KROZ PRIČU OBITELJI KNEŽEVIĆ

Ovaj prilog temeljen je na literaturnim izvorima navedenim u tekstu i usmenom kazivanju Franjke Knežević (1914.-² 008.). Podijeljen je na slijedeća poglavlja: Opće spoznaje o rodu "Knežević", Progona Hrvata iz Like, Životopis Nikole Kneževića, Rodoslovno stablo obitelji Knežević i Literatura.

Opće spoznaje o rodu "Knežević"

Luka Pavičić u knjizi "Kronika stradanja Hrvata južne Like" na stranicama 165-17² opisuje tijekom useljavanja Hrvata na područje Like među kojima navodi i Kneževiče.

Luka Pavičić navodi: "U hrvatskom korpusu na području Gračaca

na 171. stranici gdje su i fotografije ostalih znamenitih Kneževića toga vremena). Prethodno, na stranicama 164 i 165 iste knjige, autor opisuje Gradac navodeći: "Prema turskom opisu iz 16² 0. godine Gradac je imao 100 vojnika u tvrđi i izvan tvrđe, 150 dimova (kuća) po okolini koje su davale 150 naoružanih vojnika, te tri age. Drugi tvrdi grad u župi Hotuča bio je grad Lukavac u većem selu Ričice. I taj lokalitet narod zove Gradina, i u njemu ima dosta vidljivih tragova nekadašnjeg zdanja. Prema sjeveru preko rijeke Ričice također je lokalitet koji narod zove Crikvine. I tu ima vidljivih tragova nekada postojećeg sakralnog objekta. Ovi tragovi materijalne kulture upućuju na to da bi zaista grad Lukavac mogao biti upravni centar (kastum)

Piše: Mr.sc. Dario Knežević

starohrvatske župe Hotuča. Na tome lokalitetu bila je plemenitaška obitelj Knežević izgradila svoj dvorac, čiji su tragovi također uništeni".

Barun-general Martin Knežević rođen je 1708. godine u Senju. Na području Hrvatske Kneževiči se spominju od 15. stoljeća. U Lici se prvi put spominju na području Gradaca (Gračaca). Osim u knjizi Luke Pavičića tako piše i u letku koji je izdala Likovna radionica za izradu grbova "KUSIN HERALDIZAJN", ZAGREB. Tekst u letku uzet je iz

pl. Knežević
1763.

Navedena likovna radionica, u namjeri da trajno porodično obilježje sačuva od zaborava, izradila je šesterobojnu reprodukciju grba s potpisom: pl. Knežević 1763. Reprodukcijski prikazanog na (umanjenoj) slici je dimenzija 22x31 cm.

Citat opisa grba: "Štit: Podijeljen u četiri polja sa srcem štita u sredini; u zlatnom srcu štita okrunjeni crni orao sa zlatnim lancem oko vrata; u 1. i 4. plavom polju nalazi se koso položena četiri puta presavijena i okrunjena zlatna zmija; u 2. crvenom polju nalazi se okrunjeni grifon; u 3. srebrnom polju na zelenom tlu crni gavran sa zlatnim prstenom u kljunu, sprema se na polijetanje.

Nakit: Tri okrunjene kacige: I) iz krune raste u lijevo okrenuti okrunjeni grifon; II) orao kao u srcu štita; III) gavran sa prstenom.

Plaševi: Plavo-zeleni; crno-srebrni; crveno-srebrni (Grifon: legendarna neman, glave, krila i prednjih pandži kao u orla, a stražnjeg dijela tijela kao u lava)".

nezaobilazni su rodovi koji su iznjedrili velike i plemenite muševce, poznate i s velikim dignitetom diljem Europe i svijeta: Čubelić, Knežević, Matijević, Tiljak". Pavičić dalje navodi: "Predak dičnog i ponosnog hrvatskoga roda na području Gradaca je Martin Knežević, barun-general" (166. stranica knjige, a fotografija je

župe Hotuča, bar u začetku osnivanja župe. Nijedan od ova dva lokaliteta nije istraživana, a gradina na kojoj je bio sagrađen tvrđi grad Gradac potpuno je devastiran. Na tome lokalitetu su gračačke vlasti podigle velebni spomenik palim partizanskim borcima i potpuno uništile sve povijesne tragove o postojanju

knjige-kapitalnog dijela hrvatske heraldike "Der Adel von Kroatien und Slavonien" ("Plemstvo Hrvatske i Slavonije").

Luka Pavičić dalje navodi: "Kneževiči su na Gradini sagradili svoje orlovsko gnijezdo. Godine 1476. ugarsko-hrvatski kralj Matija Korvin

dodijelio je Kneževiću plemstvo, a godine 1628. austrougarski car i hrvatski kralj Ferdinand II. potvrdio je to plemstvo. Martin Knežević je 1728. godine, u svojoj dvadesetoj godini starosti, zapovjednik tvrdog

Gračacu (zapovjednik grada). Sudjelovao je u sedmogodišnjem ratu (Austrija-Pruska) 1756-1763. Zadivio je suvremenike viteštvom, među prvima je dobio red "Marije Terezije" i titulu barunata. Imao je šest sinova.

vojvode Toskanskoga, potpukovnik pukovnije; Ivan, zapovjednik jedne pješačke pukovnije u Banskoj Hrvatskoj; Petar i Leopold, kapetani karlovačkih pješaka; Vinko, potkapetan slavonske konjice, premilom

Ivona Knežević, najmlađa Kneževićka s tatom, didom i bakom u Vinkovcima

starohrvatskog grada Zvonigrada u dolini rijeke Zrmanje, a sa svojom braćom Jurom i Nikolom pobjeđivao

Sva šestorica su bili visoki časnici hrvatskog kraljevstva i austrijskog carstva. Martin barun Knežević umro je 1781. godine, pokopan je u Gradacu. U crkvi sv. Jurja u Gradacu, na ulazu s desne strane stajala je nadgrobna ploča baruna plemenitog Kneževića sa sljedećim natpisom (n a p o m e n a : natpis je bio na latinskom jeziku, što u prijevodu na hrvatski znači): "Martinu pl. Kneževiću, slobodnom barunu, velikašu Kraljevstva ugarskoga.

ocu uciviljeni sinovi postaviše".

U istoj knjizi Pavičić dalje na stranicama 167 i 168 navodi: "Plemenitaši Kneževići imali su u Gračacu velike posjede (nešto više od 500 jutara zemlje-oranica, livada, pašnjaka, šume ...). Krajiška uprava je nastojala to imanje otkupiti radi dodjele krajišnicima. Konačno se je to i dogodilo. Kneževići su odstupili svoje posjede u Gračacu u zamjenu za nekadašnje pavlinsko dobro Sveta Helena kod Čakovca-Štrigova. Tamo su se Kneževići odselili 1802. godine i zauvijek ostavili Gračac. Preseljenje je izvršio Ante barun Knežević, sin Martinov. Još je živa predaja da je barun Knežević sudjelovao u jednoj dražbi u Lovincu, na kojoj je bio posjed zvani Dukića Kraj. Takmac na dražbi bio je Šunjić (Šunjo) Pavičić, koji je navodno na trik dobio dražbu. Imao je deset sinova i za vrijeme dražbe obećao je dati caru za vojsku sedam sinova, što je pretežno u njegovu korist. Mnijenje prisutnih na dražbi bilo je da je za cara vrednije sedam vojnika nego barunov novac. I zaista, Šunjinih sedam sinova otišlo je na europska ratišta i nijedan se nije vratio u Lovinac na posjed dobiven ►►

Ivona kod dide i bake u Otoku

napasne Turke. Najznačajnija Martinova pobjeda bila je ona u Crnim Potocima kod Tromeđe (Triplex Confino)² 4. kolovoza 1739. godine. Tih godina Martin je bio porkulab u

Generalu zapovjedniku Kraljine, vitezu Vojničkog reda Marije Terezije, lišenome smrtnosti-umrlom 30. listopada 1781. godine, života svoga (69). Juraj u službi Velikoga

na dražbi. No, u ovoj predaji ima određenog anakronizma: Šunjo je bio suvremenik popa Zdune koji je došao za župnika u Lovinac 1708. godine i logično je, da nije mogao biti živ oko 1800. godine, a također ni Šunjo Pavičić.”

Na stranici 169 u istoj knjizi autor piše: “Obitelj Knežević i svećenik Čubelić nadasve su zaslužni za unapređenje crkve sv. Jurja i župe u cjelini. Crkva sv. Jurja bila je ukrašena velikom umjetničkom slikom sv. Jurja na glavnom oltaru. Pokraj glavnog oltara bila su i dva pobočna oltara: desni pobočni oltar dao je načiniti o svom trošku nadvojvoda Ludwig (Ljudevit), o čemu je stajao zapis: “Auf Kosten Seiner Kaiserl. Hoheit des Erzherzoges Ludwig arrihtet anno 1808.” U prijevodu: “O trošku Njegovog carskog veličanstva nadvojvode Ludwiga načinjeno godine 1808.”. Lijevi pobočni oltar imao je također posvetu-natpis: “Auf Kosten des Domherrn und Pfarrer Vizenius Chubelich errichtet im Jahre 1808.”. Prijevod: “O trošku kanonika i župnika Vincentija Čubelića načinjeno godine 1808.”. O autoritetu obitelji Knežević i župnika Čubelića u carstvu govore navedeni podaci. Župna crkva sv. Jurja u Gradacu kao i župa u cjelini zatrveni su tijekom Drugog svjetskog rata (1941-1945. godine). Crkva je porušena, a župljani koji nisu ubijeni prognani su, bez prava na povratak na svoja stoljetna ognjišta”.

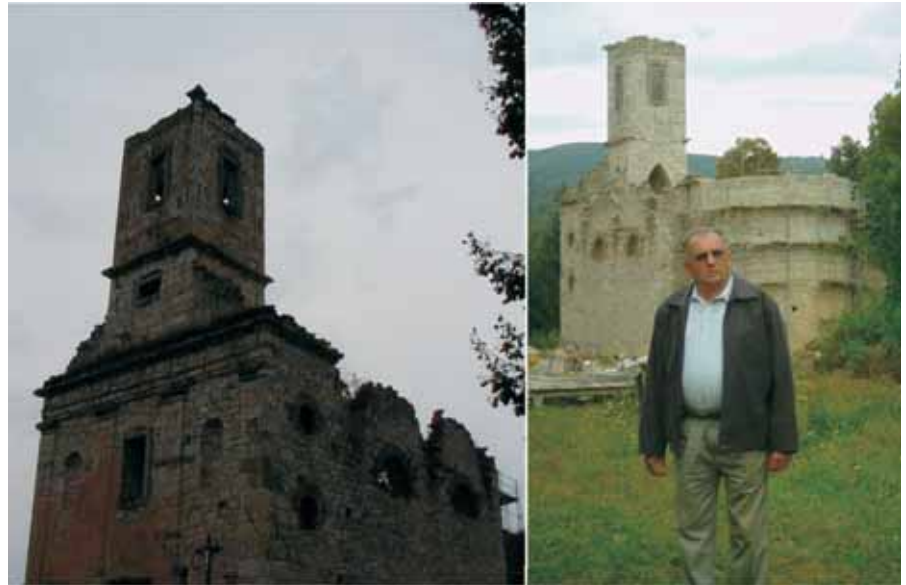
U ranije navedenom letku “KUSIN HERALDIZAJN-a” navodi se da 2. lipnja 1466. godine kralj Matijaš I. Korvin dodjeljuje darovnicom Filipu KNEŽEVIĆU plemstvo i grad Gračac u Lici, dok 15. svibnja 1628. godine kralj Ferdinand II. potvrđuje to plemstvo Franji KNEŽEVIĆU.

U istom letku dalje se navodi: “Titulu barona dobivaju 4. travnja 1763. u Beču: Martin KNEŽEVIĆ, supruga Helena rođena Vukasović, te djeca im Juraj-Antun, Antun-Josip, Dragutin-Ivan, Petar-Vinko, Leopold, Vinko-Ferarius, Ferdinand, Marija-Ana i Marija-Cecilija. Baronstvo je potvrdio Hrvatski sabor 1766. godine.”

Progon Hrvata iz Like

U Donjem Lapcu i okolici bio je neznatan broj obitelji hrvatske nacionalnosti koji su 1941. godine prognani s toga područja. U tom progonu prognana je i obitelj KNEŽEVIĆ. Obitelji Knežević i Šikić su živjele u selu Oravac (sadašnjeg naziva Oraovac),

obijaju vrata i prozore kuće i viču: “Ima li koga?”. U Oravcu (sadašnjem Oraovcu) je od Kneževića ostala obitelj strica moga djeda Dane i njegovog brata Ilije misleći da im se neće ništa desiti. Posebno su stariji ostajali govoreći: “Mi smo stari, nismo nikome naudili u životu,

Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije u Boričevcu

oko 4 km od Donjeg Lapca, obitelj Čuljat u Gornjem Lapcu u predijelu koji se nazivao “Točak”. Obitelj Vidaković je živjela u Donjem Lapcu.

Svjedok tih događanja je bila Franjka Knežević, rođ. Vidaković (1914.-² 008.) koja je od progona iz Like do kraja života živjela u Otoku u istočnoj Slavoniji. Prema kazivanju moje bake Franjke nekoliko dana prije ² 7. srpnja 1941. godine, Dana ustanka Srba, susjedi Srbi (obitelj Đukić) su rekli: “Najbolje bi bilo da vi odete kod svojih (mislili su na Hrvate) u Boričevac (katolička župa), tko zna što se sve može desiti”. U Đukićevoj kući su se, prema kazivanju Franjke Knežević, odvijali sastanci Srba tako da su oni dobro znali što se sprema. Uvidjevši da se priprema neko zlo moj djed Dane i njegov brat Ilija s obiteljima su se, noć-dvije prije ustanka Srba, sklonili u obližnje polje konoplje. Odatle su čuli kako četnici

nećemo od kuće pa kako nam bude”. Nažalost, donijeli su krivu odluku i nisu preživjeli.

Na području župe Boričevac kojoj su pripadali Donji Lapac i Oravac (sadašnji Oraovac) ubijeni su slijedeći: Nikola Knežević; Dane Knežević; Ilija Knežević, šestogodišnje dijete; Jakov Knežević, Vidov; Mile Knežević, Vidov; Knežević, Jakovljevi; Knežević, Jakovljevi (dva puta je i u literaturnom izvoru navedeno Knežević, Jakovljevi) i Mile Knežević. U Donjem Lapcu je 1941. godine ubijen moj pradjed, otac moje bake Franjke, Mile-Mišo Vidaković. Ovdje su navedeni samo Kneževići i moj pradjed Mile-Mišo Vidaković. U literaturnom izvoru ukupno se navodi 116 ubijenih na području župe Boričevac. (Literaturni izvor: Luka Pavičić: Kronika stradanja Hrvata južne Like, Zagreb, 1996., stranice ² 61-² 66).

Nakon jedne ili dvije noći provedene u polju konoplje uputili su se u Boričevac gdje su se smjestili kod

Boričevac smo otac i ja posjetili ² 8. kolovoza ² 008. godine. Upravo je bila u tijeku obnova župne crkve

d.o.o. Polača.

Prognani Hrvati put su nastavili prema Kulen Vakufu gdje su oko tjedan dana proveli u tunelu gdje je željeznička pruga bila u izgradnji. Na području Kulen Vakufa također je pružan otpor četnicima.

Ivan i Dario (otac i sin) Knežević u Crkvi koja se obnavlja

bakine sestre (obitelj Kovačić). Od kuće su otišli s konjima i zaprežnim kolima i onim što je moglo stati u kola. U progonstvo su povelili i goveda i drugu stoku koju su imali, ali kako je progon odmicao bivalo je sve manje preživjelih grla. Stoka se cijelim putem, vođena prirodnim instinktom, vraćala prema kući pa je stalno bilo potrebno uzvraćati je i "braniti" joj put prema kući, odnosno kućama-ako se uzme u obzir veći broj hrvatskih obitelji u progonstvu.

U Boričevcu su Hrvati nekoliko dana pružali otpor četnicima koji su bili bolje naoružani i brojniji jer su bili pojačani sa četnicima iz Dalmacije, prvenstveno s područja Knina i Obrovca. Tijekom vremena broj prognanih Hrvata postajao je sve veći. Progon iz Boričevca je uslijedio ². kolovoza 1941. godine, a Boričevac je, zajedno sa župnom crkvom Rođenja Blažene Djevice Marije, spaljen do temelja. Povampirenim četnicima ni tada, 1941. godine, kao ni pedeset godina kasnije ništa nije bilo sveto.

Rođenja Blažene Djevice Marije što je prikazano na fotografijama 1., ²., 3. i 4. Radove izvodi tvrtka "Plac"

Luka Pavičić u knjizi "Kronika stradanja Hrvata južne Like" na ² 4². stranici navodi: "Tih dana (31. srpnja i 1. kolovoza 1941.) skupilo se puno prognanog naroda u Kulen Vakufu na malom prostoru i bez osnovnih životnih uvjeta (hrana, voda, higijena, stanovanje), prijetila je opasnost od epidemije a i od ustanika koji su se grupirali oko Kulen Vakufa. Mi smo ih nazivali "četnici", što se pokazalo da su i bili. Iz Gračaca je krenula domobranska jedinica 18. kolovoza 1941. u pomoć narodu Boričevca i Kulen Vakufa, tada još bez iskustva. Dočekali su ih zasjedom četnici u Pištalskoj Drazi i napali, mučki i na prijevaru. Tom prilikom poginulo je oko ² 00 domobrana, a četnici su zaplijenili dosta oružja i vojne opreme. Domobranska postrojba vratila se isti dan u Gračac. U ovakvoj situaciji, zapovjednik domobranske posade u

Ploče na pročelju crkve

Kulen Vakufu naređuje da se sve izbjeglice (prognanici) iz Kulen Vakufa premjeste u Bihać, što je i učinjeno. Oko 3.000 prognanika (žene, djeca, stari i iznemogli) s nešto naoružane pratnje krenulo je 19. kolovoza na 50 km dug put do Bihaća i sretno stiglo na odredište, gdje su prihvaćeni i razmješteni u Bihaću i po prigradskim naseljima. Iz Bihaća je

je moj pradjed Ivan, imenjaka mog oca, poginuo kao rudarski radnik u SAD-u obitelj je dobila odštetu od koje se mogla sagraditi “dobra” kuća. Po okove za kuću su išli u Zagreb. To je u ono vrijeme nešto značilo. Ilija Knežević, po povratku u Liku, obnovio je obiteljsku kuću, ali to više nije nikada bila onako kvalitetno izgrađena kuća kakva je bila prije

oglušio kao da ga nije čuo. Nekoliko puta sam i ja kao dijete bio u Lici na djedovini kod tatinog strica Ilije. Moj otac je kao školarac svake godine školske praznike provodio u Lici kod strica. Volio sam i ja tamo otići dok smo imali kod koga boraviti. Već više od dvadeset godina tatini stric i strina nisu živi, a djeca su im se “širo” razišli pa nemamo kod koga otići.

ovaj jadni i bez svega ostao narod planski preseljen po Hrvatskoj: Slavonija, Srijem, a ponajviše u Sjevernu Hrvatsku oko Bjelovara.”

Prema kazivanju Franjke Knežević (1914.-² 008.) u Bihaću su ostali oko dva tjedna, zatim su premješteni u Novu Gradišku gdje su bili oko tri tjedna, a zatim u Vinkovce. Obitelji braće Ilije i Dane Kneževića, početkom listopada, rasporedom su raspoređene u Otok, obitelj Miljković u Privlaku itd.

Odlukom poslijeratnih vlasti donesena je odluka da se prognane obitelji mogu vratiti na svoja ognjišta. Moj djed Dane Knežević u međuvremenu se zaposlio na željeznici i ostao je s obitelji u Otoku, a njegov brat Ilija se s obitelji (osim kćeri Bojke koja je ostala sa stričevom obitelji u Otoku) 1948. godine vratio u Liku. Pri povratku slika je bila više nego tužna. Kuća je bila do temelja razrušena, a imanje opustošeno. Prije rata obitelj Knežević je u Lici imala vrlo kvalitetno izgrađenu kuću. Budući da

njihovog progona s kućnog ognjišta. Vezano za odlazak u SAD, baka mi je kazivala: “U Ameriku nije mogao otići onaj tko nije znao naopako čitati”. Naime, to je bio jedan od načina testiranja. Ispitanik bi dobio tekst koji treba naopako okrenut pročitati i tko ga tako zna pročitati ima šanse dobiti “prođu” za Ameriku. Kada se djedov brat Ilija (po nadimku Lila) vratio u Liku našao je razrušenu kuću i opustošeno obiteljsko gospodarstvo. Da bi opstao na tim prostorima morao je šutjeti. Spašavala ga je njegova blaga narav. Moj djed Dane je bio temperamentniji pa je jednom zgodom kada je posjetio brata, jednom bivšem (za vrijeme dok je djed živio u Lici) susjedu srpske nacionalnosti koji je gradio kuću na parceli (u tzv. “Jurića ogradi”) koja je pripadala prognanoj hrvatskoj obitelji (koja se nije vratila u Liku) rekao: “Kako ti tu gradiš kuću, a taj čovjek (mислеći na Jurića čija je obitelj također prognana iz Like) je živ i zdrav i to je njegovo, na kraju karajeva”. Ovaj se samo

Otac i ja smo, osim Boričevca, istog dana posjetili i Oraovac (prijašnjeg naziva Oravac) gdje se na predjelu koji se naziva Zalužje nalazi kuća obitelji Knežević u kojoj od 1985. godine nitko ne živi. Kuća je bila udaljena dvadesetak metara od šume. “Zub vremena” je učinio svoje tako da se rubni dio šume proširio na dvorište i voćnjak (tzv. voćar) iza kuće. U posjed, u neposrednoj blizini kuće, uključeno je i oko 17 katastarskih jutara zemlje. Slika je tužna kada to čovjek sada vidi, ali srce, osim od tuge, zaigra i od sreće jer kroz glavu prostruje sve lijepe slike prisjećajući se vremena kada smo tamo odlazili i kada je sve to bilo “živo”. Fotografija 5. prikazuje sadašnje stanje prethodno opisanog. Kao djetetu mi je tamo bilo prelijepo, priroda je prekrasna, a o ratnim strahotama mi nitko (tada) nije pričao. Gledajući iz ove perspektive vjerojatno je i bolje tako.

Dalje navedenim slikovno-shematskim prikazom navedeni su Dane i Franjka Knežević sa sinovima, unučadi i prauučadi, koji svi zajedno, zahvaljujući baki (prabaki) i djedu (pradjedu) “vuku” ličke korijene koje su oni zbog ratnih nedaća tijekom Drugog svjetskog rata prenijeli iz Like u Otok u istočnoj Slavoniji. Iz prikaza se može zaključiti da je, od sinova Dane i Franjke, jedino sin Nikola rođen u Lici, 1936. godine, a umro je ² 000. godine u Vinkovcima. Po prirodi je bio samozatajan, a na odgovorne dužnosti, koje je obavljao za vrijeme svoga radnog vijeka, bio je biran, prije svega, zbog svoga poštenja i visoke razine stručnosti u poslu.

Rodoslovno stablo Knežević

KNEŽEVIĆ
Dane (1912.-1983.) i Franjka,
rođ. Vidaković (1914.-2008.)

sinovi

Nikola (1936.-2000.)

- diplomirani ekonomist
Bio je istaknuti stručnjak i funkcioner u privredi, a također je obnašao odgovorne funkcije i u bivšoj općini Vinkovci. Dokazao se na funkcijama kao što su:
- financijski direktor IGM-a "DILJ" Vinkovci
- zamjenik generalnog direktora IGM-a "DILJ" Vinkovci
- glavni direktor Osnovne banke Jugobanka Vinkovci (1983.-1990.) čijom je zaslugom došlo do osamostaljena banke pod nazivom "Vinkovačka banka", Vinkovci. Zatekao je Banku u lošem poslovanju. Poboljšao je poslovanje Banke i takvo održao do kraja drugog mandata. Bio je član u "tijelima¹" (¹ne znam točan naziv) Hrvatske narodne banke.

Ivan (1943.-)

- inženjer i gospodarstvenik
Tijekom svoga radnog vijeka, kao agronom-ratar, bio je:
- tehnolog u kombinatu PPK ŽUPANJA, RJ Vrbanja
- upravitelj RJ OTOK (RJ je bila u sastavu SOUR-a PIK VINKOVCI)
- upravitelj OPZ "OTOK"
- umirovljenik.

Djeca:
Senka (1966.-), *majka sinova Kristijana (1999.-) i Dominika (2002.-)*
- profesor kemije Dario (1970.-), *otac kćeri Ivone (2007.-)*
- magistar znanosti, diplomirani inženjer agronomije-mehanizator.

Franjo (1948.-)

- bravar
Radni vijek proveo je u poduzeću IGM "DILJ" Vinkovci.
- hrvatski branitelj
- umirovljenik.

Djeca:
Snježana (1973.-), *majka sina Tomislava (1996.-)*
- ekonomski tehničar Danijela (1974.-), *majka kćeri Ane (1995.-) te sinova Nikole (1999.-) i Patrika (2004.-)*
- ekonomski tehničar Marija (1983.-)
- diplomirani ekonomist.

Marko (1950.-)

- profesor fizike s tehničkim odgojem
Dosadašnja zaposlenja:
- OŠ "Đuro Đaković" Otok
- OŠ u Goli kod Koprivnice
- ŠC "Ivan Marinković" Koprivnica
- Gimnazija "Fran Galović" Koprivnica.

Djeca:
Maja (1977.-), *majka sina Filipa (2008.-)*
- diplomirani ekonomist.

Životopis Nikole Kneževića

Nikola Knežević, dipl. oec., rođen je 28. rujna 1936. u Oravcu (sadašnjem Oraovcu) kod Donjeg Lapca. Obitelj Knežević je, zajedno s ostalim hrvatskim obiteljima, četničkim progonom prognana s toga područja 1941. godine. Tada je Nikola zajedno s obitelji doselio u istočnu Slavoniju, točnije u Otok. Kroz osnovno i gimnazijsko školovanje bio je odličan učenik s izraženom sklonošću za prirodne znanosti, posebno za matematiku i fiziku. Međutim, budući da je dobio stipendiju za studij ekonomije, upisao se na Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu na kojem je 1961. godine i diplomirao. Igrao je nogomet u NK "Radnički" Otok, a kasnije i u novoosnovanom NK "Sloga" Otok. Nakon diplomiranja zaposlio se u Opću poljoprivrednu zadrugu "OTOK". Zatim je obnašao dužnost potpredsjednika Izvršnog vijeća bivše općine Vinkovci. U svom radnom vijeku provedenom u IGM-u "DILJ" VINKOVCI bio je financijski direktor, rukovoditelj Radne zajednice i zamjenik generalnog direktora. Nakon te dužnosti biva izabran za glavnog direktora Osnovne banke Jugobanka Vinkovci, budući da je Banka u to vrijeme bila u vrlo nezavidnom položaju, a on je poznat kao vrstan ekonomski

stručnjak. Dužnost glavnog direktora preuzima 1. svibnja 1983. godine. Još ranije, za vrijeme dok je radio u "DILJ-u", bio je izabran za delegata Kreditnog odbora Udružene banke Jugobanke. Tijekom svog mandata uspijeva Banku izvući iz poslovnih poteškoća, poboljšava poslovanje Banke i takvo održava do kraja drugog mandata. Tijekom svoga mandata "odvojio" je poslovanje od Beograda tako da je za vrijeme njegovog mandata došlo do osamostaljenja Banke pod nazivom "Vinkovačka banka" d. d. Vinkovci. Bio je član u "tijelima" (ne znam točan naziv) Hrvatske narodne banke. Na funkciji glavnog direktora Vinkovačke banke ostao je do kraja 1990. godine. Tada je pri izboru i imenovanju "novog" glavnog direktora izrečeno slijedeće: "Prilikom razrješenja dužnosti dosadašnjeg glavnog direktora gosp. Nikole Kneževića, voditelj skupštinske sjednice Antun Čilić, a to je učinio i novi prvi čovjek Banke Marijan Mandić, zahvalio se u ime kominternata na njegovu vrsnom i uspješnom rukovođenju, što je rezultiralo da je Vinkovačka banka prebrodila najsloženije teškoće od osnutka do danas" ("Hrvatski vjesnik" dne 22. 12. 1990., str. 28-objavljeno u listu "Vinkovačke novosti"). Prethodno izrečeno i napisano potvrđuje njegovu stručnost i određeno je priznanje uspješnog rukovođenja Bankom. Nakon toga Nikola Knežević je obnašao dužnost direktora ili rukovoditelja (ne znam točan naziv dužnosti) analitičkih poslova Vinkovačke banke kojoj je kasnije promijenjen naziv u Cibala banka Vinkovci. Živio je u Vinkovcima. Bio je oženjen sa suprugom Elizabetom. Nakon kratke bolesti preminuo je 6. ožujka 2000. godine u Vinkovcima.

V

Za Vilu piše: Mr. sc. Dario Knežević

OŠTARIJE

Počast palim braniteljima

Konjanici, u organizaciji Udruge proisteklih iz Domovinskog rata s ogulinskog područja krenuli su 30. ožujka iz Ogulina od spomenika palim braniteljima s krajnjim odredištem Plitvička jezera da bi stigli na dan 31. ožujka i mjesto pogibije prvog hrvatskog branitelja Josipa Jovića. Na svom putovanju upalili su svijeće kod spomen obilježja Siniši i Zrinku Rendulić ispred škole u Oštarijama koja nosi ime ove dvojice braće, hrabrih vitezova.

Prvog dana putovanja-hodočašća upalili su svijeće kod spomenika Franji Tuđmanu u Plaškom i spomen obilježju kod masovne grobnice u Šaborskom gdje planiraju prenoćiti. Slijedeći dan prešli su dionica od 50 km do cilja. Ovakav vid odavanja počasti provodi se već četvrtu godinu.

Crtica o školovanju / studiranju / znanju

Danom punoljetnosti stječemo potpunu pravnu sposobnost, te time postajemo 'punopravni' članovi naše zajednice. Iako se učinak navedenog očituje kroz mnoge sfere života rijetko tko će u tom trenutku zastati i osvrnuti se na svoj dotadašnji život. Tada je većina pri kraju srednje škole, a osnovna škola djeluje kao neka daleka priča u

prošlosti i danima kad smo još zapravo, a i pravno, bili samo djeca. No u relativno kratkom vremenu nakon 18. rođendana dolazi razdoblje u kojem se donose ipak najvažnije odluke za buduću punoljetni život. Osnovna, a eto i srednja škola su obvezatni, te se na njih kao jedina moguća opcija daljnje izobrazbe nadovezuje studiranje pa stoga jedna od prvih, ako ne i prva, odluka koju donosimo se odnosi na (ne)nastavak školovanja. Između brojnih mogućnosti koje postoje nije jednostavno odabrati i odlučiti se za ono što će vjerojatno uvelike (pred)odrediti naš život. U slučaju

osnovne škole u pravilu se radi o onoj koja je najbliže domu, a razlike koje postoje su minimalne, ili bi barem takve trebale biti, budući je tih 8 godina zamišljeno kao razdoblje u kojem sva djeca dobivaju i rade po istom programu. Pri samom kraju osnovne, s 14 godina, postajemo maloljetnici i već tada se susrećemo s donošenjem odluke po pitanju izbora srednje škole gdje postoje razne opcije i mogućnosti koje donose prvi pravi doticaj samostalnosti, a i sama se škola ne nalazi najčešće više tako blizu domu. Odrastanjem su odgovornosti sve veće, pa se tako ista očituje i kroz odluku o (ne)nastavku školovanja čime u vrlo kratkom roku usmjeravamo svoj život. Raznolikost visokoobrazovnog sustava u Hrvatskoj svakome nudi, ili bi barem trebala, nešto što bi ga moglo zanimati i potaknuti da se odluči za upis na dotični studij, te stjecanje kvalitetnih i specifičnih znanja, vještina i sposobnosti koje znanost i znanstveni pristup donose. U svakoj osobi postoji potencijal koji se može iskazati u novim otkrićima i spoznajama ukoliko se na njega prenesu dotadašnja znanja. Kao poznati povijesni primjeri ljudi iz Like koji su studirali svakako se ističu Ante Starčević i Nikola Tesla.

Velik je značaj Ante Starčevića u Hrvatskoj povijesti budući je još davno zagovarao samostalnost Hrvatske zbog čega ga se zaslužno naziva 'ocem domovine'. U svjetskoj pak povijesti ogroman je značaj

Nikole Tesle koji je svojim otkrićima uvelike pridonio razvoju cijelog svijeta i tako utjecao na njegov današnji izgled i svakodnevni život. Dostupnost studija se ljudima u Hrvatskoj kroz dugu povijest sporo, ali sigurno, povećava čime se daje mogućnost zainteresiranima da se

upuste u ono što žele kako bi na tom polju bili još bolji i kvalitetniji. Zasigurno se u ovo vrijeme učenja kroz cijeli život studiranje postavlja kao svrsishodna nadogradnja svake osobe kroz ono što ju zanima i čime bi se željela baviti, a nema sumnje da se sve uloženo u znanje kad tad višestruko vrati, te da nikada, ali stvarno nikada, nije kasno za novo učenje, za nove spoznaje, za novo znanje. Razgranatost, a time i lakša dostupnost, studija po Hrvatskoj je sve veća čime se zasigurno otvaraju veće mogućnosti stjecanja visoke naobrazbe još većem broju ljudi. Tako je i lički kraj nedavno dobio svoju samostalnu visokoobrazovnu instituciju u obliku Veleučilišta Nikola Tesla u Gospiću. Dugi niz godina su lički studenti bili primorani, kao uostalom i mnogi drugi diljem Hrvatske, odlaziti na studij u veće hrvatske sveučilišne i veleučilišne centre, a ovime se ipak otvaraju još veće mogućnosti za cijelu Liku.

Za Vilu piše: Mario Vrkljan

OBILJEŽENE VISOKE PLANINARSKO OBLJETNICE

HPD „Zavižan“ iz Senja obilježio je 95.-tu godišnjicu organiziranog planinarstva na senjskom području, a HPD „Visočica“ iz Gospića 110 godina svog djelovanja.

Planinari i planinarke Senja i Gospića zajednički su u Senju obilježili svoje visoke obljetnice, HPD „Zavižan“ iz Senja svoju 95.-tu godišnjicu organiziranog planinarstva na senjskom području, a HPD „Visočica“ iz Gospića 110 godina svog djelovanja. Uz članove obaju društava i poklonike planinarstva na prigodnom skupu održanim u senjskom Domu kulture prisustvovali su i gradski i županijski dužnosnici, predstavnici Hrvatskog i županijskog planinarskog saveza, te susjednih planinarskih društava iz Crikvenice, Krasna, Gospića i Baških Oštarija.

„I „Zavižan“ i „Visočica“ su u svojoj povijesti postizali uspjehe, a postižu ih i danas. Oba društva ugledne su članice Hrvatskog planinarskog saveza i imaju izniman značaj u planinarskim krugovima Hrvatske.

Zato njihove obljetnice imaju velik značaj za povijest hrvatskog planinarstva.“ rekao je među ostalim predsjednik HPS-a prof.dr.Hrvoje Kraljević.

Visočica - prva hrvatska plani-

narska podružnica

Podružnica u Gospiću ujedno je i prva podružnica Hrvatskog planinarskog društva. Osnovana je 1898.g.na inicijativu Bude Budisavljevića. Senjska podružnica HPD-a osnovana je 1913.g. pod nazivom „Senjsko Bilo“ i to zahvaljujući zalaganju i posredovanju dr. Ivana Krajača.

Podružnica u Gospiću posebno je bila agilna u vrijeme dr. Ivana Gojtana kada planinari uz izlete i društvene aktivnosti grade i planinarsku kuću na Visočici, poznatu kao Gojtanov dom, a u to vrijeme gradi se i kuća u Dulibi pod Crnopcem, sklonište na Goloj Plješivici, piramide na Oštri i kolibe u Docima na Južnom Velebitu, te iznad Bunovca na Solilima i na Dušicama ispod Svetog Brda. Nakon Drugog rata Visočica postaje i najznačajnije planinarsko društvo u Lici, ali i rasadnik kadrova za druga planinarska društva i u Gospiću i Ličkom kraju.

Zaslužnima visoka priznanja

Nakon Drugog svjetskog rata senjska se je podružnica aktivirala pod nazivom Planinarsko društvo «Zavižan» i vodila brigu o obnovi planinarskog doma na Zavižanu, o svojoj planinarskoj kući na Sijasetu i skloništu u Krivom Putu. Danas se

a uručena su i zaslužnim pojedincima. Iz redova HPD-a „Zavižan“ Zlatni znak dobili su: Kamilo Čorić i Željko Matijević, Srebrni znak: Milena Miškulin i Ana Lopac, Brončani znak: Manda Žunić posmrtno, Eduard Vrhovac, Neda Turina, Branka Rončević, Ljubica Pajdaš i Tibor Knifić. Zlatni znak

**Trofejni šport
Košarka u Gospiću**

Nakon što su Gospiću donijele još jedan nacionalni trofej kup Ružice Meglaj Rimac košarkašice Gospić Croatia Osiguranje biti će u ponedjeljak u 11 sati na najvišoj gradskoj i županijskoj razini primljeni u kabinetu župana Milana Jurkovića. Trofejne košarkašice primit će i gospodin Milan Kolić gradonačelnik Gospića. Prijemom košarkašica i gradu i županiju odaje se zahvalnost i priznanje mladim ljudima koji svojim nesebičnim zalaganjem i radom pridonose ugledu Like i Ličana u cijeloj Hrvatskoj. Posebno su košarkašice Gospića ponosne na ovu sezonu u kojoj su se više puta dokazale u ugledu sa svojim sportskim suparnicama iz Šibenika. Gospićani očekuje da trofejne košarkašice donesu još jedan trofej prvakinja Hrvatske.

brine i o planinarskoj kući na Mrkvištu te o planinarskim putovima na Sjevernom Velebitu, a da interes za

HPS-a uručen je i predsjednici „Visočice“ Ani Lemić, dok je najvišim priznanjem, plaketom HPS-a

SENJSKA PLANINARSKA OBILAZNICA

Na ovom prigodnom skupu senjski su planinari predstavili i planinarsku obilaznicu Senja, Početak obilaznice je na Jadranskoj magistrali, na zapadnom ulazu u senjsko područje na lokalitetu Sibinj. Od tuda se proteže na Vrh Malić - Alino Bilo- Krivi Put-Orlovo gnijezdo-Veljun-Vratnik-Jadićevu plan-planinarsku kuća Sijaset i završava pred tvrđavom Nehaj. Staza ima ukupno 10 kontrolnih točaka, duga je 50 tak kilometara ili planinarski rečeno ima 22 sata hoda, a tiskan je i dnevnik zaobilaznice u kojem se među ostalim nalazi i karta i opis područja kroz koji obilaznica prolazi.

planinarstvo na senjskom području sve više raste dokaz je i sve veći broj članova kojih danas u Zavižanu ima preko 2 60.

U povodu visokih obljetnica društvima su ispred Hrvatskog planinarskog saveza i Planinarskog saveza Ličko-senjske županije uručena posebna priznanja, a priznanja HPS-

odlikovan prof. Mirko Belavić iz senjskog društva »Zavižan« iza kojeg su gotovo četiri desetljeća aktivnog bavljenja planinarstvom.

V

Za Vilu piše: Dorotea Prpić

BICIKLISTIČKI KLUB „BARKAN“, OTVORENJE BARKAN RENT-A-BIKE TOČKE

Otvoren prostor rent-a-bike točke Biciklističkog kluba "BARKAN-OTOČAC"

Turisti biciklom kroz dolinu Gacke

Nakon što je osnovan 2007. godine Biciklistički klub "Barkan", s temeljnim ciljem okupljanja djece, mladih i ostalih građana zainteresiranih za natjecateljsku i rekreacijsku vožnju bicikla, te sudjelovanje na regionalnim, državnim i međunarodnim natjecanjima u biciklizmu, te promicanje

korištenju bicikla kao prijevoznog sredstva. Realizacijom ovog projekta omogućeno je korisnicima da iznajmljivanjem vrhunske biciklističke opreme krenu u obilazak šireg područja, gdje mogu uživati u najrazličitijim prirodnim i kulturnim bogatstvima Gacke i šire regije. Suradnja BK 'BARKAN-OTOČAC'

zdravog života kroz biciklizam i edukacija mladih o ponašanju u prometu, u povodu drugog rođendana i uoči Svjetskoga dana voda, BK

i UNDP-a na opremanju rent-a-bike točke dio je niza aktivnosti u sklopu Projekta „Svaka kap je važna“, kojeg zajednički financiraju Coca-Cola Hrvatska i UNDP, a za cilj ima doprinijeti očuvanju rijeke Gacke te razvoju održivog turizma na osnovu bogatog kulturnog nasljeđa i prirodnih ljepota doline Gacke. Ukupna vrijednost Projekta iznosi 58.000,00 kn, od čega UNDP pokriva 86%, dok 14% iznosa pokriva Klub iz drugih izvora.

Kako djelovanje BK 'BARKAN-OTOČAC' ima naglasak na principima održivog razvoja, kroz razvoj projekata iz domene biciklizma, potaknuti će se, ojačati i povezati lokalne nositelje turističke ponude i održivog razvoja, stvaranjem mreže kvalitetnih sadržaja i popratnih usluga.

„Sa zadovoljstvom mogu reći da je suradnja s UNDP-om na realizaciji ideje da opremimo Barkan rent-a-bike točku vrhunskom biciklističkom opremom, od početka bila vrlo konkretna i konstruktivna. Zahvaljujući suradnji i partnerstvu s

UNDP-om na aktivnostima u projektu „Svaka kap je važna“, kojima su podupirane naše težnje da razinu tehničke opremljenosti i sigurnosti za naše članove i korisnike podignemo na zavidno višu razinu, danas s ponosom možemo reći da smo to i postigli „ – kazao je Marijan Marić predsjednik kluba te dodao da će se u daljnjim planovima, kroz vođene biciklističke ture turističko

Slavljeničku tortu povodom drugog rođendana prerezali su župan Ličko senjski Milan Jurković i predsjednik BK Barkan Marijan Marić.

poučnim, tematskim stazama povezati ključne točke prirodnog i kulturno-povijesnog naslijeđa, a razvijanjem odgovarajućih sadržaja i specifičnih usluga stvorit će se cjelovit regionalni turistički proizvod temeljen na principima održivog razvoja.

V

Za Vilu piše: Dražen Prša

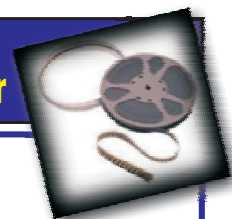

Marijan Marić,
predsjednik BK "Barkan"

'BARKAN-OTOČAC' otvorio je vrata novouređenog klupskog prostora u sklopu kojega je organizirana rent-a-bike točka. Klub u svom dvogodišnjem djelovanju posebnu pažnju vodi o ekološkoj svijesti i zaštiti okoliša, promoviranju i

Nikica Marković **Filmski kritičar**

Redatelj: Danny Boyle
Scenarij: Simon Beaufoy
Uloge: Dev Patel, Freida Pinto, Irfan Khan, Anil Kapoor, Madhur Mittal
Žanr: Drama
Godina: 2008.
Zemlja: Indija

Milijunaš s ulice Slumdog Millionaire

Vraćamo se u Jamalovo djetinjstvo gdje pratimo kako se on i njegov brat Salim snalaze na ulicama sirotinjskih četvrti Mumbaija. Majka im je stradala u vjerskim neredima i ostali su sami u surovj i okrutnoj sredini gdje samo jaki i snalažljivi opstaju. Pridružuje im se i djevojčica Latika koja je također ostala bez roditelja i u koju se Jamal kasnije, kad odrastu, zaljubljuje. Unatoč teškom djetinjstvu i surovim uvjetima življenja Jamal ostaje dobrodušna i neiskvarena osoba, za razliku od svoga brata

Salima koji u borbi za moć i bogatstvo ne bira sredstva. Nakon što izdaja razdvoji Jamala i Latiku, on očajan, ima samo jedan cilj u životu: vratiti voljenu djevojku.

"Milijunaš s ulice" priča je o modernoj Indiji, o zemlji punoj suprotnosti. Na jednoj strani imamo tehnološki napredak u kojem Indija drži korak sa zapadnim svijetom, a na drugoj imamo nezamislive uvjete života u siromašnim gradskim

Jamal Malik mladi je Indijac iz siromašnih "slumova" Mumbaija (do 1995. Bombaj) koji se natječe u indijskoj varijanti kviza "Tko želi biti milijunaš?". Budući da siromašni i neobrazovani mladić točno odgovara na teška pitanja voditelj kviza posumnja u prijevaru. Jamal dolazi do zadnjeg pitanja koje mu u slučaju točnog odgovora donosi nagradu od dvadeset milijuna rupija. Međutim, biva uhićen i odveden u policijsku postaju gdje istražitelji mučenjem nastoje iznuditi njegovo priznanje da se radi o prijevari.

Jamal tada iznosi nevjerojatnu priču o svom životu i o situacijama koje su dovele do toga da je znao odgovore na sva pitanja u "Milijunašu".

četvrtima. Indija je tipična zemlja trećeg svijeta gdje su jedni (manji dio) nevjerovatno bogati a drugi (veći dio) nevjerovatno siromašni. Redatelj filma je Britanac Danny Boyle i možda nije slučajno da prikaz života u "slumovima" Mumbaija jako podsjeća na živote siromašnih žitelja Londona u Dickensovim romanima.

pod redateljskom palicom Britanca, snimljen u Indiji, u kojem su svi glumci Indijci i u kojem se većim dijelom govori engleski, a nešto malo hindu jezikom.

Film je režirao jedan od najboljih britanskih redatelja Danny Boyle.

glumaca potječu iz siromašnih četvrti i odabrani su tijekom brojnih audicija. Nikad na dodjeli Oscara nije bilo toliko vesele djece. Njima je dolazak u Hollywood nezaboravan događaj i veliki podsticaj za nastavak filmske karijere. Dev Patel i Freida Pinto koji su tumačili odrasle Jamala i Latiku već su dobili mnoge filmske ponude.

Scenarij je napisao Simon Beaufoy po romanu "Q & A" indijskog autora Vikasa Swarupa. Originalnu, Oscarom nagrađenu glazbu, napisao je indijski skladatelj A. R. Rahman. Osim za glazbu, "Milijunaš" je pobrao još nekoliko "važnih" Oscara: najbolji film, najbolja režija, najbolji scenarij itd. Osvojio je glavne BAFTA nagrade i četiri Zlatna globusa. Film je pridobio simpatije publike i kritike širom svijeta, pa iako su u Indiji ponosni na njega, ipak je bilo i kritika na njegov račun. Kritičari tvrde da film previše potencira bijedu u Indiji usprkos činjenici da je Indija puno napredovala zahvaljujući velikom gospodarskom usponu zadnjih godina.

A i Velika Britanija dala je svoj obol današnjem načinu života u Indiji, stoljećima vladajući tom azijskom državom. Dobro je poznato kako su to Britanci radili u svojim kolonijama. Nije jako patila savjest britanskih namjesnika i činovnika u Indiji što je, dok su oni ispijali čajeve i igrali kriket, s druge strane zida sirotinja umirala od gladi. Bitno je bilo samo da se natovareni brodovi upute u engleske luke.

Zanimljivo je kako Danny Boyle vodi film. Prateći živote glavnih junaka filma, vidimo sve nepogode koje pogađaju modernu Indiju. Vjerski neredi, krajnja bijeda, sakaćenje i iskorištavanje djece, mafijaški obračuni itd. Boyle to samo registrira, sve su to samo kulise za životnu trku glavnih likova, on to ne analizira niti pokušava objasniti. Jamalova glavna pokretačka snaga je ljubav prema Latiki, gotovo opsesija, i on će učiniti sve da bi ponovo bio sa svojom voljenom. Latika također voli Jamala, ali ona je praktičnija i pita se je li njihova ljubav jača od siromaštva u kojem žive. Da bi bili sretni, nije dovoljna samo ljubav, treba se izvući iz siromaštva i da bi to postigao Jamal je spreman pobijediti na kvizu "Tko želi biti milijunaš?".

"Milijunaš s ulice" dobitnik je osam ovogodišnjih Oscara. Sama činjenica da je dirljivi film o životu indijske sirotinje dobio toliko Oscara govori da je puno starijih članova Američke filmske akademije otišlo u mirovinu i da su došle neke nove, mlade snage. Znajući oskarovske kriterije koji su prije vrijedili vidimo da je došlo do promjena na bolje. Iako je "Milijunaš s ulice" indijski film, redatelj i producenti su Britanci. Naravno, budžet je također britanski pa će tamo završiti i zarada od filma. Dakle, prvog indijskog Oscara dobio je film

Glumci su posebna priča u filmu. Mladi Indijci oduševili su svojim ulogama. Likove Jamala, Salima i Latike odglumila su po tri glumca: ranije djetinjstvo, kasno djetinjstvo i tinejdžersko doba. Neki od mladih

Film "Milijunaš s ulice" uspješan je spoj hollywoodske i bollywoodske tradicije (Bollywood je popularni naziv za filmsku industriju u Indiji, jednu od najproduktivnijih na svijetu). Na kraju filma, za vrijeme odjavne špice, plesna točka u kojoj sudjeluju gotovo svi glumci odaje počast Bollywoodu jer su glazba, ples i pjesma nezaobilazni dio indijskih filmova.

V

Za Vilu piše: Nikica Marković

Piše: prof. Luka Maršić

Čovjek je po svojoj prirodi političko biće. Jasno ta teza se ne smije shvatiti ni u novovjekovnom niti uopće u današnjem smislu jer je puno dublja i svestranija. Čovjek je jedino živo biće koje ima um i govor. Kada bismo rekli da je samo umno ili samo govorno izgubio bi se puni smisao Aristotelove odredbe u kojoj ne smijemo ispustiti ni ono „jedino“. Naime, postoje i druga bića koja žive društveno i koja razaznaju svoje potrebe, ali jedino se govorom može izreći nešto korisno ili štetno, a tako stvarati mogućnosti za pravedno i nepravedno. Za razliku od tih drugih živih bića mi smo komunikacijom, emocijama, društvenim ugovorom, moralnim principima razvili svoju komunikaciju na jednoj višoj razini, a preko tih atributa smo u stanju u nekom društvu stvoriti poziciju za dominaciju u odnosu na nekoga koji je u slabijoj poziciji ostvarivanja svojih potreba i prava. Kroz ove procese već možemo osjetiti dimenziju politike koja ne počiva na segmentu dogovorenog ili na segmentu propisanih, odnosno stečenih prava i običajnih pravila.

U političkoj zajednici u kojoj se čovjek realizira i u kojoj respektira običajnost i zakone, postoje određena pravila prema kojima se ponašaju akteri političke i društvene scene, gdje pritom ne pokušavaju ostati u granicama nekih dozvoljenih i zadanih normi. U današnjem

Kud plovimo?

semantički politički organiziranom društvu verbalna je dimenzija, osobito kroz medije, zamijenila sve one stvarne odnose koje smo nazivali praktičnim dijelom života u zajednici. S pravom možemo reći da je društvo ušlo u » verbalni delikt«. Pojedinač danas ima pravo glasa, ima pravo na informaciju koja mu je dostupna u svakom trenutku i svjedok je maksimalne transparentnosti vremena i prostora koji mu više ne mogu poslužiti kao utočište, čovjek zapada postaje plutajuće sredstvo osvajanja kroz upitan svijet nametnutih vrijednosti. Granice, jezici, kulturne razlike sve su manje, postojeće države postaju servisi za neku drugu veliku mega državu, državu profita i dominacije. Zato nam se nameće legitimno pitanje da li je čovjeku, (narodima) pored svega toga gore izrečenog potrebno da se udružuju i da svoju političku volju, dio svog suvereniteta, prenese na nekog drugog, imaginarnog, ili suprotno da država ostane u okvirima nacionalnog, tradicionalnog kulturno-običajnog korpusa kojemu taj pojedinac(narod) pripada i ostvaruje svoj smisao u slobodnoj, tržišnoj komunikaciji s drugim jednakim sebi u pravima i mogućnostima. Također otvara se pitanje pojma pravedno i nepravedno, te da li ga treba izražavati ne nužno samo kroz jezičnu dimenziju (pisani zakoni), odnosno kroz psihološke i marketinške normative dovoditi pojedinca, grupe, narod u možebitnu zabludu, koja će se realizirati kroz realnu provedbu interesa dominantne političke, odnosno, gospodarske skupine (elite).

Materijalna dimenzija, odnosno ta niža moć željenja prema stvarima (dobrima) postala je danas sredstvo kompenzacije i osnovni pokretač duha zapadne ideologije. Sam čovjek je po prirodi sklon jeftinom i nejasnom promišljanju stvari, a oni stratezi koji vode politiku i kreiraju društvenu atmosferu to odlično poznaju. U Europskom društvu došlo je do jakog intelektualnog raslo-

javanja zbog potenciranog plasiranja polu-informacija i sumnjivih moralnih vrijednosti iz kojih se kao posljedica potenciraju niže razine uma koji proizvodi upitne forme morala i zakona. Čovjek vladajući polu istinama i polu informacijama je uvjeren da vlada informacijama, i na taj način stvara krivu sliku i o sebi i o društvu u kojem živi. Zna onoliko koliko zna da bi napravio ili kupio ono što se od njega očekuje (hlače, majica, komad zemlje). Kada se čovjeka ekonomski uništi i oslabi onda od njega nije problem napraviti ono što želimo. Čovjek na neki način postaje rob same zablude koju je ne svojom čistom voljom pretvorio u istinu, odnosnu u parole po kojima živi. Takav čovjek, narod spreman je za stvaranje krivih poteza u smislu svoje realizacije u budućnosti.

Država je zbiljnost konkretne slobode, a konkretna sloboda sastoji se u tome da osobna pojedinačnost i njeni posebni interes (jezik, kultura, moć, gospodarstvo, politika, povijest...) isto tako imaju svoj potpuni razvoj i priznanje svog prava u sistemu obitelji i građanskog društva u državi koja već postoji, čemu druga država posebice kad se zna da smo iz povijesti naučili da sva ta udruživanja ne spojivog po bilo kojoj osnovi završavaju loše. U samom društvu postoji razina kada se subjektivna sloboda tj. duh preklapa s općim, ali uz određena ograničenja ta ograničenja vrlo su često povezani sa granicama koje postavlja samo društvo (država).

Takvi principi vrijede i na nivou same države. Idemo iz jedne dimenzije duha u drugu, a u nekim stvarima ćemo se preklapati i postojat će određena ograničenja. Upravo u tim ograničenjima leži naša slabost jer imamo pravila koja su nam zadana s druge strane, mi ih nismo sami zadali ni prihvatili. A onaj tko ih zadaje, radi i stvara pravila za svoj vlastite interese, stvarajući tako nepravedne države.

Nesavršene države su one kojima je ideja države još skrivena i gdje njena

posebna određenja nisu došla do slobodne samostalnosti. U državama klasične starine svakako se već nalazi općenitost, ali partikularitet još nije bio odriješen i oslobođen za općenitost. Europska unija je nesavršena država jer se nije uspjela zaokružiti u svome identitetu te nema svoje definitivne granice, njena je strategija u procesu evolucijskog definiranja. Ona je u ekstenziji, ima čvrsta pravila igre, ali ta imaginarna država nije definirala sebe u odnosu prema unutra. Ona se definirala prema van, a njena unutrašnja nedorečenost predstavlja dugoročno potencijalnu krizu na nivou identiteta pojedinih zajednica, posebice u kriznim ekonomskim i političkim situacijama.

Europa za sad nema svoj ustav, sebi nije odredila pravila, ali odredila ih je onima koji bi trebali ući u takvu polu definiranu zajednicu, prema onima koji nemaju moć.

U ovoj tranzicijskoj fazi, politika kao nositelj vodeće ideje i duha priprema zemlju za ulazak u EU, kako bi se zaštitili od ne-pravednosti ili »suviška pravednosti«. No, mi smo po nekim procjenama već do sada i prije nego što smo ušli u Europu izgubili naš apstraktni teritorij jer su nam banke većinom u vlasništvu stranaca. Njima upravlja strani menadžment s hrvatskim novcima i vrijednostima. To je taj univerzalni razorni globalistički duh koji briše sve suptilne nijanse te uzima kroz imovinu našu budućnost i snagu, slobodu o odlučivanju. Već tu se vidi da je Hrvatska u Europu ušla kao neravnopravna jer stranac od početka kontrolira naše vrijednosti, iako mi i dalje realno imamo svoju zemlju.

Legitimna je želja da se želi ući u Europu, ali je pitanje na koji način. Mi već jesmo ta Europa. Pripadamo istoj kulturološkoj, kršćanskoj, emocionalnoj i povijesnoj tradiciji kao i Europa. Osjećamo se kao Europljani.

Zašto je Hrvatskoj potrebno da se ujedini, ako već postoji država u kojoj je sve regulirano. Zašto ići na jedan viši stupanj ujedinjenja, u jedan politički, ekonomski, globalno-svjetski ugovor i dogovor i zašto se podvrgavati nužno svim europskim

pravilima, posebice kad smo u inferiornijom položaju po svim točkama prilagodbe našeg zakonskog ustroja.

U čemu je bit države na čemu ona opstoji? Koje su to poluge koje državu čine državom? Dakle, treba promišljati, pitati se javno o tome, da li je svaka država koja ulazi u neku novu zajednicu uređena na principima pozitivnog (dogovornog) prava, na principima zakona i običajnosti koji sačinjava sam duh nekoga naroda i daje mu prepoznatljivost, raznolikost, kulturni identitet. Da li je država koja ulazi u takav odnos, a koja je ekonomski slabija i politički nemoćnija u artikulaciji svojih interesa u novonastaloj zajednici, spremna staviti svoje resurse u upitne mogućnosti za realizaciju svojih potreba i zaštitu svojih prava i interesa.

U EU imamo jednu vrstu preusmjerenja apsolutnog duha koji se događao i kroz povijest i ne događa se ništa drastično što povijest nije opisala, a razlog je taj da bi se oni koji dolaze i koji imaju moć, mogli na što lakši način uhljebiti, uspostaviti svoju moć i to iskoristiti. Tako će samo pojedinci, a ne narod u cjelini biti uspješni u tome.

John Rawls kaže da svaki pojedinac u društvu mora imati početnu poziciju jednaku nuli (isti start). Ako ta pool position nije jednaka nuli riječ je o diskriminaciji na nivou pojedinca i grupe. Kod nas ona već postoji jer mi idemo na pregovore u Bruxelles. Mi kao narod smo kroz povijest imali olabavljenu, omršavljenu državnost koja je bila indirektna i slomljena imamo pravo na sumnju i skepsu da to neće dobro izgledati za naše građane. To neće završiti, možda, dobro u smislu nacionalne dimenzije, nacionalnoga duha. U jednoj određenoj fazi tog razvoja ekonomski, politički i pravno ćemo napredovati, ali nismo uvjereni da ne bismo mogli napredovati i bez njih. Zašto mi sami ne napravimo neke stvari koje možemo očekivati od sebe, a ne da to radimo po nekom diktatu dirigitiranim izvama, te u samom startu slabimo svoje pozicije, žureći, nepromišljeno. Treba

izgraditi stavove u kojima se jasno pokazuje intencija da mi imamo potrebu biti uređena zemlja ne ovisno o prilagodbama koje su nužne da bi ušli u EU.

Danas se nalazimo, kako sam naglasio u ranijim svojim tekstovima, negdje pred vratima Europe, u fazi smo usklađivanja svih propisa i zakona sa zakonodavstvom EU i taj posao odraduju pregovarački timovi. No, stvarnu informaciju o tome do kuda su ti pregovori došli, kakvi dokumenti se potpisuju, mi nemamo. Upravo su nam te informacije nužne i potrebne za svakodnevni život, potrebne su nam da bismo mogli ostvariti svoj smisao kroz sve dimenzije društva i države. Poneke informacije dostupne su na službenim internet stranicama pregovaračkog tima, ali one su većini stanovništva nedostupne. Dakle, vidimo da postoje ciljane grupe i pitamo se zašto samo one imaju pravo i mogućnost da dobiju informaciju koja je bitna za osobno i grupno prestrukturiranje.

Hrvatska je na putu ulaska u EU i na tom putu ona se kroz određene zakone i propise ujednačava s tom zadanom Europom. Hrvati, mali po brojnosti, te specifičan (povijest, jezik, tradicija) narod neće moći jednostavno ostvariti svoj interes ili biti u harmoničnim odnosima npr. s Francuzima ili Britancima, jer mi, kao brojčano mali, gospodarski, tehnološki inferiorni nećemo moći lako i lagano štititi svoje interese i ravnopravno graditi tu novu Europu, te ćemo teško nametnuti svoje ideje (proizvode) i zaštititi ona prava koja su do sada bila neupitna.

Hrvatska izjednačava svoje zakone sa zakonima EU, ali prije zakona postoji jedna razina koju ne možemo ujednačiti (jezik, kultura, povijest..). Niveliramo se po tim „lažnim zakonima“ da bi krenuli u europske procese, a ti procesi imaju veze s ekonomskom i tržišnom borbom, a tek onda slijede neki viši, kulturni, duhovni ciljevi, koji su vrlo nepredvidivi u konglomeratu različitog. Da li nas je povijest nečemu naučila?

V

Za Vilu piše: prof. Luka Maršić

Osnivačka skupština Udruge Ličana "Vila Velebita" Virovitica

U gradu Virovitici 14.04. 2009. godine, s početkom u 18 sati, restoran Jadran bio je domaćin prvoj osnivačkoj skupštini pod nazivom udruga Ličana „Vila Velebita“ Virovitica.

Osnivačku skupštinu udruge Ličana „Vila Velebita“ vodila je dogradonačelnica grada Virovitice i dipl. pravica Željka Grahovac.

U nazočnosti 80 članova skupštine te

Predsjednica Udruge
Željka Grahovac

uglednih gostiju, gospođa Grahovac i sama Ličanka po podrijetlu jednoglasno je izabrana i za prvu predsjednicu ove udruge. Između ostalog, donesen je statut udruge, izabrana su dva dopredsjednika gosp. Josip Grbac i gosp. Nikola Stampar te određena ostala tijela udruge s 13 članova upravnog i 3 člana nadzornog odbora.

Prva predsjednica udruge Ličana u Virovitici gospođa Grahovac u zahvalila se na ukazanom povjerenju svojim skupštinarima te s gosp. Ivanom Horvatom izložila financijski plan i program udruge. Istaknula

Svi su ponosno pjevali "Lijepu našu"

je da će joj jedan od prvih ciljeva rada udruge biti potpisivanje povelje prijateljstva gradova Virovitice i Gospića. Time bi se Ličani čvršće povezali u tim gradovima te uspostavili i bolju kulturnu, sportsku i svaku drugu suradnju. Također, zahvalila se i na financijskoj potpori

dr. Milanu Vrkljanu te ga pozvala da se obrati.

Uzevši riječ dr. Milan Vrkljan pozdravio je skup i ukratko upoznao

KUD Virovitica

Čitanje Statuta

grada i županije. Posebnu zahvalnost izrazila je na presudnoj pomoći krovne udruge Ličana „Vila Velebita“ iz Zagreba i njezinom, predsjedniku

nazočne sa značajem i aktivnostima krovne udruge kroz povijest. Naznačio je da uz uspone i padove ►►

Radno predsjedništvo

Torta u obliku Ličke kape

udruga je poslije komunističkog mraka ipak 1991.godine u restoranu „Stara Poštarica“ u Zagrebu ponovno obnovljena. Podsjetio je i na sredinu 19.stoljeca kada je u Gospiću osnovana Hrvatska Vila i čitaonica a tiskalo se čak 6 novina. Naglasio je važnost Hrvatske pisane riječi i danas jer je bilo zapanjujuće spoznati da je

poznavaatelj nekoliko svjetskih jezika, djelovao je u Karlobagu i bio stric od oca domovine dr. Ante Starčevića, a o njemu se jako malo znalo, a još manje pisalo. Ova udruga je puno učinila da ispravi povijesnu nepravdu i velikana spasi od zaborava te mu je u Karlobagu napravila prikladan spomenik, a

brojeva časopisa „Vila Velebita“ a koji uređuje ova udruga čime je mnoštvo bilo oduševljeno.

Nadalje, od gostiju su se nazočnima obratili još gradonačelnik Virovitice Ivica Kirin rekavši da u ovom kraju cijene Ličane, da će ispred grada pomagati udrugu, a šaljivim tonom je još dodao kako je na radnom mjestu i okružen Ličanima.

Potom, župan Virovitičko-podravski Tomislav Tolušić je obećao također potporu udruzi i podsjetio kako i njega vežu „geni kameni“ samo nešto južnije. Razumije potrebe ovakvih udruga i naglasio je da Ličani trebaju biti ponosni na svoje podrijetlo.

Zatim saborski zastupnik Josip Đakić je sve pozdravio, i izrazio podršku novoj udruzi i stavio se na raspolaganje glede bilo kakve pomoći te zaželio uspješan rad.

Završnu riječ je dao predsjednik udruge Ličana „Vila Velebita“ Slatina Đuro Matovina i rekao da su oni također novoosnovana udruga te da je ponosan što sada broje 2 50 članova. Sretan je što se pokazala opravdanost postojanja ovakve udruge i već se uvjerio koliko im sada ona znači u Slavoniji.

Na kraju, prva predsjednica udruge „Vila Velebita“ Virovitica Željka Grahovac zatvorila je skupštinu i pozvala nazočne na prigodni domjenak uz Ličke pjesme i kola iz repertoara kulturno umjetničkog društva Virovitica.

Predsjednik Udruge "Vila Velebita" iz Zagreba doc. Milan Vrkljan sa predsjednicom novoosnovane Udruge

zaboravljen jedan Šime Starčević velikan hrvatskog jezikoslovlja. Isti je bio svećenik i u to vrijeme

hrvatsko školstvo podsjetila na taj dio povijesti. Na kraju obraćanja simbolično je podijelio nekoliko zadnjih

V

Za Vilu piše: Vlado Marić

Vila Velebita kronika aktivnosti

Tijekom zadnje dvije godine Udruga Ličana „Vila Velebita“ je imala vrlo živahnu i raznoliku aktivnost. Posebno bi izdvojili redovito izlaženje časopisa Vila Velebita. Zadnja dva broja možete kupiti i u kioscima Tiska. Također Vila je pokrenula vrlo posjećivanu stranicu Vile Velebita, /www.vila-velebita.hr/ Tu možete naći sve o našoj aktivnosti kao i par kratkih filmova s razgledavanjem grada Gospića, Perušića, Ličkog Osika. Uskoro se očekuju i kratki filmovi s ostalim ličkim gradovima. Posebno su se tim filmovima razveselili naši čitatelji iz Kanade. Naime, sad mogu u 15 minuta vidjeti kako danas izgleda Gospić i koliko je uspješno obnovljen nakon Domovinskog rata. Vila je organizirala izgradnju spomenika Šimi Starčeviću, hrvatskom jezikoslovcu i piscu prve gramatike hrvatskog jezika na hrvatskom, u Karlobagu. Ukupan projekt vrijedan je 420.000,00 kuna. Zahvaljujemo se svim donatorima i prijateljima Vile što su pomogli ovaj vrijedni projekt. Vila za 01.03.2008. godine u 20 sati organizira u kazalištu Vidra u Zagrebu gostovanje Pučkog otvorenog učilišta „Dr Ante Starčević“ iz Gospića s predstavom „Ličko prelo“. Pozivamo vas da svojom nazočnošću odate priznanje našim glumcima a kupnjom karte pomažete izgradnju spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Vila uskoro planira i organizaciju ličke večeri te Vas pozivamo da se javite u prostorije ili na naš telefon radi rezervacije karte. Kroz par sličica provest ćemo Vas i kroz ostale aktivnosti „Vile Velebita“.

02.12.2005.

Gospić - Kod Biskupa Mile Bogovića

Tijekom posjete Vile Velebita Biskupu Mili Bogoviću u Gospiću, predsjednik Udruge Milan Vrkljan predao mu je prigodan poklon. Članovi Udruge posebno su se interesirali za aktivnosti oko izgradnje Crkve Hrvatskih Mučenika na Udbini.

17.02.2006.

Sabor - kod dr. D. Milinovića

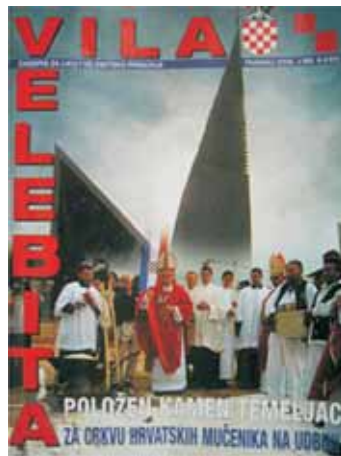

Odmah nakon izborne Skupštine, članovima Vile Velebita jedna od prvih aktivnosti bila je i posjeta dopredsjedniku Sabora dr. Darku Milinoviću.

13.04.2006.

Iz tiska izašao 9. broj (101) časopisa

Promocija tematskog broja Vile Velebita posvećena Crkvi Hrvatskih Mučenika na Udbini bila je u starom okupljalištu Ličana, restoranu Stara Poštarica. Domaćin g. Nikola Jurković vodio je brigu da gostima ništa ne nedostaje.

10.07.2006.

Smiljan - 150. godina rođenja Nikole Tesle

U povodu obnove i uređenja kuće Nikole Tesle u Smiljanu Vila je organizirano bila nazočna sa preko 40 svojih članova. Nakon obilaska obnovljene kuće, uživali smo u najboljem škripavcu u Lici koji smo probali u restoranu Potkova.

Iz tiska izašao 10. broj (102) časopisa

SRPANJ, 2006.

05.08.2006.

Knin - dan Domovinske zahvalnosti

Članovi Vile Velebita organizirano su posjetili Knin u povodu Dana Domovinske zahvalnosti. Taj stari kraljevski hrvatski grad ponovno je oduševio naše članove. Tim povodom predsjednik Vile imao je zapažen govor na Hrvatskom Radio Kninu. Nakon posjete navratili smo u obližnji restoran i uživali u pravoj janjetini Dalmatinske Zagore.

Žitnik - Ante Starčević, 110. obljetnica smrti

04.11.2006.

Udruga Vila Velebita organizirala je posjet spomen kući Ante Starčevića. Tim povodom upisali smo se u knjigu sjećanja i kupili par tematskih razglednica. Na žalost u kući nema mogućnost za поближе upoznavanje sa djelom Ante Starčevića. Prilazni put je prilično neprohodan tako da smo autobus morali ostaviti stotinjak metara dalje od kuće.

04.11.2006.

Karlobag - Kapucinski samostan

Udruga Ličana Vila Velebita posjetila je Kapucinski samostan u Karlobagu gdje je početkom 19. st. radio hrvatski jezikoslovac i pisac prve gramatike na hrvatskom jeziku Šime Starčević. Tim povodom Udruga je poslala pismo namjere i želje da se škola u Karlobagu nazove imenom Šime Sarčević.

Iz tiska izašao 11. broj (103) časopisa

PROSINAC, 2006.

08.12.2006.

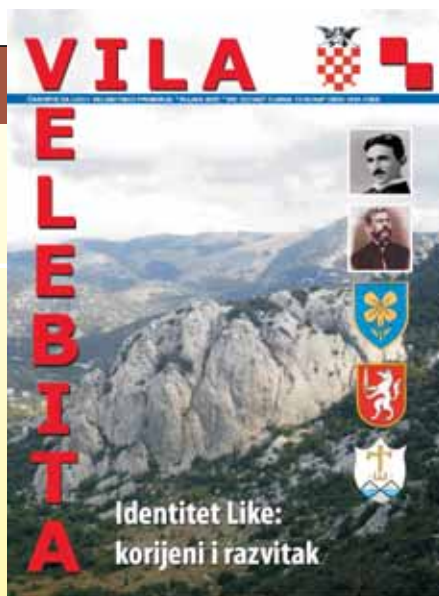
Hotel Sheraton - 12. tradicionalna Lička Večer

Udruga Vila Velebita organizirala je 12. tradicionalnu Ličku večer u hotelu Sheraton. 420 gostiju zajedno s članovima Hrvatske Vlade na čelu sa dr. Ivom Sanaderom veselila se do dugo u noć.

Iz tiska izašao 12. broj (104) časopisa

RUJAN, 2007.

02.10.2007.

Karlobag -Odbor za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću

Udruga Ličana "Vila Velebita" na svome sastanku od 02.10.2007. godine donijela je odluku o formiranju Odbora za izgradnju spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Natječaj za izgradnju spomenika objavljen je u "Vili Velebita" broj 12 na stranici 65. U Odbor su izabrani i prihvatili su rad u njemu sljedeći uglednici i prijatelji "Vile Velebita":

Branko Jažić - Karlobag, Josip Bošnjak - Zagreb, Martin Pastuović - Zagreb, Tomislav Zorić - Zagreb, Andrija Fiamengo - Zagreb, Stjepan Bergovec - Karlobag, Mile Vranić - Zagreb, Željko Holjevac - Zagreb, Luka Matanić - Rijeka, Mile Borčić - Zagreb, Ivan Bošnjak - Zagreb, Božan Šutalo - Zagreb, Ivan Došen - Rijeka, Luka Maršić - Zagreb, Zorislav Lukić - Zagreb, Manja Kovačević - Gospić, Milan Vrkljan - Zagreb, Željko Radošević - Zagreb, Ivica Francetić - Zagreb, Ivan Krpan - Zagreb, Josip Milinković - Zagreb, Stjepan Bičan - Zagreb, Tomislav Crnić - Zagreb, Nikola Jurković - Zagreb, Damir Miškulin - Zagreb, Nikola Kostelac - Zagreb, Predrag Čudina - Zagreb, Josip Zdunić - Zagreb, Ante Bežen - Zagreb, Tihomir Marjanović - Zagreb, Petar Rajković - Zagreb, Katarina Kolaković - Zagreb, Petar Dolić - Zagreb, Vlado Marić - Zagreb, Ivan Šimunić - Zagreb, Zlatimir Bačić - Zagreb.

06.10.2007.

Gospić - Izložba "Jesen u Lici"

Članovi Udruge posjetili su izložbu "Jesen u Lici". Tim povodom obišli su mjesto pogibije zagrebačkog dragovoljca Dubravka Šake na ličkom ratištu. Na večer bili smo gosti u poznatom ličkom restoranu "Albatros" u Perušiću.

Iz tiska izašao 13. broj (105) časopisa

PROSINAC, 2007.

26.10.2007.

Karlobag - Odbor za izbor idejnog rješenja spomenika Š. Starčevića

U Karlobagu se sastao Odbor za izbor idejnog rješenja spomenika Šimi Starčeviću u Karlobagu. Domaćin nam je bio fra Stjepan Bergovec. Nakon pregleda pristiglih ponuda jednoglasno je izabrano idejno rješenje kipara Ivana Golca iz Gospića.

14.12.2007.

Zagreb - Odluka o uređenju trga ispred Crkve sv. Karla Boromejskog

Nakon uspješno organizirane i provedene donatorske večere u Zagrebu, donesena je odluka da se prikupljenim sredstvima proširi projekt i uredi trg na kome će biti postavljen spomenik Šimi Starčeviću. Arhitekt Ante Pađen dobio je projektni zadatak da osmisli uređenje trga ispred Crkve sv. Karla Boromejskog. Nakon uvida u projekt od strane fra Stjepana Bergovca i članova Odbora projekt je prihvaćen.

01.03.2008.

Zagreb - U organizaciji Udruge, predstava "Ličko prelo" u kazalištu VIDRA

U Satairičkom kazalištu VIDRA u Zagrebu održan je scenski prikaz starog Ličkog običaja "Ličko prelo"

Još jedna od aktivnosti Udruge je i ova, organizacija Ličkog prela. Oduševljena publika koja je popunila sva mjesta kazališta uživala je u predstavi Folklornog ansambla „dr. Ante Starčević“ iz Gospića, uz voditeljicu i koreografkinju Maju Rukavinu.

14.03.2008.

Krušak - Izvještajna skupština Udruge Ličana - 2008

Udruge Ličana VILA VELEBITA iz Zagreba održala je Izvještajnu skupštinu u prostorijama Šumarske kuće "Krušak"

Članovi Udruge okupili su se u lugarnici Krušak, u mjestu Krušak, 20-ak km južno od Velike Gorice, u prekrasnom prirodnom okolišu. g. Damir Miškulin (upravitelj šumarrije V. Gorica), potvrdio se da kao domaćin osigura ugodnu radnu i zabavnu atmosferu uz ukusnu večeru i dobru kapljicu.

17.05.2008.

Karlobag - Otkriven spomenik Šimi Starčeviću ispred crkve sv. Karla Boromejskog

U organizaciji Udruge i organizacijskog odbora iz Karlobaga, otkriven je spomenik Šimi Starčeviću u Karlobagu. U besprijekornoj pripremi ovog povijesnog događaja omogućena je službena ceremonija kao i "zakuska" u hotelu Velinac, na kojoj su bili nazočni mnogi ugledni gosti, te oko 400 građana iz bliže i dalje okolice zajedno sa članovima podružnica Udruge Ličana iz cijele hrvatske. Spomenik je otkrio Gospićsko-senjski biskup mons. Mile Bogović.

Iz tiska izašao 15. broj časopisa

SRPANIJ, 2008.

Iz tiska izašao 16. broj časopisa

PROSINAC, 2008.

05.12.2008.

"Lička večer" - hotel Laguna u Zagrebu

05. prosinca 2008. godine u hotelu Laguna u Zagrebu, u organizaciji Udruge Ličana "Vila Velebita" održano je tradicionalno okupljanje Ličana i svih prijatelja Like koji su kroz predstavljanje svojih folklornih običaja sačuvanih kroz generacije pokazali da su i te kako povezani sa svojom rodnom likom. Uz zabavu i večeru uz domaće specijalitete ništa nije nedostajalo, osim jedne stvari,.... još 300 mjesta, jer je prijava bilo više nego je ova sala mogla primiti.

12.03.2009.

Osnivačka skupština Udruge Ličana u Slatini

Još jedna Udruga Ličana osnovana je 12.03. ove godine u gradu Slatini u ravnoj Slavoniji. Ova podružnica nosit će isto ime kao i njena krovna Udruga iz Zagreba „Vila Velebita“.

(Ne)očekivan broj više od 150 slavonskih Ličana, budućih članova, čiji su preci prije više od stotinu godina došli iz Like u ovaj kraj Hrvatske, nazočilo je ovom povijesnom događaju osnivanja Udruge u restoranu tvrtke Agroduhana.

14.04.2009.

Osnivačka skupština Udruge Ličana u Virovitici

U gradu Virovitici 14.04.2009. godine, s početkom u 18 sati, restoran Jadran bio je domaćin prvoj osnivačkoj skupštini pod nazivom udruga Ličana „Vila Velebita“ Virovitica. Osnivačku skupštinu udruge Ličana „Vila Velebita“ vodila je dogradonačelnica grada Virovitice i dipl. pravica Željka Grahovac.

Iz tiska izašao 17. broj časopisa

TRAVANJ, 2009.